

ความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของไทยของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และ พันเอก
(พิเศษ) ดร. ถนิต คอมันตร์ พ.ศ. 2502-2506

MASCULINITY IN THE THAI FOREIGN POLICY STATEMENTS OF FIELD MARSHAL
SARIT THANARAT AND SENIOR COLONEL DR. THANAT KHOMAN, 1959-1963

ปิยะฉัตร มณีรัชชากร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2568

ความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของไทยของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และ พันเอก

(พิเศษ) ดร. ถนัด คอมันตร์ พ.ศ. 2502-2506

ปิยะฉัตร มณีรัชชากร

ปริญญาานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปีการศึกษา 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

MASCULINITY IN THE THAI FOREIGN POLICY STATEMENTS OF FIELD MARSHAL
SARIT THANARAT AND SENIOR COLONEL DR. THANAT KHOMAN, 1959-1963

PIYACHAT MANEERASSAYAKORN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF POLITICAL SCIENCE
(Diplomacy and International Relations)
Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

2025

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญาบัตร

เรื่อง

ความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของไทยของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และ พันเอก

(พิเศษ) ดร. ถนัด คอมันตร์ พ.ศ. 2502-2506

ของ

ปิยะฉัตร มณีรัชชากร

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญาบัตร

..... ที่ปรึกษาหลัก ..... ประธาน
(อาจารย์ ดร. รุ่งฉาย เย็นสบาย) (ศาสตราจารย์ สรวิศ ชัยนาม)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. กุลนันทน์ คันธิก)

ชื่อเรื่อง	ความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศไทยของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และ พันเอก (พิเศษ) ดร. ถนัด คอมันตร์ พ.ศ. 2502-2506
ผู้วิจัย	ปิยะฉัตร มณีรัชชากกร
ปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2568
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. รุ่งฉาย เย็นสบาย

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศไทยของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และ พันเอก (พิเศษ) ดร. ถนัด คอมันตร์ ระหว่าง พ.ศ. 2502 - พ.ศ. 2506 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และอธิบายความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงดังกล่าว อันจะแสดงให้เห็นว่านโยบายต่างประเทศไทยที่ถูกนำเสนอผ่านถ้อยแถลงนั้นมีมิติทางเพศภาวะ งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์วาทกรรม (discourse analysis) ซึ่งประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะ และแนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรมนโยบายต่างประเทศของ Lene Hansen ผลการศึกษาพบว่า ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด มีอัตลักษณ์เป็นความเป็นชายแบบไทย ซึ่งถูกสร้างขึ้นผ่านกระบวนการเชื่อมโยงและแยกแยะทางวาทกรรม โดยกระบวนการเชื่อมโยงคือ การเชื่อมโยงความเป็นชายกับความ เป็นไทย ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชาติไทยและการต่อสู้เสียสละของพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษไทยเพื่อรักษาเอกราช สถาบันพระมหากษัตริย์ ชีวิตที่มีเสรีภาพของคนไทย พระพุทธศาสนา และหลักการปกครองแบบพ่อปกครองลูก และ กระบวนการแยกแยะคือ การแยกแยะความเป็นชายแบบไทยออกจากความเป็นอื่น ได้แก่ ความเป็นอื่นที่เป็นภัยคุกคาม คือคอมมิวนิสต์ และความเป็นอื่นที่เปราะบางคือคนไทยที่อ่อนแอ คนไทยในชนบท และคนไทยที่มีความบกพร่องทาง บัญญา ความเป็นชายแบบไทยดังกล่าวปรากฏใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านอำนาจและการปกครองตนเอง 2) ด้านพละกำลัง 3) ด้านจิตใจและอารมณ์ 4) ด้านการใช้เหตุผลและวุฒิภาวะ 5) ด้านความก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง และ 6) ด้าน การปกป้องและการปกครองดูแล ซึ่งเป็นวาทกรรมที่ทำให้อัตลักษณ์และนโยบายต่างประเทศมีความหมายร่วมกัน (co-constitutive) และสร้างความชอบธรรมให้กับนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ในบริบทของสงครามเย็น นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการจัดลำดับชั้นของความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของความสัมพันธ์ ซึ่งส่งผลต่อการแสดงออกของความเป็นชายแบบไทยที่แตกต่างกัน ออกไป โดยมีการแสดงออกเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสเปอ. ซึ่งมีความเป็นชายที่เหนือกว่า แต่ในขณะเดียวกันก็พยายามปกป้องอัตลักษณ์ของตนเอง และยังคงตอบโต้กลับความเป็นชายที่เหนือกว่าดังกล่าวเมื่อเกิดความขัดแย้งกันในกรณีวิกฤตประเทศลาว และมีการแสดงออกถึงความเหนือกว่าต่อความเป็นชายที่อ่อนแกว่าของประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน

คำสำคัญ : สตรีนิยม, ความเป็นชาย, วาทกรรม, นโยบายต่างประเทศไทย, สงครามเย็น

Title	MASCULINITY IN THE THAI FOREIGN POLICY STATEMENTS OF FIELD MARSHAL SARIT THANARAT AND SENIOR COLONEL DR. THANAT KHOMAN, 1959-1963
Author	PIYACHAT MANEERASSAYAKORN
Degree	MASTER OF POLITICAL SCIENCE
Academic Year	2025
Thesis Advisor	Dr. Rungchai Yensabai

This research examines masculinity in the foreign policy statements of Field Marshal Sarit Thanarat and Senior Colonel Dr. Thanat Khoman from 1959 to 1963. The objective is to analyze and explain Thai masculinity in their statements, demonstrating that Thai foreign policy presented through their statements has a gendered dimension. This qualitative research collected foreign policy statement data, which served as primary sources, employing discourse analysis that applies gender and feminist international relations theories, as well as Lene Hansen's approach to foreign policy discourse analysis. The findings reveal that the foreign policy statements of Sarit and Thanat were characterized by a Thai masculine identity constructed through discursive processes of linking and differentiation. The linking process connected masculinity with Thainess, including: Thai national history and the struggles and sacrifices of Thai monarchs and ancestors to preserve independence, the monarchy, the free life of Thai people, Buddhism, and the paternalistic governance principle. The differentiation process distinguished Thai masculinity from otherness, namely: threatening otherness represented by communists, and vulnerable otherness represented by weak Thais, rural Thais, and intellectually disabled Thais. This Thai masculinity manifested in six dimensions: 1) power and autonomy, 2) strength, 3) mental and emotional capacity, 4) rationality and maturity, 5) aggression and use of violence, and 6) protection and governance. This discourse created a co-constitutive meaning between identity and foreign policy, and legitimized the foreign policy of Sarit's government in the Cold War context. Additionally, the study found a hierarchy of masculinity in the foreign policy statements of Sarit and Thanat that varied according to the nature of relationships, which shaped different expressions of Thai masculinity. Thai masculinity was expressed to gain recognition from Free World allies and SEATO, which possessed superior masculinity, while simultaneously attempting to protect its own identity and also contesting this superior masculinity when conflicts arose in the case of the Laotian crisis. Furthermore, there was the expression of superiority over the weaker masculinities of neighboring Indochinese countries.

Keyword : Feminism, Masculinities, Discourse, Thai Foreign Policy, Cold War

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี อันเนื่องมาจากความกรุณาและความเมตตาอันประเสริฐยิ่งจากบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยจึงขอโน้มรำลึกถึงพระคุณและกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบโครงร่างปริญญานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ทุกท่านที่กรุณาใช้เวลาอันมีค่ายิ่ง ประทานข้อเสนอแนะ วิพากษ์วิจารณ์ และแนะนำแนวทางพัฒนางานวิจัย จนเป็นเหตุให้งานวิจัยชิ้นนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณภาควิชารัฐศาสตร์ มศว ที่มอบทุนสนับสนุนในการทำปริญญานิพนธ์ชิ้นนี้ อันเป็นพระคุณอันประเสริฐยิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. รุ่งฉาย เย็นสบาย อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ประทานความรู้ ให้คำแนะนำ ปรับแก้ และเป็นแรงบันดาลใจอันประเสริฐตลอดการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ หากปราศจากความเมตตาจิตและวิริยะอุตสาหะในการชี้แนะทางอันกว้างไกลของท่าน งานวิจัยชิ้นนี้คงมิอาจบรรลุผลสำเร็จได้ ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกคุณประโยชน์แห่งงานวิจัยชิ้นนี้ทั้งหมด มาอุทิศเป็นกตเวทิตาคุณแต่อาจารย์ผู้มีพระคุณอันประมาณมิได้

ขอโน้มรำลึกถึงพระคุณบิดามารดาผู้มีพระคุณหาที่สุดมิได้ ที่ประทานโอกาสในการศึกษาต่อในระดับปริญญาโท อบรมเลี้ยงดู ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจที่ยิ่งใหญ่ตลอดมา ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกคุณงามความดีและคุณประโยชน์ของงานวิจัยชิ้นนี้ทั้งหมด มาอุทิศเป็นกตเวทิตาคุณแต่คุณพ่อผู้เป็นที่รักยิ่ง ขอพระคุณท่านจงดลบันดาลให้คุณพ่อและคุณแม่มีความสุข สุขภาพแข็งแรง และประสบแต่ความเจริญรุ่งเรืองตลอดไป

ขอขอบคุณตนเองที่ได้ใช้ความอดทน พากเพียร และมุ่งมั่นตั้งใจในการปรับปรุงงานวิจัยชิ้นนี้อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาสองปี จนกระทั่งงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ไม่มากนักน้อยในด้านการศึกษ สังคม การเมือง หรือในด้านใด ๆ ก็ตาม หากงานวิจัยชิ้นนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขออภัยมา ณ ที่นี้ และยินดีรับฟังข้อคิดเห็นเพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงต่อไป

ปิยะฉัตร มณีรัชชากร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 คำถามวิจัย.....	7
1.3 สมมติฐาน.....	7
1.4 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	8
1.5 ขอบเขตการศึกษา	9
1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา	9
1.5.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา.....	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
1.8 คำโครงการนำเสนอ	11
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
2.1 แนวคิดความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	13
2.2 ทฤษฎีสตรีนิยมในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	19
2.2.1 ทฤษฎีสตรีนิยมสายความมั่นคง (Feminist Security Theory)	19

2.2.2 ทฤษฎีสตรีนิยมหลังอาณานิคม (Postcolonial Feminism)	22
2.3 การวิเคราะห์วาทกรรมนโยบายต่างประเทศ (Foreign Policy Discourse Analysis)	25
2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34
2.4.1 งานที่ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นชายในช่วงสงครามเย็น.....	34
2.4.2 งานที่ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นชายกับนโยบายต่างประเทศ	37
2.4.3 งานที่ศึกษาเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์.....	39
2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย	43
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	47
3.1 แหล่งข้อมูล	47
3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
บทที่ 4 ผลการศึกษา	52
4.1 ทิศทางของนโยบายต่างประเทศ: วาทกรรมและการระบุความเป็นชายแบบไทย	53
4.1.1 ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ในฐานะวาทกรรม..	54
4.1.2 การระบุความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด	56
4.2 ลำดับชั้นความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด	69
4.2.1 ลำดับชั้นความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่อมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและองค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	69
4.2.2 ลำดับชั้นความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน....	76
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลการวิจัย ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	82
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	82
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	83
5.2.1 ความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด กับแนวคิดความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	84

5.2.2 ความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด กับ ทฤษฎีสตรีนิยมในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	86
5.3 ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย.....	91
5.4 ข้อเสนอแนะ	91
บรรณานุกรม	92
ประวัติผู้เขียน.....	100

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 ลักษณะของความเป็นชายตามทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและ เพศภาวะจำแนกเป็นด้าน	49
---	----

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	44
----------------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

สงครามเย็นเป็นเหตุการณ์หนึ่งที่สำคัญอย่างมากต่อความเป็นไปของโลก การแข่งขันของสองมหาอำนาจที่มีอุดมการณ์และผลประโยชน์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน เพื่อก้าวขึ้นมาเป็นผู้กำหนดระเบียบโลก ส่งผลกระทบต่อตัวแสดงต่าง ๆ ในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในขณะนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่รัฐต่าง ๆ จะต้องปรับประคับประคองการดำเนินนโยบายภายในและนโยบายต่างประเทศเพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติของตนเอง ท่ามกลางความระส่ำระสายและระดับความตึงเครียดของสงครามเย็น (กุลนันท์ คันธิก, 2560, น. 56) และถึงแม้สงครามเย็นจะสิ้นสุดลงแล้ว แต่ผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่เกิดขึ้นจากสงครามเย็นทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ก็ยังคงดำเนินต่อเนื่องมาจนถึงยุคสมัยปัจจุบัน และยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการเมืองโลกในปัจจุบันอีกด้วย ตัวอย่างเช่น การแผ่ขยายของลัทธิเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ไปทั่วโลก (Harvey, 2005) การมีองค์การระหว่างประเทศอย่างนาโต้ (NATO) และอาเซียน (ASEAN) (จุลชีพ ชินวรโรจน์, 2567, น. 271, 221) การที่ประเทศจีนได้กลายเป็นคอมมิวนิสต์ในสงครามเย็น ซึ่งในเวลาต่อมาได้เติบโตขึ้นเป็นอีกรัฐมหาอำนาจที่สำคัญของโลก (ศิวิล ชมภูพันธ์, 2565, น. 134) รวมไปถึงการใช้ชีวิตของผู้คนภายในรัฐอย่างการที่ประชาชนในประเทศลาว เวียดนาม และกัมพูชา ที่ยังคงประสบภัยจากระเบิดที่ถูกฝังอยู่ใต้ดินตั้งแต่สมัยสงครามเย็น (พวงทอง ภาวครพันธ์, 2564, น. 2) เป็นต้น

สงครามเย็นเป็นช่วงเวลาที่นักวิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะชี้ให้เห็นว่ามีมิติทางเพศภาวะสูง ดังที่ Enloe (1993, pp. 18-19) กล่าวไว้ว่า “สงครามเย็นไม่เพียงแต่เป็นการแข่งขันระหว่างสองมหาอำนาจที่พยายามแสวงหาพันธมิตรเข้าสู่ฝ่ายของตนเองให้ได้มากที่สุดเท่านั้น แต่ยังเป็นการแข่งขันภายในของแต่ละสังคมในการกำหนดความหมายของความเป็นชายและความเป็นหญิงที่จะรักษาหรือลดระดับความเข้มข้นของการแข่งขันของสงครามเย็นด้วย” ด้วยเหตุนี้ สงครามเย็นและเพศภาวะจึงต่างเป็นสิ่งที่ผลิตสร้างซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นการให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้ชายและความเป็นชายในการทหารเพื่อรักษาความมั่นคงและการรับมือกับภัยคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอเมริกาและประเทศพันธมิตรในทวีปอเมริกาและยุโรป (Cowan, 2014; Cuordileone, 2000; Gill, 1997) การดำเนินนโยบายเพื่อรักษามาตรฐานความเป็นชายชนชั้นกลางผิวขาวในแคนาดาตามบริบทของระบบทุนนิยมและสงครามเย็น (McPhail, 2009) สัญญาเชิงเพศภาวะที่แฝงอยู่ในสื่อต่าง ๆ ในช่วงสงครามเย็น

ซึ่งสนับสนุนและเผยแพร่ความเป็นชายและความเป็นหญิงตามบริบทของสงครามเย็น (Hooper, 2001, pp. 87-88; Riabova, 2022; Tongkhampao, 2019; Townsend, 2017) หรือแม้แต่การแข่งขันกีฬาโอลิมปิกที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับการแข่งขันของสงครามเย็นและถูกนำเสนอเป็นสมรภูมิการต่อสู้ของความเป็นชาย (McDonald, 2012)

ภายใต้สงครามเย็นที่มีเพศภาวะ การศึกษาของนักวิชาการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะก็ได้ชี้ให้เห็นว่านโยบายต่างประเทศในช่วงของสงครามเย็นก็มีเพศภาวะเช่นกัน ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนในกรณีการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในช่วงสงครามเย็นที่ในแง่หนึ่งกล่าวได้ว่าเป็นไปเพื่อสร้าง รักษา และปกป้องอัตลักษณ์ที่มีมิติทางเพศภาวะของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะจากการคุกคามของคอมมิวนิสต์ นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกานั้นเต็มไปด้วยอุดมการณ์ของความเป็นชายเชิงจักรวรรดิ (imperial manhood) ที่ฝังอยู่ในวัฒนธรรมทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาเอง และจากบริบทของสงครามเย็น ซึ่งถูกแสดงออกมาผ่านการอธิบายนโยบายต่างประเทศที่มีการใช้ภาษาเปรียบเปรยเรื่องเพศ และผ่านการดำเนินนโยบายต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ในประเทศโลกที่สาม (สรวิศ ชัยนาม, 2552; Dean, 2001; Hooper, 2001)

การศึกษานโยบายต่างประเทศผ่านมุมมองเชิงเพศภาวะ (gender lens) ได้ชี้ให้เห็นว่าเพศภาวะซึ่งเป็นเรื่องส่วนตัวนั้นมีผลอย่างมากต่อการกำหนด นำเสนอ และดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐ (Dean, 2001) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐที่มีความเชื่อมโยงกับความเป็นชายอย่างมาก (Tickner, 1992) อีกทั้งยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าเพศภาวะและการเมืองระหว่างประเทศต่างเป็นสิ่งที่ผลิตสร้างซึ่งกันและกัน (Hooper, 2001) เป็นการสนับสนุนหลักการสำคัญของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะคือเรื่องส่วนตัวคือการเมืองระหว่างประเทศ และการเมืองระหว่างประเทศคือเรื่องส่วนตัว (the personal is international and the international is personal) ซึ่งหมายถึงว่าการศึกษาหรือการทำความเข้าใจการเมืองระหว่างประเทศจำเป็นต้องพิจารณาพื้นที่ส่วนตัว หรือเรื่องส่วนตัวของปัจเจกด้วย เพราะทั้งการเมืองระหว่างประเทศและพื้นที่ส่วนตัวมีความเชื่อมโยงกันอย่างมาก การนำเอาพื้นที่ส่วนตัวมาวิเคราะห์ร่วมกับการเมืองระหว่างประเทศจะเปิดเผยให้เห็นถึงชีวิตของปัจเจกที่ได้รับผลกระทบจากการเมืองระหว่างประเทศ และความเป็นไปของการเมืองระหว่างประเทศที่เป็นผลมาจากชีวิตของปัจเจกภายใต้พื้นที่ส่วนตัวนั้น (Enloe, 2014, pp. 1-36, 343-359)

การแข่งขันของสงครามเย็นเป็นการแข่งขันระหว่างสองค่ายใหญ่ที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองขัดแย้งกัน คือระหว่างฝ่ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีแกนนำคือสหภาพโซเวียต กับฝ่ายโลกเสรี ซึ่งมีแกนนำคือสหรัฐอเมริกา โดยฝ่ายสหรัฐอเมริกามองว่าการที่คอมมิวนิสต์แผ่ขยายอำนาจเข้ารุกรานประเทศต่าง ๆ เพื่อเปลี่ยนให้ประเทศที่ถูกรุกรานกลายเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ถือเป็นภัยคุกคามสันติภาพและความมั่นคงของโลก สหรัฐอเมริกาจึงต้องเป็นผู้นำในการดำเนินนโยบายต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ที่หวังจะครอบครองโลก และนำพาโลกไปสู่หายนะตามวิถีความเชื่อในลัทธิของตน โดยภูมิภาคหนึ่งของโลกที่สหรัฐอเมริกามีความกังวลอย่างมากก็คือ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งทยอยถูกครอบงำโดยคอมมิวนิสต์ไปทีละประเทศตามทฤษฎีโดมิโน ในสมรภูมิการแข่งขันของสงครามเย็นในภูมิภาคนี้ ประเทศไทยซึ่งมีตำแหน่งที่ตั้งเป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคจึงเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการดำเนินนโยบายต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอเมริกา และแม้ว่าปัญหาคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยจะไม่ได้รุนแรงเท่ากับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค แต่หากเกิดอะไรขึ้นกับประเทศไทยก็จะกระทบต่อการดำเนินนโยบายต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอเมริกา และส่งผลให้คอมมิวนิสต์เข้าครอบงำภูมิภาคนี้ได้อย่างง่ายดาย (กุลนันท์ คันธิก, 2560, น. 56-57; ธนาสุภษฎ์ สตะเวทิน, ม.ป.ป., น. 100-101; พวงทอง ภวัครพันธุ์, 2564, น. 32-33)

ช่วงสมัยที่มีความโดดเด่นและสำคัญอย่างชัดเจนของสงครามเย็นในประเทศไทย คือช่วงที่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้มีการสถาปนาความเป็นไทยที่มาพร้อมกับกระแสชาตินิยม สถาบันพระมหากษัตริย์ได้ถูกนำกลับมาเชิดชูอย่างสูงส่งและศักดิ์สิทธิ์อีกครั้งนับตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และกลายมาเป็นคุณค่าหลักของความเป็นไทยใน 3 สถาบัน คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (ตามไท ดิลกวิทย์รัตน์, 2544; ปฤถณ เทพนรินทร์, 2556; พรภิรมณ์ เชียงกุล, 2546, น. 16) ด้วยการยึดมั่นในอุดมการณ์ความเป็นไทยอย่างหนักแน่นดังกล่าว รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ จึงได้ระบุอย่างชัดเจนว่าภัยคุกคามความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติที่สำคัญที่สุดก็คือคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีวิถีความเชื่อตามลัทธิที่ขัดแย้งและคุกคามต่อความเป็นไทยอันเป็นสิ่งที่รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ เชิดชู และต้องการรักษาเอาไว้ (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 79, 56; สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ก, น. 17; 2507ข, น. 593)

เมื่อรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ได้พิจารณาว่าคอมมิวนิสต์คือภัยคุกคามความมั่นคงความปลอดภัยของชาติไทย และเป็นภัยที่ทำลายผลประโยชน์แห่งชาติของไทยแล้ว เป้าหมายที่สำคัญของนโยบายต่างประเทศจึงมีเพียงอย่างเดียวคือ การรักษาความมั่นคงปลอดภัยและผลประโยชน์แห่งชาติให้รอดพ้นจากภัยคุกคามของคอมมิวนิสต์ นโยบายต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์จึง

เป็นนโยบายต่างประเทศที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นเรื่องความเป็นความตาย ความอยู่รอดของชาติไทย (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 30-31; 2513, น. 8; สฤษดิ์ ธีระวัชร์, 2507ก, น. 105; 2507ข, น. 536, 592, 954; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2503; ม.ป.ป., น. 4, 35) อนึ่ง การรุกรานของคอมมิวนิสต์จากภายนอกที่รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ให้ความสำคัญและวิตกกังวลอย่างมากก็คือการรุกรานของคอมมิวนิสต์ที่ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่องในประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากคอมมิวนิสต์ที่รุกรานประเทศเพื่อนบ้านอาจเข้ารุกรานประเทศไทยต่อไปได้ไม่ว่าจะด้วยกองกำลังทหารหรือการแทรกซึมบ่อนทำลาย อันจะกระทบกระเทือนต่อความมั่นคง ความปลอดภัย และผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศไทยได้ง่าย (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 32; 2513, น. 4-5, 9-10, 19-20; สฤษดิ์ ธีระวัชร์, 2507ก, น. 281, 499-500, 506-508; 2507ข, น. 585, 592-593, 658, 789, 871, 953, 1068-1069, 1214)

รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ มีความวิตกกังวลอย่างมากต่อการรุกรานของประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน โดยการรุกรานของคอมมิวนิสต์ในประเทศลาว เป็นสิ่งที่รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ วิตกกังวลและให้ความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากประเทศลาวมีพรมแดนที่ติดกับประเทศไทย การที่ประเทศลาวถูกรุกรานโดยคอมมิวนิสต์มีความสอดคล้องกับการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยที่เข้มข้นมากขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ด้วยเหตุนี้การที่ประเทศลาวถูกรุกรานโดยคอมมิวนิสต์จึงถือว่าเป็นการคุกคามประเทศไทยอย่างร้ายแรงโดยตรงด้วยเช่นกัน (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 33-34, 64-66, 80; 2513, น. 23-24; สฤษดิ์ ธีระวัชร์, 2507ก, น. 212, 225-228, 281, 288, 439, 499-500, 506-508; 2507ข, น. 593, 658, 721, 771-772, 814, 869-871, 874, 953; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ม.ป.ป., แผ่นที่ 4, 15, 22-23) และยังมีสถานการณ์การรุกรานของคอมมิวนิสต์ในประเทศเวียดนามใต้ซึ่งเป็นที่น่ากังวลรองลงมา (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 33-34; 2513, น. 32; สฤษดิ์ ธีระวัชร์, 2507ก, น. 506, 508; 2507ข, น. 585, 592-593, 814, 953, 1068-1069, 1214; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ม.ป.ป., แผ่นที่ 30) รวมไปถึงปัญหาความสัมพันธ์กับประเทศกัมพูชาที่มีนโยบายยั่วยุรบกวนความสงบของประเทศไทย โดยได้รับการสนับสนุนจากประเทศคอมมิวนิสต์ใหญ่ (ถนัด คอมันตร์, 2513, น. 25-32; สฤษดิ์ ธีระวัชร์, 2507ก, น. 509, 853; 2507ข, น. 730, 791; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2503)

ด้วยรูปแบบการรุกรานของคอมมิวนิสต์นั้นมีวิธีการที่แยบยล และมีการรุกรานร่วมกันในหลายประเทศ การจะดำเนินนโยบายต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีที่แข็งแกร่ง มีจุดยืนและภัยคุกคามอย่างเดียวกัน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่นนำสำคัญอย่างสหรัฐอเมริกา และองค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สปอ.) ซึ่งเป็นองค์การที่ก่อตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จากภัยคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะ (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 30-31, 46-48; 2513, น. 20; สฤษดี ธีระวัชร์, 2507ก, น. 36-38, 217, 227, 478; 2507ข, น. 585, 593-594, 645, 658, 735, 1212) ประเทศไทยภายใต้รัฐบาลจอมพล สฤษดี ได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศที่อิงอยู่กับสหรัฐอเมริกาเพื่อต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์อย่างเห็นได้ชัด จนถูกเรียกว่าเป็นยุคสมัยอเมริกัน (The American Era) คือการที่ประเทศไทยถูกครอบงำโดยอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาทั้งในมิติของการดำเนินนโยบายภายในประเทศและนโยบายต่างประเทศ และทำให้อิทธิพลของสหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทต่อทั้งสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นการหลั่งไหลเข้ามาของทุนอเมริกันภายใต้แนวคิดการพัฒนา การเติบโตของชนชั้นกลางจำนวนมาก การขยายตัวของการศึกษา ความสัมพันธ์แบบทุนนิยมที่ขยายตัวไปยังชนบท การเข้ามาตั้งฐานทัพของสหรัฐอเมริกาซึ่งทำให้มีทหารอเมริกันเข้ามาประจำการในประเทศไทยจำนวนมากพร้อมกับกระแสนักอเมริกันวัตร (กุลลดา เกษบุญชู มีดี, 2550; พวงทอง ภวัครพันธุ์, 2564; เบเนดิกท์ แอนเดอร์สัน, 2553)

นโยบายต่างประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งหมายถึงการต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์เพื่อธำรงรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติของไทย อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้มีอำนาจตัดสินใจอย่างเด็ดขาดคือ จอมพล สฤษดี ซึ่งมีสถานะเป็นทั้งนายกรัฐมนตรี ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการทหารบก ด้วยเหตุนี้ จอมพล สฤษดี จึงถือเป็นตัวแสดงที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศในช่วงเวลาดังกล่าว ในขณะที่กระทรวงการต่างประเทศนั้นถูกจำกัดบทบาทลงและมีหน้าที่ทำตามนโยบายของจอมพล สฤษดี เป็นหลัก (พวงทอง ภวัครพันธุ์, 2564, น. 82-89; ระพีภรณ์ เลิศวงศ์วิรัชย์, 2545, น. 71-72) นอกจากจอมพล สฤษดี ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศในช่วงเวลาดังกล่าวแล้ว อีกตัวแสดงที่มีบทบาทสำคัญด้วยอย่างมากด้วยเช่นกันก็คือ พันเอก (พิเศษ) ดร. ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น ซึ่งได้รับความไว้วางใจจากจอมพล สฤษดี เป็นอย่างมาก (กุลนันท์ คันธิก, 2560, น. 295) ถือเป็นเพื่อนร่วมงานคนสำคัญของจอมพล สฤษดี ที่คอยช่วยสนับสนุนและดำเนินการขับเคลื่อนให้นโยบายต่างประเทศในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นไปตามทิศทางที่จอมพล สฤษดี กำหนดและต้องการ (दनัย ทองใหญ่, 2518, น. 142; ทักษิ์ เฉลิมเตียรณ, 2548, น. 283; ระพีภรณ์ เลิศวงศ์วิรัชย์, 2545, น. 2-3, 55, 58-60,

70-71, 77) จึงกล่าวได้ว่าตัวแสดงสำคัญที่มีบทบาทหลักในการนำเสนอและขับเคลื่อนนโยบายต่างประเทศในช่วงเวลาดังกล่าว ก็คือจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม

อย่างไรก็ตาม การศึกษาและวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศด้วยมุมมองเชิงเทศภาวะที่ผ่านมานิยมศึกษาในกรณีนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (Dean, 2001; Enloe, 2005; Leatherman, 2005) การศึกษาและวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศในมุมมองดังกล่าวจึงยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะการศึกษานโยบายต่างประเทศของประเทศไทย ซึ่งมักจะเป็นการศึกษาตามแนวทางของสำนักคิดสภาพจริงนิยม การศึกษานโยบายต่างประเทศที่มีรากฐานมาจากทฤษฎีระบบ (System Theory) ของ David Easton ซึ่งเป็นการใช้องค์ความรู้ด้านนโยบายสาธารณะมาใช้ในการศึกษาทำความเข้าใจนโยบายต่างประเทศ หรือการใช้ตัวแบบการศึกษานโยบายต่างประเทศที่เป็นที่นิยม เช่น กรอบการวิเคราะห์แบบตัดสินใจของ Richard C. Snyder, H.W. Bruck และ Burton Sapin ซึ่งแม้ว่าทฤษฎีหรือตัวแบบดังกล่าวจะให้ความสำคัญกับการศึกษาบทบาทปัจเจกบุคคลในการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศ (กุลนันท์ คันธิก, 2560, น. 3, 6, 20; จุลชีพ ชินวรโรจน์, 2567, น. 134-135; ธนาสฤษฏี สตะเวทิน, ม.ป.ป., น. 23-37) แต่ก็ยังไม่ได้ให้ความสำคัญมากเพียงพอกับมิติของเทศภาวะในนโยบายต่างประเทศ

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นสงครามเย็นถูกนำมาศึกษาจำนวนมากในมิติเชิงเทศภาวะ ซึ่งรวมถึงนโยบายต่างประเทศในช่วงสงครามเย็นที่มีเทศภาวะด้วย สำหรับกรณีของสงครามเย็นในประเทศไทยแม้ว่าจะมีการศึกษาในเชิงเทศภาวะมาอยู่บ้าง (Feangfu, 2011; Tongkhampao, 2019; Townsend, 2017) แต่ช่วงเวลาที่สำคัญอย่างช่วงของรัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ และนโยบายต่างประเทศในช่วงเวลาดังกล่าวก็ยังไม่ได้มีการศึกษาและวิเคราะห์ในเชิงเทศภาวะเลย งานวิจัยชิ้นนี้จึงสนใจศึกษาถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ระหว่าง พ.ศ. 2502 ถึง พ.ศ. 2506 เนื่องจากถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศเป็นหนึ่งในพื้นที่สำคัญที่นักวิชาการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเทศภาวะให้ความสนใจศึกษาเรื่องความเป็นชาย โดยมองว่าภาษาและวาทกรรมในนโยบายต่างประเทศไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสื่อสารที่เป็นกลาง แต่เป็นสิ่งที่ประกอบสร้างและสะท้อนความเป็นชายที่ฝังลึกอยู่ในการเมืองระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม แม้การวิเคราะห์วาทกรรมจะเป็นแนวทางที่ได้รับความนิยมในการศึกษาความเป็นชายกับนโยบายต่างประเทศบริบทของตะวันตก (สรวิศ ชัยนาม, 2552; Dean, 2001) แต่ในบริบทของประเทศไทยนั้นยังไม่มีหรือนำแนวทางนี้มาใช้ในการศึกษาความเป็นชายในนโยบายต่างประเทศเลย ด้วยเหตุนี้การนำแนวทางดังกล่าวมาใช้ศึกษาความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบาย

ต่างประเทศของไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ซึ่งถือเป็นตัวแสดงสำคัญที่มีบทบาทหลักในการนำเสนอและขับเคลื่อนนโยบายต่างประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

การศึกษาความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ในช่วงเวลาดังกล่าวจะเป็นการแสดงให้เห็นว่านโยบายต่างประเทศไทยมีมิติทางเพศภาวะ โดยเพศภาวะซึ่งเป็นเรื่องส่วนตัวนั้นมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อนการเมืองโลกซึ่งก็คือสงครามเย็นในการวิจัยครั้งนี้ และในขณะเดียวกันการเมืองโลกหรือสงครามเย็นก็ส่งผลกระทบต่อเพศภาวะและชีวิตส่วนตัวของปัจเจกภายในรัฐ การแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างเพศภาวะซึ่งเป็นเรื่องส่วนตัวกับการเมืองโลกนั้นเป็นการเน้นย้ำว่าการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับเรื่องส่วนตัวหรือพื้นที่ส่วนตัวมากขึ้น ซึ่งมักเป็นสิ่งที่ถูกละเลยหรือมองไม่เห็นในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกระแสหลักที่ให้ความสำคัญที่สุดแค่กับตัวแสดงที่เป็นรัฐ นอกจากนี้ การนำทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะมาใช้ศึกษาความเป็นชายในบริบทของประเทศไทยยังเป็นการขยายอาณาบริเวณของการศึกษาความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้กว้างขวางและหลากหลายมากขึ้น เพราะการศึกษาเรื่องเพศภาวะไม่ว่าจะเป็นความเป็นหญิง (femininities) หรือความเป็นชาย (masculinities) ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้นไม่ควรมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ตะวันตก หากแต่ต้องศึกษาและเรียนรู้จากทุกส่วนต่าง ๆ ของโลกด้วย

1.2 คำถามวิจัย

ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศไทยของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และ พันเอก (พิเศษ) ดร. ถนอม คอมนันตร์ พ.ศ. 2502-2506 แสดงให้เห็นถึงความเป็นชายแบบไทยในการเมืองโลกอย่างไร

1.3 สมมติฐาน

ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศไทยของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และ พันเอก (พิเศษ) ดร. ถนอม คอมนันตร์ ระหว่าง พ.ศ. 2502 ถึง พ.ศ. 2506 มีอัตลักษณ์เป็นความเป็นชายแบบไทยซึ่งถูกสร้างขึ้นผ่านกระบวนการเชื่อมโยงและแยกแยะทางวาทกรรม โดยกระบวนการเชื่อมโยง คือเชื่อมโยงความเป็นชายกับความเป็นไทย ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชาติไทยและการต่อสู้เสียสละของพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษไทยเพื่อรักษาเอกราช สถาบันพระมหากษัตริย์ ชีวิตที่มีเสรีภาพของคนไทย พระพุทธศาสนา และหลักการปกครองแบบพ่อปกครองลูก ส่วนกระบวนการแยกแยะ คือแยกแยะความเป็นชายแบบไทยออกจากความเป็นอื่น ได้แก่ ความเป็นอื่นที่เป็นภัยคุกคามคือ

คอมมิวนิสต์ และความเป็นอื่นที่เปราะบางคือ คนไทยที่อ่อนแอ คนไทยในชนบท และคนไทยที่มีความบกพร่องทางปัญญา ซึ่งความเป็นชายแบบไทยดังกล่าวปรากฏใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านอำนาจและการปกครองตนเอง 2) ด้านพลังกำลัง 3) ด้านจิตใจและอารมณ์ 4) ด้านการใช้เหตุผลและวุฒิภาวะ 5) ด้านความก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง และ 6) ด้านการปกป้องและการปกครองดูแล โดยความเป็นชายแบบไทยทั้ง 6 ด้านนี้เป็นวาทกรรมที่ทำให้อัตลักษณ์และนโยบายต่างประเทศมีความหมายร่วมกัน (co-constitutive) และสร้างความชอบธรรมให้กับนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ในบริบทสงครามเย็น

นอกจากนี้ ยังมีการจัดลำดับชั้นของความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ซึ่งเป็น การแสดงให้เห็นว่าความเป็นชายไม่ได้มีความตายตัว แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบทและการให้ความหมายของผู้พูด จอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด จัดลำดับชั้นของความเป็นชายแตกต่างกันไปตามลักษณะของความสัมพันธ์กับตัวแสดงภายนอกในเชิงอำนาจ โดยมีตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. ถูกจัดลำดับชั้นว่าเป็นความเป็นชายที่เหนือกว่าและถูกลดลำดับชั้นของความเป็นชายลงเมื่อล้มเหลวในการแก้ไขวิกฤตประเทศลาว ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน ได้แก่ ประเทศลาว ประเทศเวียดนามใต้ ถูกจัดลำดับชั้นเป็นความเป็นอื่นที่อ่อนแอ และประเทศกัมพูชาถูกจัดลำดับชั้นเป็นศัตรูที่ด้อยกว่า การจัดลำดับชั้นดังกล่าวส่งผลต่อการแสดงออกของความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ที่แตกต่างกันออกไป โดยที่ความเป็นชายแบบไทยถูกแสดงออกเพื่อสร้างการยอมรับจากมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและสปอ. ซึ่งมีความเป็นชายที่เหนือกว่า แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงพยายามปกป้องรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทยของตนเองเอาไว้ อีกทั้งยังตอบโต้กลับความเป็นชายที่เหนือกว่าดังกล่าว เมื่อเกิดความขัดแย้งกันในกรณีวิกฤตประเทศลาว นอกจากนี้ ความเป็นชายแบบไทยยังถูกแสดงออกว่ามีความเหนือกว่าความเป็นชายที่อ่อนแอกว่าของประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน

1.4 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และอธิบายความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศไทยของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และ พันเอก (พิเศษ) ดร. ถนัด คอมันตร์ ระหว่าง พ.ศ. 2502 ถึง พ.ศ. 2506 อันจะแสดงให้เห็นว่านโยบายต่างประเทศไทยที่ผู้นำเสนอผ่านถ้อยแถลงนั้นมีมิติทางเพศภาวะ

1.5 ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษา 2 ประเภท ได้แก่ ขอบเขตด้านเนื้อหา และขอบเขตด้านระยะเวลา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยชิ้นนี้กำหนดขอบเขตการศึกษาถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศไทยของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และพันเอก (พิเศษ) ดร. ถนัด คอมันตร์ ระหว่าง พ.ศ. 2502 ถึง พ.ศ. 2506 เฉพาะที่เป็นนโยบายเพื่อปกป้องรักษาความมั่นคงปลอดภัยและผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศไทยให้รอดพ้นจากภัยคุกคามที่รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ระบุว่ามีความสำคัญมากที่สุดคือคอมมิวนิสต์ ซึ่งถือว่าเป็นนโยบายต่างประเทศที่มีความสำคัญสูงสุดเพราะเป็นเรื่องความอยู่รอดของประเทศชาติ

นโยบายต่างประเทศในความหมายที่เป็นนโยบายเพื่อปกป้องรักษาความมั่นคงปลอดภัยและผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศไทยให้รอดพ้นจากภัยคอมมิวนิสต์นี้ปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนใน 3 ส่วน ประกอบไปด้วย 1) ทิศทางของนโยบายต่างประเทศ 2) นโยบายต่อมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. และ 3) นโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน

ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้จึงกำหนดขอบเขตการศึกษาถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ระหว่าง ปี พ.ศ. 2502 ถึง พ.ศ. 2506 เฉพาะที่เป็นนโยบายเพื่อปกป้องรักษาความมั่นคงปลอดภัยและผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศไทยให้รอดพ้นจากภัยคอมมิวนิสต์ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) ทิศทางของนโยบายต่างประเทศไทย 2) นโยบายต่อมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. และ 3) ถ้อยแถลงนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน

1.5.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา

งานวิจัยชิ้นนี้จำกัดขอบเขตการศึกษาถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด เฉพาะระหว่าง ปี พ.ศ. 2502 ถึง พ.ศ. 2506 อันเป็นช่วงของรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ซึ่งนโยบายต่างประเทศในฐานะที่เป็นนโยบายเพื่อปกป้องรักษาความมั่นคงปลอดภัยและผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศไทยให้รอดพ้นจากภัยคอมมิวนิสต์มีความโดดเด่นอย่างมาก

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษานโยบายต่างประเทศไทยส่วนใหญ่ยังคงจำกัดอยู่ในเรื่องเชิงนโยบายที่สัมพันธ์กับการทหาร ความมั่นคง และการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติในมิติต่าง ๆ ตามแนวทางของสำนักสภาพจริงนิยมซึ่งให้ความสำคัญมากที่สุดกับตัวแสดงที่เป็นรัฐ จึงยังไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักกับการศึกษาเรื่องเพศภาวะซึ่งเป็นเรื่องส่วนตัวของปัจเจกกับนโยบายต่างประเทศไทย

การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการขยายขอบเขตการศึกษานโยบายต่างประเทศไทยสมัยสงครามเย็น โดยใช้ ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะและการวิเคราะห์วาทกรรม นโยบายต่างประเทศ อันจะแสดงให้เห็นว่านโยบายต่างประเทศไทยที่ถูกนำเสนอผ่านถ้อยแถลงมี มิติทางเพศภาวะที่เป็นความเป็นชายแบบไทย ซึ่งการแสดงให้เห็นถึงมิติทางเพศภาวะในนโยบาย ต่างประเทศไทยนั้นเป็นการยืนยันตามข้อเสนอสำคัญของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สายสตรีนิยมและเพศภาวะที่ว่าเรื่องส่วนตัวหรือพื้นที่ส่วนตัวของปัจเจกกับการเมืองโลกไม่ใช่สิ่งที่ แยกขาดจากกัน

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาที่ผ่านมามีการใช้คำศัพท์ “ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศ (Foreign Policy Statement)” อยู่จำนวนไม่น้อย ในความหมายเช่น

การแสดงออกทางภาษาที่ทำหน้าที่กำหนดขอบเขตของสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม และ สร้างอัตลักษณ์ของรัฐผ่านการแบ่งแยกความแตกต่าง ท่ามกลางการต่อสู้แย่งชิงความหมายทาง การเมือง โดยการแสดงออกทางภาษาดังกล่าวนี้อาจไม่ได้หมายถึงแค่คำพูด ลายลักษณ์อักษร แต่ยัง ครอบคลุมถึงการกระทำ การแสดงออก และสัญลักษณ์ต่าง ๆ (Diez, 2014)

ชุดของเอกสารที่เป็นทางการ สุนทรพจน์ และบทความของผู้ว่า ที่ทำหน้าที่เป็นหมุด หมายทางความคิดเพื่อบันทึกและถ่ายทอดการรับรู้ อัตลักษณ์ และจุดยืนของรัฐที่มีต่อโลก ภายนอก แม้ว่าสิ่งเหล่านั้นอาจจะยังไม่เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติก็ตาม (Light, 2015)

คำประกาศหรือสัญลักษณ์ทางการสื่อสาร (รวมถึงคำเปรียบเปรย) ที่รัฐใช้ระบุพันธกิจ และเป้าหมายการดำรงอยู่ของชาติเพื่อสร้างอัตลักษณ์และใช้เป็นเครื่องมือนำทางทางความคิด (Fawn, 2004)

คำประกาศ เอกสาร และท่าทีทางวาจาของผู้ว่ารัฐ ซึ่งทำหน้าที่บ่งบอกการรับรู้ภัย คุกคาม แต่น้ำหนักของถ้อยแถลงเหล่านี้มีน้อยกว่าการกระทำจริง (Lannon, 2011)

การประกอบสร้างทางวาทกรรมผ่านสุนทรพจน์และงานเขียนของผู้ว่ารัฐ ที่ทำหน้าที่ ตีความประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ใหม่ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ที่เหนือกว่า และใช้สิ่งนี้เป็นฐาน ความชอบธรรมในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเชิงรุก (Arkan & Kinacioğlu, 2016)

ทั้งนี้คำนิยามของถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้นไม่สอดคล้องกับการ วิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้สนใจศึกษาการสื่อสารนโยบายต่างประเทศเฉพาะใน ลักษณะของคำพูด ทั้งที่เป็นการสื่อสารกับสาธารณะอย่างเป็นทางการ และที่ไม่ได้เป็นการสื่อสาร กับสาธารณะอย่างเป็นทางการ ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ งานวิจัยชิ้นนี้จึง

กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของคำว่าถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศให้มีความหมายว่า “สิ่งที่รัฐบาลหรือผู้แทนของรัฐบาลสื่อสารทั้งในลักษณะของคำพูดว่าจะกระทำ ไม่กระทำ หรือกระทำไปแล้ว ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องภายนอกประเทศและตัวแสดงภายนอกประเทศ รวมถึงการกล่าวถึงเรื่องภายนอกประเทศและตัวแสดงภายนอกประเทศของรัฐบาลหรือผู้แทนของรัฐบาล ทั้งที่เป็นการสื่อสารกับสาธารณะอย่างเป็นทางการ ได้แก่ สุนทรพจน์ ปาฐกถา และที่ไม่ได้สื่อสารกับสาธารณะอย่างเป็นทางการ ได้แก่ บันทึกการสนทนาทางการทูต”

1.8 เคำโครงการนำเสนอ

การวิจัยในครั้งนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 บท ได้แก่ 1) บทนำ 2) แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) ระเบียบวิธีวิจัย 4) ผลการศึกษา และ 5) สรุป อภิปราย ผลการวิจัย ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.8.1 บทที่ 1 บทนำ

กล่าวถึงที่มาและความสำคัญ คำถามในการวิจัย สมมติฐาน วัตถุประสงค์ ขอบเขต การศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และนิยามศัพท์เฉพาะ

1.8.2 บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กล่าวถึงการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 1) แนวคิดความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ 2) ทฤษฎีสตรีนิยมในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ได้แก่ ทฤษฎีสตรีนิยมสายความมั่นคง และ ทฤษฎีสตรีนิยมหลังอาณานิคม และ 3) การวิเคราะห์วาทกรรมนโยบายต่างประเทศ สำหรับ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ประกอบด้วย 1) งานที่ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นชายในสงครามเย็น 2) งานที่ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นชายกับนโยบายต่างประเทศ และ 3) งานที่ศึกษาเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศไทยสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงการนำแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ทำการศึกษาดังกล่าวมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.8.3 บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

อธิบายถึงระเบียบวิธีในการวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์วาทกรรม (discourse analysis) เป็นวิธีการหลัก การรวบรวมแหล่งข้อมูลปฐมภูมิที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ และวิธีการวิเคราะห์ ข้อมูลดังกล่าวโดยการวิเคราะห์วาทกรรม ซึ่งประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะ และการวิเคราะห์วาทกรรมในนโยบายต่างประเทศเพื่อพัฒนาคำตอบของงานวิจัย

1.8.4 บทที่ 4 ผลการศึกษา

กล่าวถึงผลการศึกษาความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด พ.ศ. 2502-2506 ที่ได้จากการวิเคราะห์วาทกรรม โดยผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ทิศทางของนโยบายต่างประเทศ: วาทกรรมและการระบุความเป็นชายแบบไทย และ 2) ลำดับชั้นความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ได้แก่ ลำดับชั้นความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่อมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. และลำดับชั้นของความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน

1.8.5 บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลการวิจัย ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปภาพรวมของความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด อภิปรายผลการวิจัยโดยเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระบุปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยในอนาคต

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

นักวิชาการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะที่สนใจศึกษาเรื่องความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ได้พยายามชี้ให้เห็นว่าทั้งความเป็นชายและการเมืองระหว่างประเทศนั้นเป็นสิ่งที่ผลิตสร้างซึ่งกันและกัน การเมืองระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญในการผลิตสร้างอัตลักษณ์ซึ่งรวมถึงอัตลักษณ์ทางเพศ ความเป็นชายจึงไม่ใช่เป็นเพียงผลผลิตทางสังคมและวัฒนธรรมในประเทศเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่มีความเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย กล่าวคือ แนวปฏิบัติในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น พิธีการทางการทูต การทำสงคราม การค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงและกำหนดอัตลักษณ์ บทบาท และลักษณะรูปร่างทางกายภาพของผู้ชายในแต่ละแนวปฏิบัติ และในขณะเดียวกันการที่ผู้ชายเข้าไปมีส่วนร่วมในแนวปฏิบัติระหว่างประเทศต่าง ๆ ก็เป็นการนำเอาชุดคุณค่าของผู้ชายเหล่านั้นเข้าสู่แนวปฏิบัติระหว่างประเทศซึ่งกลายมาเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วยเช่นกัน (Hooper, 2001)

ตัวอย่างเช่น Goldstein (2003) ได้ทำการศึกษาสงครามกับความเป็นชาย ซึ่งค้นพบว่าเหตุผลสำคัญที่ก่อให้เกิดการกีดกันทางเพศในการทำสงครามไม่ใช่เหตุผลทางชีวภาพแต่เป็นผลมาจากการประกอบสร้างทางสังคมและการกำหนดนโยบาย การที่ผู้ชายถูกทำให้เป็นนักรบที่เหมาะสมกว่าผู้หญิงเป็นเพราะว่าการทำสงครามและชัยชนะในสงครามถูกนำไปเชื่อมโยงกับเรื่องของความเป็นชาย หรือเป็นสิ่งที่ใช้พิสูจน์ถึงความเป็นชายของผู้ชาย แสดงให้เห็นว่าความเป็นชายนั้นเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นทางสังคมและไม่ใช่เรื่องทางชีวภาพเสมอไป และความเป็นชายที่ถูกประกอบสร้างขึ้นดังกล่าวก็ถูกนำไปผูกติดกับการรบและการทำสงคราม การประกอบสร้างความเป็นชายและการนำความเป็นชายไปใช้เป็นฐานในการกำหนดบทบาททางเพศในการสงครามยังเป็นเรื่องของอำนาจที่ทำให้สงครามกลายมาเป็นหน้าที่เฉพาะของผู้ชาย

ทั้งนี้ นักวิชาการด้านความเป็นชายศึกษาได้เน้นย้ำว่า ความเป็นชายนั้นไม่ได้มีเพียงรูปแบบเดียวที่ตายตัว แต่มีลักษณะเป็นอัตลักษณ์และอำนาจทับซ้อน (intersectionality) ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาถึงความแตกต่างและความทับซ้อนทางชนชั้น เชื้อชาติ และเพศวิถี (sexuality) ดังนั้นความเป็นชายจึงมีความหลากหลาย รวมถึงการกำหนดนิยามของความเป็นชายเองก็สามารถทำได้หลายวิธีการ เช่น แนวสารัตถะนิยม (essentialist) แนวปฏิฐานนิยม

(positivism) เชิงปฏิบัติสถาน (normative) และ เชิงสัญญะ (semiotic) (Bola, 2019; Connell, 2005)

Connell (2005) ได้นำเสนอว่าความเป็นชายยังมีลำดับชั้นที่เป็นความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจ กล่าวคือ แม้ว่าความเป็นชายจะมีความหลากหลาย แต่ความเป็นชายแต่ละรูปแบบมีอำนาจไม่เท่ากัน จึงเกิดการกดทับกันระหว่างความเป็นชายในแต่ละลำดับชั้นด้วย Connell ได้จำแนกลำดับชั้นของความเป็นชายออกมาเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความเป็นชายแบบเป็นเจ้า (hegemonic masculinity) ความเป็นชายแบบสมรู้ร่วมคิด (complicity masculinity) และความเป็นชายที่ถูกกดทับ (subordination masculinity) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความเป็นชายแบบเป็นเจ้า คือความเป็นชายที่เป็นลักษณะเด่นและอยู่บนลำดับชั้นทางอำนาจสูงสุด ได้รับการยอมรับว่าเป็นความเป็นชายที่แท้จริง ที่ดีที่สุด พึ่งเป็น พึ่งแสวงหา และอยู่เหนือกว่าความเป็นชายอื่น ๆ ทั้งปวง ซึ่งมีเพียงคนจำนวนน้อยเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงความเป็นชายดังกล่าวนี้ได้ ความเป็นชายแบบเป็นเจ้านี้ในขณะเดียวกันจึงต่อต้านและกดทับความเป็นชายรูปแบบอื่น ๆ ที่ด้อยกว่า รวมถึงให้ความชอบธรรมและรับประกันการคงอยู่ของระบบปิตาธิปไตย ทั้งนี้ ความเป็นชายแบบเป็นเจ้าไม่ได้มีลักษณะเฉพาะที่ตายตัว ในทางกลับกันสามารถถูกทำลายและเปลี่ยนแปลงได้เสมอ (Connell, 2005, pp. 76-78) ขึ้นอยู่กับบริบทและช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ ตัวอย่างลักษณะของความเป็นชายแบบเป็นเจ้าในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา เช่น “รักต่างเพศหรือรักเพศตรงข้าม ความมีผิวขาว ความเป็นนักกีฬา ความมั่งคั่ง ความมีเหตุผล ความเป็นพ่อ การรับราชการทหาร และความรักชาติ” (Kirby, 2022, p. 264)

ความเป็นชายแบบสมรู้ร่วมคิด หมายถึง ความเป็นชายซึ่งมีในคนโดยส่วนใหญ่ที่สนับสนุนความเป็นชายแบบเป็นเจ้าซึ่งมีอยู่ในคนเพียงส่วนน้อย เนื่องจากได้รับผลประโยชน์จากระบบปิตาธิปไตยที่ดำรงอยู่ได้ด้วยการมีความเป็นชายแบบเป็นเจ้า โดยที่ไม่ได้เป็นผู้ที่มีและแสดงความเป็นชายแบบเป็นเจ้าด้วยตนเอง (Connell, 2005, pp. 79-80)

ความเป็นชายแบบสมรู้ร่วมคิด เปรียบเสมือนการที่ผู้ชายเชียร์ฟุตบอลหน้าทีวี ในขณะที่ ความเป็นชายแบบเป็นเจ้า เปรียบเสมือนการที่ผู้ชายลงสนามแข่งฟุตบอลด้วยตนเอง ตัวอย่างของความเป็นชายแบบสมรู้ร่วมคิด คือ การที่ผู้ชายแต่งงาน เป็นสามี เป็นพ่อ ใช้ชีวิตในชุมชน หรือมีวิถีชีวิตที่ประนีประนอมอยู่ร่วมกับผู้หญิงอย่างปกติ โดยที่ไม่ได้แสดงถึงการครอบงำหรือแสดงอำนาจเหนือผู้หญิงอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา กล่าวอีกอย่างก็คือ ผู้ชายที่มีความเป็นชายแบบสมรู้ร่วมคิดจำนวนมากได้รับประโยชน์จากระบบปิตาธิปไตย แต่ใน

ขณะเดียวกันพวกเขาก็ยังแสดงความเคารพต่อภรรยาและแม่ของตัวเอง ไม่ได้ใช้
ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่ทำหน้าที่ในบ้านตามปกติ แต่ก็ต่อต้านขบวนการสตรี
นิยมซึ่งพวกเขามองว่าเป็นพวกหัวรุนแรงที่ชอบออกมาเผาเสื้อชั้นใน (Connell,
2005, pp. 79-80)

ความเป็นชายที่ถูกกดทับ หมายถึง ความเป็นชายที่อยู่ลำดับล่างสุดของลำดับชั้นทาง
อำนาจของความเป็นชาย เป็นความเป็นชายที่ไม่ได้รับการยอมรับ ถูกดูถูกกีดกัน และแทบจะไม่
ถูกนับว่าเป็นความเป็นชาย เพราะมีลักษณะกลืนกินเข้ากับความเป็นหญิงได้ง่าย หรือคล้ายกับ
ความเป็นหญิง “ตัวอย่างที่ชัดเจนมากที่สุด คือ ความเป็นชายแบบรักร่วมเพศหรือความเป็นชาย
แบบเกย์ นอกจากนี้ ยังรวมถึงความเป็นชายแบบรักต่างเพศที่ไม่ได้รับการยอมรับ เช่น ขี้ตลาด
ขี้ขาย ขี้กลัว ขี้แพ้ อ่อนแอ อ่อนโยน โง่เขลา มีท่าทาง นิสัย เหมือนผู้หญิง (sissy) ไว้เล็บยาว
(ladyfinger) ลูกแหง เนิร์ด (nerd) ก๊ิก (geek) คนที่ไม่น่าดึงดูด น่าเบื่อ ไม่มีความมั่นใจ งุ่มง่าม
เข้าสังคมไม่เก่ง (dweeb) ฯลฯ” (Connell, 2005, pp. 78-79) ความเป็นชายแบบกดทับจึงแทบ
ไม่ได้รับประโยชน์จากระบบปิตาธิปไตยที่คงอยู่โดยการมีความเป็นชายแบบเป็นเจ้า (Kirby, 2022,
p. 264)

นอกจากนี้ นักวิชาการที่ศึกษาความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยังให้ความสนใจ
สนใจเรื่องความหลากหลายและการเปลี่ยนแปลงของความเป็นชาย ตัวอย่างเช่น Mama (1997)
ได้ศึกษาความรุนแรงที่มีต่อผู้หญิงแอฟริกาในช่วงหลังการล่าอาณานิคม พบว่ามีการเปลี่ยนแปลง
ของความเป็นชายของผู้ชายแอฟริกันหลังจากเจ้าอาณานิคมเข้ามาปกครอง โดยเจ้าอาณานิคม
นั้นมีความเป็นชายที่นิยมความรุนแรง และการใช้ความรุนแรงถือเป็นลักษณะของความเป็นชายที่
ดี ในขณะเดียวกันเจ้าอาณานิคมได้ใช้มาตรฐานของความเป็นชายดังกล่าวในการยอมรับผู้ชาย
แอฟริกันในชนเผ่าต่าง ๆ รวมถึงปฏิเสธความเป็นชายของผู้ชายแอฟริกันที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน
ของเจ้าอาณานิคม การที่ความเป็นชายแบบผู้ชายแอฟริกันถูกปฏิเสธและถูกกดทับนำไปสู่การลุก
ขึ้นต่อต้านของผู้ชายแอฟริกันในช่วงของการเรียกร้องเอกราชที่เต็มไปด้วยการใช้กำลังและความ
รุนแรง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการพยายามยืนยันความเป็นชายของตนเองผ่านการใช้ความรุนแรง
ตามแบบที่เจ้าอาณานิคมนั้นได้ส่งเสริมและสนับสนุน ดังนั้นแล้วความเป็นชายที่เต็มไปด้วยความ
รุนแรงของผู้ชายแอฟริกันจึงไม่ใช่เรื่องที่มีมาแต่ดั้งเดิม

Connell (2016) ได้ตั้งคำถามต่อการศึกษาความเป็นชายในช่วงเวลาที่ผ่านมาซึ่งมักจะมี
ความตายตัวในทางประวัติศาสตร์ และถูกเชื่อมโยงกับความเป็นยุโรปตะวันตก Connell จึงได้

พยายามศึกษาความเป็นชายในพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งก็ได้ค้นพบว่าความเป็นชายในแต่ละพื้นที่นั้นแท้จริงแล้วมีความหลากหลายอย่างมาก แต่การเกิดขึ้นของการล่าอาณานิคมซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญในการเมืองระหว่างประเทศได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของความเป็นชายที่หลากหลายในพื้นที่ต่าง ๆ และก่อให้เกิดการยอมรับว่ามีเพียงความเป็นชายที่มีความจำเพาะในรูปแบบเดียวเท่านั้นที่ดีกว่าและเหนือกว่าความเป็นชายในรูปแบบอื่น นั่นก็คือความเป็นตะวันตกผิวขาวซึ่งถูกนำเสนอว่าเป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นชายแบบเป็นเจ้า และได้ถูกเผยแพร่ไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลก ก่อให้เกิดการกดทับกับความเป็นชายรูปแบบอื่นในพื้นที่อื่น รวมถึงได้ครอบงำให้การศึกษาความเป็นชายมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ตะวันตกด้วย

Mies and Federici (2014) ได้ศึกษาในประเด็นเดียวกันโดยเน้นมิติในทางเศรษฐกิจการเมืองมากขึ้น โดยเสนอว่าระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมสามารถผลิตซ้ำตัวเองและสะสมความมั่งคั่งได้โดยการขับเคลื่อนอยู่บนโครงสร้างแบบปีตาธิปไตย ซึ่งได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนผ่านการแบ่งงานกันทำทางเพศในระดับระหว่างประเทศ (international gender division of labor) ในช่วงการล่าอาณานิคมของเจ้าจักรวรรดินิยมตะวันตก ซึ่งได้แพร่กระจายแนวความคิดความเป็นหญิงและความเป็นชายที่มีอารยะแบบตะวันตกไปยังพื้นที่อาณานิคมทั่วโลก และก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในเชิงเพศภาวะของพื้นที่อาณานิคมในลักษณะที่ทำลายอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจของผู้หญิงและให้อำนาจกับผู้ชาย รวมถึงยังได้สนับสนุนความเป็นชายที่นิยมความรุนแรงให้กับผู้ชายในพื้นที่อาณานิคม ตัวอย่างเช่น ภารกิจของเจ้าอาณานิคมอังกฤษที่ต้องสั่งสอนให้ผู้ชายพม่าเรียนรู้ที่จะฆ่าและต่อสู้เพื่อจักรวรรดิอังกฤษ ในขณะที่ผู้หญิงพม่านั้นจะต้องเรียนรู้ที่จะยอมสละอิสรภาพของตนเองเพื่อผลประโยชน์ของผู้ชาย

นักวิชาการด้านความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยังตั้งคำถามต่อการศึกษาของสาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแบบกระแสหลักที่ให้ความสนใจเฉพาะกับตัวแสดงที่เป็นรัฐ และการเมืองระดับสูง (high politics) ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะเท่านั้น ในขณะที่เรื่องส่วนตัวหรือพื้นที่ส่วนตัวของปัจเจกนั้นถูกละเลยและไม่ได้ให้ความสำคัญในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจึงทำให้ไม่สามารถเข้าใจถึงความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่สาธารณะกับพื้นที่ส่วนตัวได้ อีกทั้งการให้ความสำคัญกับพื้นที่สาธารณะของสาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยังเชื่อมโยงกับความเป็นชายอย่างชัดเจน เช่น การทูต การเจรจา สงคราม การต่างประเทศ ซึ่งมักเป็นพื้นที่ที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้ชาย ในขณะที่ผู้หญิงมักจะอยู่ในพื้นที่ส่วนตัวซึ่งสาขาวิชานั้นไม่ได้ให้ความสนใจศึกษา (Hooper, 2001)

นอกจากการตั้งคำถามต่ออาณาบริเวณในการศึกษาของสาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแล้ว อีกประการที่นักวิชาการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะพยายามวิพากษ์ให้เห็นอีกด้วยคือ ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้นมีเพศภาวะความเป็นชายที่เข้มข้นอย่างมาก โดยเฉพาะทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกระแสหลัก ตัวอย่างเช่น Tickner (1992) ได้วิพากษ์วิจารณ์ทฤษฎีสภาพจริงนิยมของ Hans J. Morgenthau ว่าเชื่อมโยงกับความเป็นชายอย่างมาก เช่น ธรรมชาติของมนุษย์ (men) ที่มักหมายถึงผู้ชายและความเป็นชายมากกว่า โดยเฉพาะความมีเหตุผลของมนุษย์ (political men) ที่ถูกจัดว่าเป็นคุณสมบัติของผู้ชาย และความมีเหตุผลของมนุษย์ผู้ชายนี้ก็ผลักดันพฤติกรรมและกิจกรรมของรัฐ จึงทำให้รัฐเป็นตัวแสดงที่มีเหตุผลและมีความเป็นชายด้วย

Hooper (2001) และ Tickner (1992) ได้วิพากษ์ทฤษฎีสภาพจริงนิยมใหม่ (Neo-Realism) ของ Kenneth Waltz ที่ให้ความสำคัญกับโครงสร้างของระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เป็นอนาธิปไตย รัฐจึงต้องเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศที่มีความไม่แน่นอนอยู่เสมอ โดยเฉพาะการรับมือกับสงครามที่จะเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้ ภายใต้การนำเสนอสภาพแวดล้อมระหว่างที่เป็นไปในลักษณะดังกล่าว จึงทำให้รัฐแสวงหาพลเมืองที่มีคุณลักษณะของความเป็นชายที่เป็นนักรบ เข้มแข็ง และพร้อมต่อสู้อยู่ตลอดเวลา จึงเป็นการเชิดชูความเป็นชายแบบเป็นเจ้าในโครงสร้างการเมืองโลก

Tickner (2014) ยังได้เสนอให้เห็นว่าทฤษฎีเสรีนิยมในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็มีความเชื่อมโยงกับความเป็นชายเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับมนุษย์เศรษฐกิจที่มีเหตุผล (rational economic men) กล่าวคือ การมองว่าธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีเหตุผล สามารถคิดคำนวณต้นทุน ผลประโยชน์ และตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลภายใต้เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้จึงมุ่งแสวงหาความร่วมมือโดยเฉพาะความร่วมมือทางเศรษฐกิจมากกว่า ลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับคุณสมบัติของความเป็นชายชนชั้นกลาง ที่มีบทบาทในพื้นที่สาธารณะคือพื้นที่ทางเศรษฐกิจที่เป็นทางการ เน้นการแข่งขัน และเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ มากกว่าความเป็นหญิงที่มักจะอยู่ในพื้นที่ส่วนตัวและการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการ เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีการชี้ให้เห็นว่าแนวคิดชาตินิยมซึ่งเป็นแนวคิดที่มีมาตลอดในประวัติศาสตร์ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้นมีความเชื่อมโยงกับความเป็นชายอย่างมาก โดย Peterson (1999) พยายามนำเสนอให้เห็นว่าชาติและชาตินิยมนั้นมีมิติในเชิงเพศภาวะ ซึ่งเป็นเพศภาวะแบบรักต่างเพศที่เหยียดการรักร่วมเพศ (heterosexist) กล่าวคือ เพศนั้นมีแค่ผู้ชายและผู้หญิงเท่านั้น ทั้งสองเพศนั้นมีความแตกต่างที่ชัดเจนในทางชีวภาพ โดยธรรมชาติจะต้องรัก

เพศตรงข้าม และเชื่อว่ามี ความแตกต่างแบบตรงกันข้ามที่เพศชายมีความสูงส่งเหนือกว่าเพศหญิง ดังนั้นจึงต้องการที่จะทำให้การรักต่างเพศเป็นเรื่องปกติ โดย Peterson ได้ชี้ให้เห็นอุดมการณ์แบบรักต่างเพศที่เหยียดการรักร่วมเพศในกระบวนการสร้างความเป็นชาติ เช่น การให้ผู้หญิงเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นชาติเพื่อแสดงให้เห็นว่าชาติซึ่งมีเพศภาวะเป็นหญิงนั้นจะต้องถูกปกป้องดูแลจากผู้ชาย ในขณะที่เดียวกันก็มาพร้อมกับการที่ผู้หญิงในชาตินั้นถูกคาดหวังภายใต้โครงการชาตินิยมแบบผู้ชายว่าผู้หญิงในฐานะสัญลักษณ์ของชาตินั้นจะต้องประพฤติตนอย่างไรเพื่อที่จะยังคงเป็นสัญลักษณ์ของชาติต่อไปได้ รวมถึงการที่ชาตินิยมแบบผู้ชายคาดหวังให้ผู้หญิงมีบทบาทในการสนับสนุนความยิ่งใหญ่ของชาติ ไม่ว่าจะเป็น การมีนโยบายส่งเสริมการมีบุตร การส่งต่อความเป็นชาติผ่าน “ภาษาแม่” การให้ผู้หญิงเป็นผู้สนับสนุนการเคลื่อนไหวของขบวนการชาตินิยม เป็นต้น นอกจากนี้ ความเป็นชาตินิยมยังมีลักษณะของความเป็นลำดับชั้น กล่าวคือ การมีผู้ชายและผู้หญิงชนชั้นนำที่คอยแสดงบทบาทให้ผู้ชายและผู้หญิงในลำดับชั้นอื่น ๆ ปฏิบัติตามเพื่อแสดงออกถึงอัตลักษณ์ความเป็นชาติ

Enloe (2014) เน้นย้ำในลักษณะคล้ายกันว่าความเป็นชาตินิยมซึ่งเกิดจากการมีประวัติศาสตร์หรือความทรงจำร่วมกันนั้นเกิดขึ้นมาจากความทรงจำที่มีความเป็นชาย การรู้สึกอับอายจากการสูญเสียความเป็นชาย และความหวังที่มีความเป็นชาย ดังนั้นในรัฐซึ่งมีความเป็นชาตินิยมที่มีความเป็นชายเช่นนี้จึงมีการกำหนดบทบาททางเพศให้กับคนในชาติตนเองและคนในชาติอื่น ๆ เช่น การกำหนดให้ผู้หญิงของชาติศัตรูกลายเป็น มดลูกแห่งชาติ (nationalist wombs) เมื่อเกิดความขัดแย้งและสงครามขึ้นจึงเกิดการข่มขืนเพื่อเป็นการทำลายสัญลักษณ์ของความเป็นชาติของศัตรู และทำให้ชาติที่เป็นอริรู้สึกสูญเสียความเป็นชาย ซึ่งทำให้ชาติที่ถูกข่มเหงเกิดความทรงจำร่วมที่เจ็บปวดในแบบผู้ชายขึ้นมา ในขณะที่เดียวกันโครงการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเป็นชาติ การสร้างความยิ่งใหญ่ของชาติ กิจกรรมที่สร้างขึ้นในนามของชาตินี้ก็ถือได้ว่าเป็นโอกาสที่จะทำให้ผู้ชายในชาติสามารถที่จะพิสูจน์ถึงความเป็นชายได้ด้วย Enloe จึงได้ชี้ให้เห็นต่อไปว่าผู้หญิงในชาติจึงไม่ได้มีความรู้สึกสบายใจนักภายใต้ความเป็นชาตินิยมที่เต็มไปด้วยความเป็นชายเช่นนี้ เพราะพวกเขาจะต้องคอยทำตามคุณค่าที่เป็นอัตลักษณ์ของความเป็นชาติซึ่งถูกกำหนดขึ้นโดยผู้ชายอยู่เสมอ การไม่ทำตามค่านิยมของชาตินั้นจะทำให้พวกเขากลายเป็นผู้ทรยศต่อชาติ และถูกกล่าวหาว่าไม่เป็นส่วนหนึ่งของชาติ

ทั้ง Enloe (2014) และ Peterson (1999) จึงได้แสดงให้เห็นว่าโครงการชาตินิยมนั้นมีเพศภาวะ และมีการกำหนดบทบาททางเพศในลักษณะแบบรักต่างเพศที่เหยียดการรักร่วมเพศ รวมถึงยังเป็นความสัมพันธ์ทางเพศภาวะที่มีลำดับชั้น และในทางกลับกันความสัมพันธ์ทางเพศ

ภาวะของความเป็นชาตินิยมเหล่านี้ก็เป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนให้การเมืองโลกที่มีความเป็นชาตินิยมสามารถคงรูปแบบอย่างที่เป็นเอาไว้ต่อไปได้อีกด้วย ด้วยเหตุนี้การใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีความเป็นชายดังกล่าวในการศึกษาและทำความเข้าใจปรากฏการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจึงเป็นการศึกษาแค่ในมุมมองของความเป็นชาย และยังเป็นการสนับสนุนและผลิตซ้ำโครงสร้างอำนาจที่มีความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกด้วย

กล่าวโดยสรุปแล้วแนวคิดความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นแนวคิดที่เสนอให้เห็นว่าทั้งเพศภาวะความเป็นชายกับการเมืองระหว่างประเทศนั้นต่างเป็นสิ่งที่ผลิตสร้างซึ่งกันและกัน ความเป็นชายจึงไม่ใช่แค่เรื่องทางชีวภาพ แต่เป็นยังเป็นที่ถูกประกอบสร้างขึ้น หรือเป็นผลผลิตจากการเมืองระหว่างประเทศด้วย ดังนั้นความเป็นชายจึงไม่ได้มีความตายตัว มีความหลากหลาย และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ อีกทั้งยังมีลำดับชั้นและเป็นความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจ การศึกษาความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยังชี้ให้เห็นว่าสาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมถึงแนวคิด และทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้นมีความเป็นชาย และเป็นส่วนสำคัญในการผลิตซ้ำโครงสร้างอำนาจเชิงเพศภาวะที่อสมมาตรในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเอง

2.2 ทฤษฎีสตรีนิยมในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

2.2.1 ทฤษฎีสตรีนิยมสายความมั่นคง (Feminist Security Theory)

ทฤษฎีสตรีนิยมสายความมั่นคงได้ตั้งคำถามและวิพากษ์การศึกษาความมั่นคงในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศว่าไม่ได้ให้ความสำคัญกับมิติทางเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาความมั่นคงในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ถูกครอบงำด้วยแนวความคิดแบบสภาพจริงนิยม ซึ่งให้ความสำคัญกับความอยู่รอดของตัวแสดงที่สำคัญที่สุดคือรัฐในระบบระหว่างประเทศที่มีธรรมชาติเป็นอนาธิปไตย ซึ่งละเลยมิติทางเพศสภาพอันเป็นพื้นที่ส่วนตัวของปัจเจกในความมั่นคงไป ในขณะที่เดียวกันนักสตรีนิยมสายความมั่นคงยังได้ชี้ว่าความมั่นคงโดยเฉพาะตามทฤษฎีสภาพจริงนิยมนั้นมีความเชื่อมโยงกับความเป็นชายอย่างมาก กล่าวคือ มุ่งเน้นความมีเหตุผล ความแข็งแกร่ง อำนาจ การมีอิสระในการกำหนดใจตนเอง (autonomy) และไม่ขึ้นอยู่กับหรือพึ่งพาสິงใด (independence) ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของกิจการด้านการทหารและนโยบายต่างประเทศ ที่ให้ความสำคัญมากที่สุดและขับเคลื่อนโดยผู้ชายชนชั้นนำเป็นส่วนใหญ่ จึงกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบของวาทกรรมชายเป็นใหญ่ที่กีดกันบทบาทของผู้หญิงออกจากกิจการด้านความมั่นคงและการระหว่างประเทศ (Blanchard, 2003, pp. 1289 - 1296; Tickner, 1992)

ตามคำอธิบายของนักสตรีนิยมสายความมั่นคงได้ชี้ให้เห็นว่าความเป็นชายไม่ว่าจะเป็น การมีอำนาจ มีอิสระในการกำหนดใจตนเอง พึ่งพาตัวเองได้ มีเหตุผล กล้าหาญ แข็งแกร่ง รวมไปถึงการใช้กำลังและความรุนแรง เป็นคุณสมบัติที่ได้รับการยอมรับและไว้วางใจในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อปกป้องรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ การกล่าวถึงผู้ที่รักชาติ จึงมักเป็นภาพลักษณ์ของชายชาติทหารที่ปกป้องดูแลประเทศชาติให้พ้นจากภัยอันตราย นอกจากนี้ ลักษณะของความเป็นชายแบบเป็นเจ้าในการเมืองระหว่างประเทศยังเห็นได้จากการแสดงศักยภาพด้านอำนาจ ความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง และความสามารถในการปกครองตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้รับการเชิดชูและเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของชาติ (Tickner, 1992, pp. 3-7, 14, 42-43)

ความมั่นคงตามสำนักสภาพจริงนิยมถูกผูกโยงเข้ากับความมั่นคงทางการเมืองของ รัฐ กองทัพจึงทำให้สามารถเห็นถึงความเป็นชายที่ปรากฏอยู่ในความมั่นคงแห่งชาติได้อย่างชัดเจน สิ่งที่กองทัพต้องการคือผู้ชายและความเป็นชาย ไม่ใช่ผู้หญิงและความเป็นหญิง กล่าวคือ ทหารชายที่เป็นผู้ปกป้อง กล้าหาญ แข็งแกร่ง รับผิดชอบ พร้อมต่อสู้ ไม่แสดงความกลัว ความเปราะบาง ความอ่อนไหวทางอารมณ์ และความเห็นอกเห็นใจ เพราะในยามสงครามความเป็นชายคือสิ่งที่จำเป็น สงครามจึงเป็นสถานที่ที่จะเปลี่ยนให้เด็กชายกลายเป็นผู้ชายเต็มตัว เพราะจะต้องแสดงความเป็นชายทั้งหมดออกมาตามข้อเรียกร้องของสงคราม และการต่อสู้ก็คือบททดสอบขั้นที่สูงที่สุดของความเป็นชาย กล่าวได้ว่ากองทัพและสงครามคือสถานที่ที่บ่มเพาะความเป็นชาย (ซึ่งไม่ได้มีอยู่ในตัวผู้ชายทุกคนแต่กำเนิด) ให้เกิดขึ้นในตัวของผู้ชาย เพื่อสร้างพลเมืองที่มีความเป็นนักรบโดยอิงจากลักษณะของความเป็นชายแบบเป็นเจ้า (Cohn, 2013, p. 12; Hooper, 2001, pp. 81-82; Kirby, 2022, p. 269; Tickner, 1992, pp. 29, 36-41)

การนำเสนอว่าโลกมีสภาวะเป็นอนาธิปไตยโดยสำนักสภาพจริงนิยมใหม่ ได้แสดงให้เห็นว่าการที่รัฐจะอยู่รอดอย่างมั่นคงและปลอดภัยในโลกที่เป็นอนาธิปไตยได้ จำเป็นต้องเป็นรัฐที่มีความเป็นชาย มีความเข้มแข็ง พร้อมทำสงคราม โดยมีพลเมืองเป็นนักรบผู้ชายที่กล้าหาญ ในขณะเดียวกันในโลกที่เป็นอนาธิปไตยนี้ รัฐที่ไม่มีความเป็นชาย ไม่เข้มแข็ง และไม่มีพลเมืองที่เป็นนักรบก็จะต้องมีอันเป็นไปในที่สุด (Tickner, 1992, p. 50) ภายใต้การเชื่อมโยงบทบาทหน้าที่ของ รัฐในการทำหน้าที่รักษาความมั่นคงแห่งชาติเข้ากับความเป็นชาย รัฐจึงมีสถานะเป็นผู้ชายที่ทำหน้าที่ปกป้องผู้หญิงของชาติและมาตุภูมิ กำหนดบทบาทให้ผู้หญิงเป็นเพียงผู้ที่ต้องคอยได้รับการคุ้มครองดูแล และมักจะปฏิเสธการให้ผู้หญิงก้าวขึ้นมาเป็นผู้ดูแลสังคม เนื่องจากรัฐที่มีความเป็นชายนั้นจะรู้สึกอับอายเมื่อสูญเสียความเป็นชายจากการทำหน้าที่ผู้ปกป้องที่ล้มเหลว รัฐที่มีความ

เป็นชายจึงจำกัดการใช้กำลังของผู้หญิง และปฏิเสธการที่พลเมืองทุกเพศจะสามารถมีส่วนร่วมในการใช้ความรุนแรงเพื่อปกป้องสังคมได้อย่างเท่าเทียมกัน และผูกขาดการใช้กำลังและความรุนแรงในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไว้ให้แก่ผู้ชายในกองทัพ รัฐที่มีความเป็นชายเช่นนี้ยังให้ความสำคัญกับความรุนแรงโดยตรงจากสงครามมากกว่าที่จะสนใจความรุนแรงที่เกิดจากโครงสร้างในประเทศและระหว่างประเทศ (Blanchard, 2003, pp. 1296-1298; Hooper, 2001, p. 81; Tickner, 1992, p. 42)

นอกจากนี้ การอธิบายรัฐตามมุมมองของสำนักสภาพจริงนิยมใหม่ก็มีความเชื่อมโยงกับความเป็นชายอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ การอธิบายว่ารัฐเป็นตัวแสดงที่มีเหตุผล สามารถตัดสินใจเลือกทางเลือกที่นำไปสู่บรรณประโยชน์สูงสุดได้ เช่นเดียวกันกับมนุษย์เพศชาย ซึ่งมีเหตุผลและเป็นอิสระ บุรณภาพแห่งดินแดนของรัฐเหมือนกับบุรณภาพทางร่างกายของมนุษย์ผู้ชาย ในขณะที่อำนาจอธิปไตยของรัฐก็เหมือนกับความเป็นอิสระของมนุษย์ผู้ชาย (Hooper, 2001, p. 107) ดังนั้นการอธิบายพฤติกรรมในการแสวงหาความมั่นคงของรัฐตามมุมมองสภาพจริงนิยมจึงวางอยู่บนมุมมอง ประสบการณ์ ลักษณะ หรือพฤติกรรมของมนุษย์ที่สอดคล้องกับความ เป็นชายที่เหมาะสมหรือความเป็นชายแบบเป็นเจ้า อันมีต้นแบบมาจากลักษณะและพฤติกรรมบางอย่างของผู้ชายตะวันตก (ไม่ใช่ผู้ชายตะวันตกทุกคน) ซึ่งไม่ได้เหมาะสมสำหรับผู้ชายทุกคน แม้แต่ผู้ชายตะวันตกเองก็ตาม (Tickner, 1992, pp. 29-30, 36, 62, 131)

นักสตรีนิยมสายความมั่นคงยังให้ความสนใจในการศึกษาการใช้ภาษาและเรื่องเล่าในประเด็นความมั่นคงซึ่งเต็มไปด้วยภาษาและสัญลักษณ์ที่มีความเป็นชาย ตัวอย่างเช่น การเชื่อมโยงและเปรียบเทียบอาวุธยุทธโศปกรณ์เข้ากับความเป็นชายอย่างอวัยวะเพศของผู้ชายเพื่อแสดงถึงความ เป็นชายที่เหนือกว่าความเป็นชายของศัตรู และเป็นเครื่องมือที่ใช้บรรลุปหิสูจน์ของความเป็นชาย ในการทำสงคราม เป็นต้น (Blanchard, 2003, p. 1294; Cohn, 1987)

กล่าวโดยสรุปแล้วสตรีนิยมสายความมั่นคงเป็นทฤษฎีที่มองว่าการศึกษาความมั่นคงในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศซึ่งถูกครอบงำด้วยแนวคิดสภาพจริงนิมนั้นละเลยมิติทางเพศภาวะ ความเชื่อมโยงระหว่างชีวิตประจำวันกับความมั่นคง ความซับซ้อนของโครงสร้างอำนาจในระดับระหว่างประเทศที่แทรกซึมอยู่ในพื้นที่ส่วนตัว ในขณะที่เดียวกันความมั่นคงที่ถูกครอบงำด้วยแนวคิดสภาพจริงนิมนั้นก็มีเพศภาวะความเป็นชายที่ชัดเจน โดยเชิดชูมุมมองและคุณลักษณะของความเป็นชายมากกว่าความเป็นหญิง อาทิ การที่รัฐจะต้องเห็นแก่ตัว เข้มแข็ง แสวงหาอำนาจ พึ่งพาตนเอง และเอาตัวรอดในโลกที่อันตราย รัฐซึ่งถูกครอบงำด้วยมุมมองความมั่นคงดังกล่าวจึงเต็มไปด้วยความเป็นชาย กีดกันผู้หญิงออกจากการมีบทบาททางความมั่นคง

และละเลยความรุนแรงเชิงโครงสร้าง สตรีนิยมสายความมั่นคงชี้ให้เห็นว่าสามารถเห็นถึงความ เป็นชายที่เข้มข้นในการทหารและความมั่นคงได้จากการใช้ภาษาและวาทกรรมทางความมั่นคงที่ เต็มไปด้วยการใช้ภาษาที่มีความเป็นชาย

2.2.2 ทฤษฎีสตรีนิยมหลังอาณานิคม (Postcolonial Feminism)

ข้อเสนอหลักของแนวความคิดหลังอาณานิคมนิยมคือ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันประเทศ อาณานิคมต่าง ๆ จะได้รับเอกราชไปหมดแล้ว และไม่มีกรล่าอาณานิคมเพื่อครอบครองดินแดน แล้ว แต่โครงสร้างแบบอาณานิคมนั้นยังคงดำเนินต่อมาจนถึงปัจจุบัน โดยนักวิชาการสายหลัง อาณานิคมนิยมมองว่าการล่าอาณานิคมคือพัฒนาการของระบบทุนนิยม จึงเน้นทำความเข้าใจ ความต่อเนื่องของระบบทุนนิยมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการล่าอาณานิคมที่ยังคงดำเนิน ต่อเนื่องมาและส่งผลกระทบจนถึงปัจจุบัน นักวิชาการสายหลังอาณานิคมนิยมจึงมองว่าการล่า อาณานิคมไม่ได้สิ้นสุดลงอย่างแท้จริงเพียงแต่เปลี่ยนรูปแบบและวิธีการไปเท่านั้น ทฤษฎีหลัง อาณานิคมนิยมยังสนใจเรื่องการผลิตสร้างภาษาและความรู้เพื่อสถาปนาอำนาจและความ เห็นอกว่าของชนชาติพันธุ์หนึ่งเพื่อปกครองและครอบงำชนชาติพันธุ์อื่น ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้อำนาจ ของเจ้าจักรวรรดินิยมยังคงดำเนินอยู่ต่อไปได้ แม้จะไม่มีกรล่าอาณานิคมเพื่อครอบครองดินแดน แล้วก็ตาม (Küçük, 2021; Nair, 2017; Said, 1979; Shome, 1998)

นักสตรีนิยมได้ตั้งคำถามต่อแนวความคิดหลังอาณานิคมนิยมว่ายังไม่ได้ให้ความ สนใจที่เพียงพอในมิติทางเพศ (ผู้หญิงอยู่ที่ไหนในแนวความคิดหลังอาณานิคมนิยม) ด้วยเหตุนี้ นัก สตรีนิยมจึงได้พัฒนาและประยุกต์แนวความคิดหลังอาณานิคมนิยมที่ให้ความสำคัญกับมิติทาง เพศมากขึ้นเรียกว่าสตรีนิยมหลังอาณานิคม ซึ่งให้ความสำคัญกับการนำเสนอหรือถ่ายทอด ภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่เคยตกอยู่ในอาณัติของเจ้าอาณานิคม และผู้หญิงในประเทศโลกที่สามซึ่ง มีความเชื่อมโยงกับการล่าอาณานิคม ใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การต่อสู้กับจักรวรรดินิยม 2) การต่อต้านการครอบงำของสตรีนิยมผิวขาวโลกที่หนึ่ง และ 3) การวิพากษ์ความเป็นสากลและ วาทกรรมการพัฒนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.2.1 การต่อสู้กับจักรวรรดินิยม

นักสตรีนิยมหลังอาณานิคมได้ชี้ให้เห็นว่าในขณะที่ผู้ชายในประเทศอาณานิคมนั้น เผชิญกับการกดทับโดยอำนาจของจักรวรรดินิยม ผู้หญิงในประเทศอาณานิคมกลับต้องเผชิญกับ การกดทับโดยอำนาจสองชั้น (double colonization) ชั้นแรกคือการถูกกดทับโดยอำนาจของ จักรวรรดินิยม และชั้นที่สองคือการถูกกดทับโดยอำนาจของปิตาธิปไตยที่อยู่ในกระแสชาตินิยม ด้วยเหตุนี้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายที่อยู่ในประเทศอาณานิคมแท้จริงแล้วจึงไม่ได้

เป็นไปอย่างราบรื่นนัก โดยในขณะที่พวกเขาพยายามจะต่อสู้อำนาจของปิตาธิปไตยที่อยู่ในวาทกรรมชาตินิยมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ค่านิยม หรือวัฒนธรรมของชาติที่กดขี่และนำเสนอกพวกเขาอย่างผิดเพี้ยนและบิดเบือน แต่พวกเขาก็ต้องเผชิญกับการเคลื่อนไหวต่อสู้กับจักรวรรดินิยมซึ่งเต็มไปด้วยกระแสชาตินิยมที่คอยเน้นย้ำถึงความสำคัญของค่านิยมและวัฒนธรรมของชาติที่เป็นปิตาธิปไตยไปพร้อมกัน และนั่นทำให้พวกเขากลายเป็นผู้ทรยศต่อชาติ (Gabriel, 2013; Tyagi, 2014)

2.2.2.2 การต่อต้านการครอบงำของสตรีนิยมผิวขาวโลกที่หนึ่ง

สตรีนิยมหลังอาณานิคมให้ความสนใจและความสำคัญอย่างมากกับการเป็นตัวแทนและเสียงของผู้หญิงในประเทศโลกที่สามซึ่งถูกละเลยและบดบังโดยโครงสร้างอำนาจแบบจักรวรรดินิยมและทุน Spivak (2023) ได้เสนอว่าไม่ว่าผู้หญิงในอาณานิคมหรือในประเทศโลกที่สามจะส่งเสียงออกมาแต่ก็มักจะไม่ถูกรับฟังหรือไม่สามารถเข้าใจได้โดยจักรวรรดินิยมซึ่งยังคงดำเนินต่อมาและเปลี่ยนรูปแบบไป การบดบังเสียงของผู้หญิงในประเทศโลกที่สามยังเห็นได้อย่างชัดเจนในความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงด้วยกันเองคือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงผิวขาวและผู้หญิงที่ไม่ได้มีผิวขาว ผู้หญิงประเทศโลกที่หนึ่งและผู้หญิงประเทศโลกที่สาม หรือผู้หญิงในประเทศพัฒนาแล้วกับผู้หญิงในประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนา โดยสตรีนิยมหลังอาณานิคมมองว่าสตรีนิยมผิวขาวประเทศโลกที่หนึ่งที่มักมองว่าผู้หญิงทุกคนล้วนมีปัญหาพื้นฐานแบบเดียวกัน จึงมีข้อเรียกร้อง การเคลื่อนไหว และโครงการทางการเมืองเพื่อเพียงเป้าหมายแบบเดียวกัน โดยที่ไม่ได้คำนึงถึงประสบการณ์ และปัญหาที่แตกต่างกันออกไปของผู้หญิงประเทศโลกที่สาม ถือเป็นลักษณะของความเป็นจักรวรรดินิยม เป็นการครอบงำ กดทับ บดบังเสียงและการเป็นตัวแทนของผู้หญิงในประเทศโลกที่สามผ่านการยึดเยียดเป้าหมายทางการเมืองที่ตนเองให้คุณค่าว่าดีที่สุดและมีความชอบธรรมเพียงแบบเดียวให้กับผู้หญิงในประเทศโลกที่สาม ในขณะเดียวกันสตรีนิยมประเทศโลกที่สามก็มองว่าการเคลื่อนไหวของสตรีนิยมไม่จำเป็นต้องมีเพียงแบบเดียว แต่สามารถมีเป้าหมายและแนวทางที่แตกต่างหลากหลายได้ (Amos & Parmar, 1984; Carby, 1997; McEwan, 2001)

นอกจากนี้ Morrell and Swart (2005) ได้นำเสนอมุมมองแบบหลังอาณานิคมในการทำความเข้าใจความเป็นชายในประเทศโลกที่สามในยุคหลังอาณานิคม ซึ่งได้ชี้ให้เห็นว่าแม้ว่ายุคสมัยของการล่าอาณานิคมจะได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่อำนาจและโครงสร้างแบบอาณานิคมนั้นยังคงดำเนินอยู่ต่อโดยสามารถเห็นได้ในมิติของความเป็นชายด้วย นั่นคือการที่ความเป็นชายแบบเป็นเจ้าหรือความเป็นชายแบบจักรวรรดิซึ่งถูกสถาปนาและสนับสนุนโดยเจ้าจักรวรรดินิยม

ตะวันตกยังคงถูกตีบทอดและดำเนินการกดทับความเป็นชายในประเทศโลกที่สามต่อไป จึงก่อให้เกิดการบิดเบือน และความเข้าใจที่ผิดต่อความเป็นชายในโลกที่สาม รวมถึงการที่ปัญหาของผู้ชายในโลกที่สามที่ถูกทำให้เข้าใจว่ามีปัญหาพื้นฐานแบบเดียวกันทั้งหมด โดยละเลยประสบการณ์ และความแตกต่างทางชนชั้นและเชื้อชาติ

2.2.2.3 การวิพากษ์ความเป็นสากลและวาทกรรมการพัฒนา

การต่อต้านการครอบงำของสตรีนิยมผิวขาวหรือโลกที่หนึ่งยังนำไปสู่การตั้งคำถามต่อความเป็นสากลนิยมและวาทกรรมพัฒนาว่าเป็นสิ่งที่กดทับและเสริมสร้างการนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงในประเทศโลกที่สามอย่างบิดเบือน ซึ่งทำให้ผู้หญิงในประเทศโลกที่สามถูกมองว่าตกเป็นเหยื่อของการกดขี่อยู่เสมอ ตัวอย่างเช่น การให้ความสำคัญกับคุณค่าประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพ การพัฒนา เป็นต้น ซึ่งมาพร้อมกับการบอกว่าผู้หญิงในประเทศโลกที่สามนั้นมีปัญหา มีความด้อยพัฒนา ตกเป็นเหยื่อของการกดขี่ ซึ่งต้องการความช่วยเหลือและการแก้ไขปัญหามาจากประเทศโลกที่หนึ่งและคุณค่าความเป็นสากล การพยายามสนับสนุนคุณค่าความเป็นสากลหรือวาทกรรมพัฒนาจึงถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการยึดยึดคุณค่าและวาทกรรมดังกล่าวให้กับผู้หญิงในประเทศโลกที่สาม อีกทั้งคุณค่าและวาทกรรมดังกล่าวที่พยายามยึดเหนี่ยวนั้นยังเป็นสิ่งที่สร้างความชอบธรรมให้กับโลกที่หนึ่งในการเข้ามาแสวงหาประโยชน์ในโลกลที่สาม การตั้งคำถามและการวิพากษ์วิจารณ์ของสตรีนิยมหลังอาณานิคมนำไปสู่การพยายามเสนอว่าผู้หญิงและสตรีนิยมต้องมีความหลากหลาย ไม่จำเป็นต้องยึดโยงกับคุณค่าหรือวาทกรรมแบบใดแบบหนึ่ง สตรีนิยมหลังอาณานิคมจึงให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์การนำเสนอผู้หญิงโลกที่สามผ่านภาษาและเรื่องเล่าเพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่าพวกเขาถูกครอบงำหรือกดทับในเรื่องเหล่านั้น ๗ อย่างไรก็ตาม รวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์องค์ความรู้ที่ถูกบอกว่าเป็นความจริงแท้ โดยเฉพาะองค์ความรู้ทางชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างความชอบธรรมในการนำเสนอภาพลักษณ์ที่บิดเบือนของผู้หญิงโลกที่สาม ซึ่งนำไปสู่การตกอยู่ภายใต้คุณค่าความเป็นสากลและการกดทับโดยโลกที่หนึ่ง (McEwan, 2001)

อย่างไรก็ตาม Narayan (1998) ได้เตือนเอาไว้ว่าการต่อต้านความเป็นสากลนิยมและวาทกรรมพัฒนาโดยการพยายามนำเสนอความหลากหลายของผู้หญิงและสตรีนิยมโดยอิงอยู่กับอัตลักษณ์ของชาติ ซึ่งมักจะเป็นการนำเสนอว่าอัตลักษณ์ของผู้หญิงแต่ละชาตินั้นมีความตายตัว เป็นความจริงแท้ และเปลี่ยนแปลงไม่ได้ (cultural essentialism) นั้น สุดท้ายแล้วก็จะนำไปสู่การตอกย้ำให้พวกเขาต้องยอมรับอำนาจของปิตาธิปไตยภายใต้วาทกรรมชาตินิยมซึ่งเป็นการกดขี่พวกเขาเองอยู่ดี

กล่าวโดยสรุปแล้วทฤษฎีสตรีนิยมหลังอาณานิคมเป็นทฤษฎีที่ให้ความสนใจและความสำคัญกับการนำเสนอหรือถ่ายทอดภาพลักษณ์ของผู้หญิงในประเทศอาณานิคมและในประเทศโลกที่สาม ซึ่งถูกกดทับโดยทั้งอำนาจของจักรวรรดินิยม และอำนาจของปิตาธิปไตยในกระแสชาตินิยม สตรีนิยมหลังอาณานิคมยังเสนอให้เห็นว่าการกดขี่ทางเพศไม่จำเป็นต้องเกิดจากเพศตรงข้ามเสมอไป เมื่อพิจารณามิติทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์แล้วจะพบได้ว่าผู้หญิงผิวขาวก็สามารถกดขี่ผู้ชายที่ไม่ได้มีผิวขาวได้ หรือการกดขี่ทางเพศสามารถเป็นการกดขี่ระหว่างเพศเดียวกันได้ โดยเฉพาะการที่ผู้หญิงผิวขาวประเทศโลกที่หนึ่งมักจะครอบงำและบดบังเสียงของผู้หญิงประเทศโลกที่สาม โดยการมองว่าเป้าหมายและการเคลื่อนไหวของสตรีนิมนั้นมีเพียงแบบเดียว ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้เช่นเดียวกันในกรณีของผู้ชายผิวขาวประเทศโลกที่หนึ่งกับผู้ชายประเทศโลกที่สาม การครอบงำและการบดบังเสียงของผู้หญิงในประเทศโลกที่สามยังเชื่อมโยงกับการสนับสนุนความเป็นสากลนิยมและวาทกรรมการพัฒนา ซึ่งมักจะมาพร้อมกับการบอกว่าประเทศโลกที่สามนั้นมีปัญหา ซึ่งกำลังเรียกร้องหรือมีความจำเป็นให้ผู้ที่มีความเจริญกว่าอย่างประเทศโลกที่หนึ่งเข้าไปช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานั้นภายใต้คุณค่าความเป็นสากลและการพัฒนา ซึ่งถือเป็นการยึดยึดคุณค่าแบบเหมารวมให้กับผู้หญิงและขบวนการสตรีนิยม จึงมีการพยายามเสนอว่าผู้หญิงและสตรีนิมนั้นต้องมีความหลากหลาย อย่างไรก็ตาม การนำเสนอความหลากหลายดังกล่าวอาจย้อนกลับไปสู่การรับเอาโครงสร้างอำนาจปิตาธิปไตยภายใต้ความเป็นชาตินิยมซึ่งเป็นการกดขี่ได้อยู่ดี

2.3 การวิเคราะห์วาทกรรมนโยบายต่างประเทศ (Foreign Policy Discourse Analysis)

นักวิชาการสายวิเคราะห์วาทกรรมได้ทำทนายแนวคิดกระแสหลักแบบเหตุผลนิยม (rationalism) และปฏิฐานนิยมที่มองว่าโลกมีความจริงแท้แน่นอน (objective reality) ที่แยกขาดจากภาษา และภาษาเป็นเพียงเครื่องมือสื่อสารที่เป็นกลาง ในทางกลับกันนักวิชาการในสายนี้เสนอว่าโลกไม่ได้ดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยวและมีความหมายในตัวเอง แต่โลกถูกสร้างขึ้นผ่านภาษาและการให้ความหมาย หรือที่เรียกว่าวาทกรรม (discourse) และได้โต้แย้งว่าสิ่งที่นักวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศศึกษาตามแนวคิดสภาพจริงนิยมและเสรีนิยมเช่น ผลประโยชน์แห่งชาติ อำนาจ หรือศัตรู ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ก่อนแล้ว แต่เป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นทางวาทกรรม จึงได้นำเสนอการวิเคราะห์วาทกรรมนโยบายต่างประเทศขึ้น (Hansen, 2006; Ripley, 2017) ทั้งนี้ การอธิบายทฤษฎีในหัวข้อนี้จะมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์วาทกรรมนโยบายต่างประเทศในแนวทางหลังโครงสร้างนิยม (Post-structuralist Approaches) เป็นหลัก โดยเฉพาะทฤษฎีของ Hansen, (2006) ซึ่งเป็นแนวทางที่จะนำมาใช้พัฒนามาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

การวิเคราะห์ว่าทฤษฎีนโยบายต่างประเทศสามารถทำได้ในหลายแนวทาง โดย Carta and Morin (2014, p. 23) ได้จำแนกแนวทางการวิเคราะห์ว่าทฤษฎีนโยบายต่างประเทศออกเป็น 4 แนวทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 แนวทางสรรสร้างนิยมเชิงตีความ (Interpretative Constructivism)

แนวทางสรรสร้างนิยมเชิงตีความมองว่าโลกของการเมืองระหว่างประเทศไม่ได้ขับเคลื่อนด้วยอำนาจทางทหารหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่ขับเคลื่อนด้วยความคิด ความเชื่อ และการพูดคุยสื่อสารที่มนุษย์สร้างขึ้นร่วมกัน โดยมองว่าโลกความเป็นจริงไม่ได้มีความหมายในตัวเอง แต่มีความหมายเพราะการตกลงร่วมกันของคนในสังคม แนวทางนี้ยังมองว่าภาษาและการสื่อสารมุ่งเน้นไปที่การสร้างความเข้าใจร่วมกัน (intersubjective meaning) และการสร้างฉันทามติที่มีเหตุผล (reasoned consensus) มากกว่าเพื่อหลอกลวงหรือเอาชนะกัน แนวทางนี้จึงเสนอว่ารัฐไม่สามารถรู้ความต้องการของตัวเองได้ ถ้ายังไม่รู้ว่าตนเองเองเป็นใคร ดังนั้นผลประโยชน์แห่งชาติจึงไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ก่อนแล้วและตายตัว แต่เปลี่ยนแปลงไปตามอัตลักษณ์ของรัฐนั้น ๆ การให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ทำให้รัฐมักตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ โดยยึดหลักตรรกะของความเหมาะสม (logic of appropriateness) คือการพิจารณาว่าในสถานการณ์หนึ่ง ๆ รัฐที่มีอัตลักษณ์เช่นนี้ควรจะทำอย่างไรจึงจะถูกต้อและได้รับการยอมรับ การตัดสินใจดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐจึงขึ้นอยู่กับอัตลักษณ์ที่อิงกับบรรทัดฐานทางสังคม (norms) ซึ่งเกิดขึ้นจากการตกลงยอมรับร่วมกันของคนในสังคมมากกว่าการคำนวณเรื่องความคุ้มค่าเพียงอย่างเดียว (Carta & Morin, 2014, pp. 30-31)

ตัวอย่างเช่น การใช้แนวทางสรรสร้างนิยมเชิงตีความในการวิเคราะห์ว่าทฤษฎีพหุภาคีนิยมที่มีประสิทธิภาพ (effective multilateralism) ของสหภาพยุโรป ซึ่งพบว่ามีการใช้คำว่าพหุภาคีนิยมที่มีประสิทธิภาพหลายครั้งในสุนทรพจน์ทางการเมือง ช่วงปี พ.ศ. 2547-2554 ในสหภาพยุโรป อันแสดงให้เห็นถึงการประกอบสร้างตัวตนของสหภาพยุโรป ซึ่งกำลังบอกตนเองและโลกว่าสหภาพยุโรปคือผู้ที่เชื่อมั่นในการทำงานร่วมกันหลายฝ่าย ไม่ใช่ผู้กระทำฝ่ายเดียว (unilateral) เหมือนกับสหรัฐอเมริกาในช่วงนั้น นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการใช้ภาพเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้คนเข้าใจในอัตลักษณ์ของสหภาพยุโรป โดยสหภาพยุโรปใช้ 3 ภาพลักษณ์หลักในการกล่าวถึงตนเอง ได้แก่ สหภาพยุโรปในฐานะต้นแบบ ซึ่งพยายามนำเสนอว่าสหภาพยุโรปเป็นแบบอย่างของการเลิกขัดแย้งกันและหันมารวมตัวกัน สหภาพยุโรปในฐานะผู้เล่น ซึ่งนำเสนอว่าสหภาพยุโรปมีอำนาจในการต่อรองและเป็นผู้เล่นหลักในเวทีโลก และสหภาพยุโรปในฐานะกลไก ซึ่งนำเสนอว่าสหภาพยุโรปจะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศมี

ประสิทธิภาพมากขึ้น การใช้ภาพลักษณ์เปรียบเปรยดังกล่าวสร้างความเข้าใจร่วมกัน ว่าสหภาพยุโรปเป็นพลังพลเรือน (civilian power) ที่แตกต่างจากมหาอำนาจทางการทหาร เมื่อสหภาพยุโรปได้สร้างตัวตนว่าเป็นต้นแบบของความร่วมมือแล้ว ตัวตนหรืออัตลักษณ์ดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่กลับมากำกับพฤติกรรมของสหภาพยุโรปเอง ดังที่จะเห็นได้ว่าแม้ในบางสถานการณ์ การใช้กำลังทหารหรือการตัดสินใจเด็ดขาดฝ่ายเดียวอาจจะแก้ปัญหาได้เร็วกว่า แต่สหภาพยุโรปไม่สามารถทำเช่นนั้นได้เพราะขัดกับตัวตนหรืออัตลักษณ์ของการเป็นต้นแบบของความร่วมมือ สหภาพยุโรปจึงมักเลือกใช้วิธีการเจรจา การทูต หรือการออกกฎระเบียบ แทนการใช้กำลังทางทหารเพราะคือสิ่งที่เหมาะสมกับตัวตนที่ได้ประกอบสร้างขึ้นมา (Carta & Morin, 2014, pp. 43, 46)

2.3.2 แนวทางการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis)

แนวทางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดเผยอำนาจที่ครอบงำสังคมและเปลี่ยนแปลงการครอบงำนั้น โดยมองว่าโลกความเป็นจริงทางวัตถุมีอยู่จริง ในขณะที่ภาษาหรือวาทกรรมคือสิ่งที่ช่วยผลิตซ้ำการครอบงำทางสังคม แนวทางนี้จึงมุ่งวิเคราะห์ว่าภาษาและการใช้ภาษาหรือวาทกรรมนั้นสะท้อนถึงการครอบงำทางสังคมอย่างไร โดยให้ความสนใจเปิดเผยอำนาจที่ครอบงำสังคมผ่านวาทกรรมที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น ระบบทุนนิยม เพศ เชื้อชาติ รวมถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจในทางการเมืองอื่น ๆ แนวทางนี้จึงให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ภาษาและการใช้ภาษาอย่างละเอียดเพื่อค้นหาการครอบงำทางสังคมภายใต้ภาษานั้น (Carta & Morin, 2014, pp. 34-35) ตัวอย่างเช่น การวิเคราะห์วาทกรรมนโยบายต่างประเทศของสหภาพยุโรปผ่านคำแถลงนโยบาย สุนทรพจน์ การอภิปรายในรัฐสภา ซึ่งพบว่ามีการใช้ภาษาที่สร้างอัตลักษณ์ของสหภาพยุโรปว่าเป็นผู้ยึดมั่นในประชาธิปไตย เป็นภูมิภาคที่สงบสุขและมีอารยธรรม แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างอัตลักษณ์ของผู้อพยพว่าเป็นภัยคุกคาม และสร้างอัตลักษณ์ของแอฟริกาเหนือและตะวันออกกลางว่าเป็นภูมิภาคที่วิกฤติและไร้เสถียรภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการครอบงำทางสังคมผ่านภาษาหรือวาทกรรมนโยบายต่างประเทศ (Aydin-Düzgit, 2014)

2.3.3 แนวทางสถาบันนิยมเชิงวาทกรรม (Discursive Institutional Approaches)

แนวทางสถาบันนิยมเชิงวาทกรรมเป็นแนวทางที่ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ภาษาและความคิด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของนโยบายต่างประเทศ โดยแนวทางนี้แบ่งการวิเคราะห์ภาษาและความคิดเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายความคิดในเชิงเทคนิค (cognitive ideas) ซึ่งเน้นหลักการที่มีเหตุผล ความคุ้มค่า ความเป็นไปได้ในทางยุทธศาสตร์ วิธีการที่ได้ผล และผลประโยชน์ที่จับต้องได้ โดยมักเป็นภาษาและความคิดที่ใช้ในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

หรือผู้นำระดับสูง (coordinative discourse) และฝ่ายความคิดเชิงหลักการ (principled Ideas) ซึ่งเน้นเรื่องศีลธรรม ความถูกต้อง และความรู้สึกผิดชอบชั่วดี โดยมักเป็นภาษาและความคิดที่ผู้นำหรือนักการเมืองใช้สำหรับสื่อสารกับประชาชน สื่อมวลชน หรือกลุ่มฝ่ายค้าน เพื่อโน้มน้าวใจสาธารณชนให้ยอมรับนโยบาย หรือสร้างแรงกดดันทางสังคม ภาษาและความคิดทั้งสองฝ่ายดังกล่าวนี้ คือสิ่งที่สำคัญที่กำหนดทิศทางและการเปลี่ยนแปลงของนโยบายต่างประเทศ ซึ่งเกิดขึ้นใน 2 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการการกดทับของความคิดในเชิงเทคนิค (cognitive repression) คือการที่หลักการหรือเหตุผลในเชิงเทคนิคกดทับอารมณ์ความรู้สึกในเชิงศีลธรรมไว้ ทำให้มีนโยบายต่างประเทศที่เน้นผลลัพธ์ที่มีความคุ้มค่ามากกว่าการดำเนินนโยบายเพื่อเป้าหมายทางศีลธรรม และกระบวนการการแทนที่ของความคิดในเชิงหลักการ (normative displacement) คือการที่ความคิด อารมณ์ ความรู้สึกในทางศีลธรรมมีพลังมากจนแทนที่ความคิดในเชิงเทคนิคทำให้มีนโยบายต่างประเทศที่เป้าหมายในทางศีลธรรม (Rees, 2020, pp. 3-6)

ตัวอย่างเช่น การนำแนวทางสถาบันนิยมเชิงวาทกรรมมาวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาต่อสงครามในบอสเนีย พ.ศ. 2534 – 2538 ซึ่งพบว่าสาเหตุที่สหรัฐอเมริกาเปลี่ยนนโยบายจากไม่ยุ่งเกี่ยวเป็นการส่งทหารเข้าไปช่วยแทน ทั้งที่อำนาจทางเศรษฐกิจและทางทหารของสหรัฐอเมริกาไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป เป็นเพราะว่าผู้นำสหรัฐอเมริกามีความคิดที่เปลี่ยนแปลง โดยในช่วงของประธานาธิบดีบุชและช่วงต้นของประธานาธิบดีคลินตัน ยังคงยึดมั่นในหลักการหลักการพาวเวลล์ (Powell Doctrine) ซึ่งเน้นว่าถ้าในสงครามมีเป้าหมายไม่ชัดเจนและไม่ก้าวร้าวเพียงพอ ก็จะไม่มีการส่งทหารไปช่วยเหลือ โดยกรณีของสงครามในบอสเนียนั้นผู้นำสหรัฐอเมริกาเห็นว่าอาจนำไปสู่การทำสงครามที่ยืดเยื้อเหมือนการทำสงครามเวียดนาม และยังเป็นเรื่องของความเกลียดชังที่มีมาอย่างยาวนานซึ่งแก้ไขได้ยาก จึงไม่มีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและทางทหารพอสำหรับการส่งทหารเข้าไปช่วยเหลือ แม้ว่าจะมีชาวผู้เสียชีวิตจำนวนมาก แต่ผู้นำสหรัฐอเมริกาก็ใช้หลักการและเหตุผลดังกล่าวกดทับอารมณ์และความรู้สึกในทางศีลธรรมเอาไว้ จนกระทั่งเกิดการสังหารหมู่ที่เมืองเซเรเบรนิตซา (Srebrenica) ในปี พ.ศ. 2538 ซึ่งมีผู้เสียชีวิตกว่า 8,000 ราย และมีภาพข่าวหญิงสาวผู้รอดชีวิตเพื่อหนีสงคราม ซึ่งสร้างความสะเทือนใจอย่างรุนแรง จนถึงขนาดที่ลูกสาวของรองประธานาธิบดีอัลกอธัมพ้อของเธอว่า “ทำไมเราไม่ทำอะไรเลย?” ทำให้เกิดความรู้สึกผิดชอบชั่วดีที่มีพลังมากจนเข้ามาแทนที่หลักการและเหตุผลในทางเทคนิคแบบเดิมหรือการแทนที่ด้วยศีลธรรม ผู้นำสหรัฐอเมริกาเริ่มมองว่าการนิ่งเฉยคือความอัปยศ จนนำไปสู่การตัดสินใจใช้กำลังทางอากาศเข้าไปช่วยเหลือในที่สุด

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในกรณีนี้จึงเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของผู้นำสหรัฐอเมริกา (Rees, 2020, pp. 7-14)

2.3.4 แนวทางหลังโครงสร้างนิยม (Post-structuralist Approaches)

แนวทางนี้ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ภาษา โดยมองว่าวาทกรรมทำหน้าที่สร้างความหมายให้กับโลก ดังนั้นการเข้าถึงความเป็นจริงของโลกจึงไม่สามารถทำได้โดยตรงแต่ต้องเข้าใจผ่านภาษา แม้ว่าวัตถุทางกายภาพจะมีอยู่จริง แต่จะไม่มี ความหมายในทางการเมืองจนกว่าจะถูกนิยามผ่านวาทกรรม ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์ 9/11 เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แต่การนิยามว่า 9/11 คือการก่อการร้ายเป็นสิ่งที่วาทกรรมสร้างขึ้น ภาษาจึงมีความสำคัญในการวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศด้วยเช่นกันเพราะเป็นสิ่งที่ทำให้นโยบายต่างประเทศมีความสมเหตุสมผลและมีความชอบธรรม (Carta & Morin, 2014, pp. 22, 32-33; Hansen, 2006, p. 19; Ripley, 2017, pp. 2-4; Wæver, 2002, pp. 22-23)

แนวทางหลังโครงสร้างนิยมเสนอว่านโยบายต่างประเทศและอัตลักษณ์มีความสัมพันธ์แบบผลิตสร้างผลิตซ้ำไปพร้อมกัน และมีความหมายร่วมกัน (co-constitutive) กล่าวคือ ทั้งอัตลักษณ์และนโยบายต่างประเทศต่างถูกสร้างขึ้นพร้อมกัน และไม่สามารถแยกออกจากกันได้ โดยอัตลักษณ์จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีนโยบายต่างประเทศที่สอดคล้องกันและถูกผลิตซ้ำผ่านนโยบายต่างประเทศนั้น ตัวอย่างเช่น เราจะเป็นคนไทยได้ก็ต่อเมื่อเราปกป้องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์จากคอมมิวนิสต์ เพราะการปกป้องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์จากคอมมิวนิสต์แสดงถึงความเป็นคนไทยและเน้นย้ำว่าเราเป็นคนไทย ในขณะที่เดียวกันนโยบายต่างประเทศจะเป็นไปได้ได้อย่างสมเหตุสมผลและชอบธรรมก็ต่อเมื่ออาศัยหรือมีอัตลักษณ์มารองรับ ตัวอย่างเช่น เราเป็นคนไทย เราจึงต้องปกป้องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์จากคอมมิวนิสต์ เพราะหากเราไม่ทำเช่นนั้นเราก็จะไม่ใช่คนไทย ดังนั้นการปกป้องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์จากคอมมิวนิสต์จึงมีความสมเหตุสมผลได้เพราะถูกรองรับโดยอัตลักษณ์ของความเป็นคนไทย ในขณะที่เดียวกันถ้าหากอัตลักษณ์ไม่มีนโยบายต่างประเทศที่สอดคล้องกันและไม่ผลิตซ้ำอัตลักษณ์นั้นแล้ว อัตลักษณ์นั้นก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ ตัวอย่างเช่น เราจะไม่สามารถเป็นคนไทยได้อีกต่อไปเมื่อเราไม่ปกป้องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์จากคอมมิวนิสต์แล้ว เช่นเดียวกันกับนโยบายต่างประเทศซึ่งจะไม่สามารถเป็นไปได้อย่างสมเหตุสมผลและชอบธรรมเมื่อปราศจากอัตลักษณ์มารองรับ ตัวอย่างเช่น การปกป้องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์จากคอมมิวนิสต์จะไม่ใช่ว่าจำเป็นต้องทำอีกต่อไป เมื่อเราไม่ได้เป็นคนไทยแล้ว ด้วยเหตุนี้จึงไม่สามารถหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างอัตลักษณ์และนโยบายต่างประเทศได้ว่าสิ่งใดเป็นตัว

แปรต้นและสิ่งใดเป็นตัวแปรตาม เพราะอัตลักษณ์และนโยบายต่างประเทศผลิตสร้างผลิตซ้ำซึ่งกันและกัน แตกต่างจากแนวทางสรรสร้างนิยมที่เสนอว่าอัตลักษณ์ของรัฐเกิดขึ้นก่อนและจึงทำให้มีนโยบายต่างประเทศที่เป็นไปตามอัตลักษณ์นั้นตามมา ความสัมพันธ์แบบผลิตสร้างผลิตซ้ำไปพร้อมกันของอัตลักษณ์และนโยบายต่างประเทศทำให้แนวทางนี้มุ่งศึกษาว่านโยบายต่างประเทศนั้นเป็นไปได้หรือเป็นไปได้หรือไม่ได้อย่างไร (How-possible) โดยการวิเคราะห์วาทกรรมที่ทำให้นโยบายต่างประเทศนั้นมีความสมเหตุสมผลขึ้นมา (Hansen, 2006, pp. XIV, 1, 9, 15, 19, 20-21, 23, 25; Ripley, 2017, pp. 8, 12-13)

ตามคำอธิบายของ Hansen (2006, pp. 16-18, 37) อัตลักษณ์ถูกประกอบสร้างขึ้นผ่าน 2 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการเชื่อมโยง (linking) หมายถึง กระบวนการที่การเชื่อมโยงสัญญาณ (signs) ต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อสร้างความหมายหรืออัตลักษณ์เชิงบวกหรือลบให้กับสิ่งต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น วาทกรรมเกี่ยวกับผู้หญิงในศตวรรษที่ 19 เชื่อมโยงผู้หญิงเข้ากับอารมณ์อ่อนไหว ความเป็นแม่ เรียบง่าย และพึ่งพาตนเองไม่ได้ การเชื่อมโยงยุโรปเข้ากับควมมีอารยธรรมและมีระเบียบ เป็นต้น และกระบวนการแยกแยะ (differentiation) หมายถึง กระบวนการระบุความหมายของสิ่งต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบหรือแยกแยะออกจากสิ่งที่ตรงกันข้ามหรือความเป็นอื่นเพื่อบอกว่าสิ่งนั้นไม่ใช่หรือแตกต่างจากอีกสิ่งหนึ่งอย่างไร ตัวอย่างเช่น อัตลักษณ์ของผู้หญิงซึ่งมีอารมณ์อ่อนไหว ความเป็นแม่ เรียบง่าย และพึ่งพาตนเองไม่ได้ จะมีความหมายที่ชัดเจนได้ก็ต่อเมื่อถูกนำไปเปรียบเทียบและแยกแยะให้แตกต่างจากความเป็นอื่นคือผู้ชาย ซึ่งมีเหตุผล มีสติปัญญา มีความซับซ้อน และพึ่งพาตนเองได้ ในขณะที่ยุโรปซึ่งมีอารยธรรมและมีระเบียบก็จะถูกเปรียบเทียบและแยกแยะให้แตกต่างออกจากความเป็นอื่นคือบอลข่าน ซึ่งป่าเถื่อนและไร้ระเบียบ เป็นต้น ดังนั้นทั้งสองกระบวนการดังกล่าวจึงเกิดขึ้นพร้อมกันและเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน

Hansen (2006, pp. 6, 27, 33-36, 38, 43-44, 52) ได้เน้นย้ำว่าการสร้างอัตลักษณ์ไม่ได้เป็นเพียงแค่อารยธรรมกับพวกเขาที่เป็นศัตรู (radical other) เท่านั้น แต่ความแตกต่างระหว่างพวกเขาหรือความเป็นอื่นนั้นมีความซับซ้อนและมีได้ในหลากหลายระดับ (degrees of difference) ตัวอย่างเช่น ความเป็นอื่นที่เหนือกว่า (the superior other) โดยความเป็นอื่นอาจถูกมองหรือรับรู้ว่าอยู่ในสถานะที่เหนือกว่าและเป็นแบบอย่างให้ทำตาม อย่างเช่น กลุ่มประเทศยุโรปกลางในช่วงหลังสงครามเย็นมองว่ายุโรปตะวันตกเป็นต้นแบบที่มีอารยธรรมและต้องการพัฒนาตนเองให้ไปถึงจุดนั้น ความเป็นอื่นที่น่าหลงใหล (the exotic other) คือความเป็นอื่นที่ถูกมองในแง่บวกแบบโรแมนติก อย่างเช่น มีความลึกลับ มีเสน่ห์ มี

ชีวิตชีวา หรือมีความน่าสนใจในแบบที่ฝ่ายตนไม่มี ความเป็นอื่นเชิงเวลา (the temporal other) เป็นการมองความเป็นอื่นในมิติของการพัฒนา อย่างเช่น การมองประเทศกำลังพัฒนาว่าล้าหลัง แต่สามารถพัฒนาให้เจริญขึ้นได้ในอนาคต ระดับของความเป็นอื่นเชิงเวลายังส่งผลต่อการมีนโยบายต่างประเทศที่แตกต่างกันออกไปด้วย โดยหากเป็นความเป็นอื่นที่ไม่สามารถพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงได้ อย่างเช่น การมองชนพื้นเมืองว่าเป็นสัตว์ป่าหรืออมนุษย์ ซึ่งเป็นความล้าหลังที่ติดอยู่กับอดีตอย่างถาวร ไม่มีทางใดที่จะแก้ไขพัฒนาได้ และอาจกลายมาเป็นภัยคุกคาม ก็จะนำไปสู่การมีนโยบายกักกันหรือกวาดล้างทำลาย หรือการมองว่าสงครามที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากความเกลียดชังกันมาแต่อดีตซึ่งไม่สามารถลบล้างได้ (ancient hatred) ก็จะไม่มีนโยบายเข้าไปช่วยเหลือ เพราะรู้ว่าแก้ปัญหาไม่ได้หรือแก้ได้ยาก ดังเช่นกรณีสงครามบอสเนียในช่วงทศวรรษ พ.ศ. 2534 – 2538 เป็นต้น แต่หากเป็นความเป็นอื่นที่พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงได้ อย่างเช่น การมองชนพื้นเมืองว่าเป็นคนป่าที่ยังไม่รู้จักรายธรรม ซึ่งยังสามารถพัฒนาแก้ไขได้ ก็จะนำไปสู่ นโยบายพัฒนา หรือแทรกแซงเพื่อพัฒนา เป็นต้น

นอกจากนี้ Hansen ได้ขยายความเพิ่มเติมว่าอัตลักษณ์ในนโยบายต่างประเทศ ถูกสร้างขึ้นใน 3 มิติที่ทำงานสอดประสานกัน ได้แก่ มิติเชิงพื้นที่ (spatiality) มิติเชิงเวลา (temporality) และ มิติเชิงจริยธรรม (ethicality) โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) มิติเชิงพื้นที่ มิตินี้ไม่ได้หมายถึงแค่ตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ แต่ยังหมายถึง การกำหนดขอบเขต (boundaries) เพื่อระบุว่าใครคือพวกเรา ใครคือคนอื่น พื้นที่ไหนคือที่ของเรา พื้นที่ไหนคือของคนอื่น พื้นที่ไหนปลอดภัย และพื้นที่ไหนอันตราย ซึ่งการกำหนดขอบเขตดังกล่าว มีใน 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบแรกคือ การมองว่าพื้นที่ภายในรัฐเป็นพื้นที่ที่มีระเบียบ มีความสงบเรียบร้อย ในขณะที่มองว่าพื้นที่ภายนอกเป็นพื้นที่ที่เป็นสภาวะอนาธิปไตย ซึ่งมีความไม่แน่นอนและอันตราย การแบ่งพื้นที่ในรูปแบบนี้ทำให้รัฐมีความชอบธรรมที่จะทำอะไรก็ได้กับพื้นที่ภายนอก เพื่อป้องกันพื้นที่ภายใน เช่น การสร้างกำแพง หรือการส่งทหารออกไปรบ เพราะถือว่าพื้นที่ภายนอกนั้นอันตรายอยู่แล้ว (Hansen, 2006, p. 30)

รูปแบบที่สองคือ การกำหนดพื้นที่ในเชิงนามธรรม พื้นที่ไม่จำเป็นต้องเป็นดินแดนที่เป็นรูปธรรมเสมอไป แต่สามารถเป็นพื้นที่ในทางการเมือง เช่น การแบ่งโลกที่มีอารยธรรมกับโลกที่ป่าเถื่อน หรือการสร้างกลุ่มพื้นที่อย่างโลกตะวันตกหรือโลกมุสลิม เพื่อรวมกลุ่มคนที่เหมือนกันไว้ในพื้นที่เดียวกัน และสามารถเป็นพื้นที่ที่ระบุตัวตนทางการเมืองคือการจำแนกว่าใคร

อยู่ในพื้นที่ภายในและในกฎเกณฑ์ปกติ เช่น ประชาชน พลเมือง และใครอยู่ในพื้นที่ภายนอกและนอกกฎเกณฑ์ปกติ เช่น ผู้ก่อการร้าย อนุภยชน เป็นต้น (Hansen, 2006, pp. 42-43)

รูปแบบที่สามคือ การกำหนดเส้นแบ่งจากสิ่งที่เป็นสากล (boundaries of the universal) สิ่งที่เป็นสากล เช่น สิทธิมนุษยชน หรือมนุษยธรรม ถูกใช้ในการกำหนดเส้นแบ่งระหว่างผู้ที่ยอมรับหลักการสากล กับผู้ที่จะละเมิดหลักการสากล การกำหนดเส้นแบ่งเช่นนี้จะนำไปสู่กำหนดว่าจะมีนโยบายคว่ำบาตร แทรกแซง หรือให้ความช่วยเหลือแก่ใคร (Hansen, 2006, p. 43)

(2) มิติเชิงเวลา มิตินี้ไม่ได้หมายถึงเวลาตามนาฬิกาหรือปฏิทิน แต่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องการพัฒนาหรือความก้าวหน้า ซึ่งจะระบุว่าใครก้าวหน้า ใครล้าหลัง และเพื่อกำหนดว่าจะปฏิบัติต่อคนเหล่านั้นอย่างไร โดยรัฐมักจะสร้างให้ตนเองอยู่ในสถานะที่ก้าวหน้าและทันสมัย ในขณะที่ความเป็นอื่นถูกมองว่าล้าหลัง ป่าเถื่อน หรือยังไม่พัฒนา เช่น ชาตินิยมตะวันตกมักสร้างภาพให้ตนเองเป็นตัวแทนของปัจจุบันและอนาคต คือ ทันสมัย ก้าวหน้า มีเหตุผล ในขณะที่สร้างภาพให้คนอื่นหรือศัตรูเป็นตัวแทนของอดีต คือ ล้าหลัง ป่าเถื่อน ไม่พัฒนา การมองเช่นนี้ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเราอยู่เหนือกว่าอีกฝ่าย ประเด็นสำคัญของมิตินี้ในนโยบายต่างประเทศอยู่ที่ความเป็นอื่นในเชิงเวลา ว่าความเป็นอื่นดังกล่าวสามารถพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ ซึ่งจะนำไปสู่การมีนโยบายต่างประเทศที่แตกต่างกันไปดังที่ได้อธิบายไปแล้วในส่วนก่อนหน้านี้ นอกจากนี้ ความเป็นอื่นยังหมายถึงอดีตที่เลวร้ายของตนเองก็ได้ ตัวอย่างที่ชัดเจนคือสหภาพยุโรปซึ่งไม่ได้สร้างตัวตนเพื่อสู้กับศัตรูภายนอกแต่สร้างตัวตนเพื่อหนีจากอดีตที่ทำสงครามกันเองเพื่อมุ่งไปสู่อนาคตที่สงบสุข (Hansen, 2006, pp. 27, 36, 43-44, 52)

(3) มิติเชิงจริยธรรม มิตินี้เกี่ยวข้องกับการกำหนดว่าเรามีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อใคร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความชอบธรรมในนโยบายต่างประเทศ โดยวาทกรรมความมั่นคงแห่งชาติแบบดั้งเดิมมักจำกัดความรับผิดชอบไว้เฉพาะภายในรัฐ คือมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อพลเมืองของตนในการที่จะดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยและผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก และตัดขาดความรับผิดชอบต่อตัวแสดงภายนอกหรือปัญหาระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม วาทกรรมบางประเภท เช่น สิทธิมนุษยชน หรือมนุษยธรรม จะขยายอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมออกไปให้ครอบคลุมถึงตัวแสดงภายนอกที่กำลังถูกละเมิดมากขึ้น เช่น เหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ โดยเบี่ยงเบนเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติไปสู่หน้าที่ทางศีลธรรม ซึ่งรัฐในฐานะส่วนหนึ่งของประชาคมโลกต้องเข้าไปให้ความช่วยเหลือหรือแทรกแซงทางมนุษยธรรม ทั้งนี้หน้าที่หรือความรับผิดชอบทางจริยธรรม เช่น การต่อสู้กับความชั่วร้าย หรือ

การปกป้องผู้บริโภค ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่นักการเมืองหรือผู้กำหนดนโยบายใช้สร้างความชอบธรรมให้กับการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่รุนแรงได้ (Hansen, 2006, pp. 30-31, 44-45)

ตัวอย่างเช่น การวิเคราะห์วาทกรรมบอชานของชาติตะวันตก ในมิติเชิงพื้นที่ แม้ว่าประเทศบอสเนียซึ่งอยู่ในคาบสมุทรบอลข่านจะอยู่ในยุโรปเหมือนกันแต่บอชานถูกทำให้แตกต่างจากยุโรปอย่างสิ้นเชิงเนื่องจากมีความป่าเถื่อน ลำหั่ง รุนแรง และไร้เหตุผล ซึ่งตรงข้ามกับยุโรปที่มีอารยธรรม ก้าวหน้า สงบสุข และมีเหตุผล ในมิติเชิงเวลาชาติตะวันตกมองว่าสงครามในประเทศบอสเนียเกิดขึ้นจากความแค้นที่ฝังรากลึกในประวัติศาสตร์ เป็นวงจรความรุนแรงที่วนเวียนซ้ำซาก ไม่ใช่เหตุการณ์ทางการเมืองในยุคปัจจุบัน ดังนั้นคนเหล่านี้จึงเปลี่ยนแปลงไม่ได้ หรือลำหั่งเกินกว่าจะแก้ไข ในมิติเชิงจริยธรรมเมื่อชาติตะวันตกมองว่าพื้นที่นี้ป่าเถื่อนและเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ชาติตะวันตกจึงไม่มีความรับผิดชอบทางศีลธรรมที่จะต้องเอาชีวิตทหารเข้าไปเสี่ยงเพื่อช่วยเหลือ เพราะเข้าไปก็ไม่สามารถแก้ไขสันดานดิบเถื่อนนี้ได้ นโยบายต่างประเทศที่เหมาะสมจึงเป็นแค่การป้องกันไม่ให้ลามออกมาสู่ยุโรปตะวันตกเท่านั้น จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าอัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นในนโยบายต่างประเทศทั้งสามมิติเป็นสิ่งที่ทำให้นโยบายต่างประเทศมีความสมเหตุสมผลและมีความชอบธรรม (เราเป็นชาตินิโอรปเราถึงไม่แทรกแซงทางทหารในสงครามบอสเนียซึ่งไม่ใช่ยุโรป) ในขณะที่ขบวนการมีนโยบายต่างประเทศและการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐก็เป็นการผลิตสร้างและผลิตซ้ำอัตลักษณ์ไปพร้อมกันด้วย (การไม่แทรกแซงทางทหารในสงครามบอสเนียเป็นการบอกว่าเราคือชาตินิโอรป) ดังนั้นนโยบายต่างประเทศกับอัตลักษณ์จึงเป็นวาทกรรมที่ผลิตสร้างผลิตซ้ำและให้ความหมายซึ่งกันและกัน (Hansen, 2006, pp. XIV, 1, 9, 15, 19, 20-21, 23, 25, 27, 38, 43, 45, 80)

กล่าวโดยสรุปแล้วการวิเคราะห์วาทกรรมนโยบายต่างประเทศเป็นแนวคิด ทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับภาษาและการให้ความหมาย ซึ่งเรียกว่าวาทกรรม อันเป็นสิ่งที่ให้ความหมายกับความเป็นจริงของโลก ตรงกันข้ามกับทฤษฎีกระแสหลักอย่างสภาพจริงนิยม และเสรีนิยมที่มองว่าสิ่งต่าง ๆ ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีตัวตนอยู่ก่อนแล้ว และเข้าไปศึกษาสิ่งเหล่านั้น ในทางกลับกันแนวคิดนี้สนใจว่าสิ่งต่าง ๆ ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศรวมถึงนโยบายต่างประเทศมีความหมายขึ้นมาได้อย่างไรโดยให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ผ่านภาษา การวิเคราะห์วาทกรรมนโยบายต่างประเทศทำได้หลายแนวทางไม่ว่าจะเป็นแนวทางสรรสร้างนิยมเชิงตีความที่เน้นไปที่การวิเคราะห์อัตลักษณ์ผ่านภาษาและดูว่าอัตลักษณ์นั้นนำไปสู่นโยบายต่างประเทศอย่างไร แนวทางการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์มีเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์วาทกรรมนโยบายต่างประเทศว่าสร้างอำนาจครอบงำสังคมอย่างไรและทำลายวาทกรรมนั้น แนวทางสถาบันนิยมเชิงวาทกรรม

สนใจวิเคราะห์ภาษาและความคิดที่มีผลต่อการกำหนดหรือการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศ และแนวทางหลังโครงสร้างนิยมโดยเฉพาะแนวคิดของ Hansen (2006) ซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมแก่การนำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยประเด็นสำคัญของแนวทางนี้คือการเสนอว่าอัตลักษณ์กับนโยบายต่างประเทศเป็นสิ่งที่ผลิตสร้างผลิตซ้ำซึ่งกันและกัน และต่างให้ความหมายซึ่งและกัน จึงสนใจศึกษาการที่อัตลักษณ์ทำให้นโยบายต่างประเทศเป็นไปได้อย่างสมเหตุสมผลและชอบธรรม และการที่นโยบายต่างประเทศผลิตซ้ำอัตลักษณ์นั้น นอกจากนี้ยังนำเสนอการกระบวนกรสร้างอัตลักษณ์และการวิเคราะห์ระดับของความเป็นอื่นซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคำตอบของการวิจัยได้

2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศไทยของจอมพล สฤษดิ์ และถนัด พ.ศ. 2502-2506 มีความเกี่ยวข้องกับทั้งประเด็นเรื่องความเป็นชาย สงครามเย็น นโยบายต่างประเทศ และรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ในส่วนนี้จึงเป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าว โดยการทบทวนวรรณกรรมจะแบ่งออกเป็นงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) งานที่ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นชายในช่วงสงครามเย็น 2) งานที่ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นชายกับนโยบายต่างประเทศ และ 3) งานที่ศึกษาเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 งานที่ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นชายในช่วงสงครามเย็น

การแข่งขันระหว่างสองรัฐมหาอำนาจใหญ่ในช่วงสงครามเย็น นอกจากจะมีผลกระทบต่อการเมือง ความมั่นคง และความสัมพันธ์ของประเทศต่าง ๆ เป็นอย่างมากแล้ว สงครามเย็นยังเป็นสิ่งที่ผลิตสร้างเพศภาวะความเป็นชายที่ขับเคลื่อนปิตาธิปไตยในระดับระหว่างประเทศ งานศึกษาชี้ให้เห็นว่าในช่วงเวลาของสงครามเย็นที่เต็มไปด้วยความขัดแย้ง ความตึงเครียด และความไม่แน่นอน รัฐต่าง ๆ ให้ความสำคัญอย่างมากกับความเป็นชายในความมั่นคงและการทหาร ตัวอย่างเช่น ในประเทศโบลิเวียได้กำหนดให้สถานะความเป็นพลเมืองของผู้ชายขึ้นอยู่กับ การเข้ารับราชการทหาร ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายของสหรัฐอเมริกาที่ให้การสนับสนุนทางการเงินเพื่อขยายกองกำลังทางทหารในลาตินอเมริการวมถึงโบลิเวีย และนโยบายของรัฐบาลโบลิเวียที่ต้องการใช้การเกณฑ์ทหารเป็นกลไกในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชาติ และสร้างอารยธรรมให้กับประชาชนชายของตนเอง (Gill, 1997) นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการต่อสู้และการทำสงครามในช่วงสงครามเย็นยังนำมาสู่การพยายามยื่นกรานของบรรดา

นักทฤษฎีและนักยุทธศาสตร์การทหารในบราซิลว่าผู้ชายและความเป็นชายยังคงมีความสำคัญอยู่เสมอในการสงครามไม่ว่าสงครามจะเปลี่ยนไปในรูปแบบใด โดยเน้นย้ำว่าความเป็นชายยังเป็นส่วนสำคัญของอัตลักษณ์และประสิทธิภาพของบุคลากรทางทหาร การหาวิธีแนวคิดทางการทหารและกลยุทธ์การต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ไม่เพียงแต่จำกัดอยู่แค่ในบราซิล แต่ยังเป็นส่วนหนึ่งของบทสนทนาของพันธมิตรข้ามชาติระหว่างผู้นำทางทหารทั้งในทวีปอเมริกาและยุโรปที่พยายามร่วมกันสร้างแนวคิดทางการทหารและการต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์บนฐานของความวิตกกังวลเกี่ยวกับการรักษาจิตวิญญาณของนักรบชายเมื่อเผชิญกับสงครามรูปแบบใหม่ (Cowan, 2014)

งานศึกษาอีกส่วนให้ความสนใจศึกษาการนำเสนอภาพลักษณ์ความเป็นชายของชาติ การแข่งขันเพื่อช่วงชิงนิยามของความเป็นชาย และการรักษาภาพลักษณ์ของความเป็นชายในช่วงของสงครามเย็น ความเป็นชายถูกนำเสนอว่าเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ความเป็นชาติ และถูกเชื่อมโยงกับการแข่งขันในสงครามเย็น ตัวอย่างเช่น เรื่องราวปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้นบนลานน้ำแข็ง (miracle on ice) ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้เอาชนะสหภาพโซเวียตอย่างเหนือความคาดหมายในการแข่งขันกีฬโอลิมปิกฮอกกี้ประเภทชายในช่วงฤดูหนาว ปี พ.ศ. 2523 ถูกเล่าด้วยภาษาที่เต็มไปด้วยความเป็นชาย การนำเสนอภาพลักษณ์ความเป็นชายของทีมนักกีฬาอเมริกันโดยเชื่อมโยงกับการทหารและการทำสงครามเพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะ อีกทั้งยังกลายมาเป็นเรื่องราวที่สนับสนุนความเป็นชาตินิยม และความเหนือกว่าของคนอเมริกัน (McDonald, 2012) นอกจากนี้ ความเป็นชายแบบเป็นเจ้ายังถูกเผยแพร่ผ่านภาพยนตร์ของจอห์น เวย์น (John Wayne) ซึ่งเป็นตัวแทนของความเป็นชายในอุดมคติของชาวอเมริกัน และเจมส์ บอนด์ (James Bond) ซึ่งเป็นตัวแทนของความเป็นชายในอุดมคติของชาวอังกฤษ ภาพยนตร์ดังกล่าวเผยแพร่ภาพลักษณ์ของความเป็นชายแบบเป็นเจ้าในอุดมคติตามบริบทของสงครามเย็นที่เน้นความเป็นสุภาพบุรุษ เป็นชนชั้นสูง มีชีวิตอิสระ และหรูหรา (Hooper, 2001; Kirkland, 2009)

ท่ามกลางการแข่งขันของสงครามเย็นที่ความเป็นชายของชาติสามารถถูกโจมตีและทำลายได้ตลอดเวลาจากศัตรู ทำให้สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตต่างพยายามแสดงออกและเผยแพร่ซึ่งภาพลักษณ์ความเป็นชายของตนเองว่าดีและเหนือกว่าอีกฝ่าย ในขณะที่เดียวกันก็โจมตีและทำลายภาพลักษณ์ความเป็นชายของอีกฝ่าย ในสหรัฐอเมริกาการแสดงให้เห็นว่าความเป็นชายแบบอเมริกันนั้นดีและเหนือกว่ากระทำการโจมตีภาพลักษณ์ความเป็นชายของสหภาพโซเวียตโดยเชื่อมโยงกับความต่ำต้อยกว่าทางชาติพันธุ์ ความโหดร้าย ปาเถื่อน และความผิดปกติ (สรวิต ชัยนาม, 2552) นอกจากนี้ การรู้สึกว่าเป็นชายแบบอเมริกันกำลังถูกทำลายโดยฝ่ายตรงข้าม หรือที่เรียกว่าวิกฤติความเป็นชาย ยังนำไปสู่การพยายามปกป้องและรักษาความเป็นชาย

ของตนเอง โดยการเชิดชูนักการเมืองที่มีท่าทีและการแสดงออกถึงความเป็นชายอย่างแข็งกร้าว ในขณะที่นักการเมืองและประชาชนที่มีท่าทีและการแสดงออกในทางตรงกันข้ามถูกมองว่าเป็นภัยที่สั่นคลอนความมั่นคงของชาติ (Cuordileone, 2000)

ในส่วนของสหภาพโซเวียต เพลงโฆษณาชวนเชื่อมักจะมีการนำเสนอภาพลักษณ์ความเป็นชายของทหารสหภาพโซเวียตว่ามีความดีและเหนือกว่าโดยเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ของชาวโซเวียต ส่วนภาพลักษณ์ความเป็นชายทหารอเมริกันซึ่งเป็นศัตรูนั้นถูกนำเสนอผ่านเนื้อเพลงในทางตรงกันข้าม โดยถูกเชื่อมโยงกับความเป็นหญิง ความโหดร้าย ป่าเถื่อน และความเห็นแก่ตัว (Riabova, 2022) การรักษาภาพลักษณ์ของความเป็นชายภายใต้การเมืองสงครามเย็น ยังถูกเชื่อมโยงกับร่างกายของผู้ชาย ในประเทศแคนาดา มีนโยบายต่อต้านโรคอ้วนในผู้ชาย เนื่องจากมีร่างกายที่อ้วนนั้นขัดต่อบรรทัดฐานความเป็นชายแบบชนชั้นกลางผิวขาวที่ดีของแคนาดา การมีนโยบายต่อต้านโรคอ้วนในผู้ชายจึงไม่ใช่แค่เน้นนโยบายด้านสุขภาพ แต่เป็นการพยายามรักษาภาพลักษณ์ของความเป็นชายแบบชนชั้นกลางผิวขาวตามบริบทของทุนนิยม และโครงสร้างการแบ่งงานกันทำทางเพศ (McPhail, 2009)

เมื่อดูงานที่ศึกษาความเป็นชายในช่วงสงครามเย็นของประเทศไทยพบว่า มีงานที่ให้ความสนใจศึกษาการนำเสนอภาพลักษณ์ของความเป็นชายเช่นเดียวกัน โดยมุ่งศึกษาการนำเสนอภาพลักษณ์ของความเป็นชายแบบไทยในช่วงเวลาดังกล่าวผ่านสื่อต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น การศึกษาภาพลักษณ์ความเป็นชายของหัวหน้ากลุ่มโจรหรือที่เรียกกันว่าเสือในภาพยนตร์ช่วงสงครามเย็น โดยเสือถูกนำเสนอว่าแท้จริงแล้วเป็นอาชญากรที่เป็นพลเมืองดีที่ต้องการต่อสู้กับความยากจนและความอยุติธรรม อันเกิดขึ้นจากการแสวงหาผลประโยชน์และการทุจริตของตำรวจและคนรวย การนำเสนอภาพลักษณ์ดังกล่าวได้รับแรงบันดาลใจจากบริบทและสถานการณ์ของสงครามเย็นที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกประเทศไทย และได้ถูกนำเสนอว่าเป็นภาพลักษณ์ของความเป็นชายแบบไทย (Tongkhampao, 2019) การศึกษาภาพยนตร์ช่วงสงครามเย็นในประเทศไทยซึ่งพบว่าเนื้อหานั้นมุ่งเผยแพร่ค่านิยมไม่ยุ่งเกี่ยวเรื่องการเมืองโดยอิงกับลักษณะของความเป็นหญิง เนื่องจากกลัวว่าการตื่นตัวทางการเมืองซึ่งเป็นลักษณะของความเป็นชายนั้นอาจนำไปสู่ความสนใจในลัทธิคอมมิวนิสต์ (Townsend, 2017) การใช้ภาพลักษณ์ของความเป็นชายแบบไทยในการตอบโต้กลับความเป็นชายเชิงจักรวรรดิของสหรัฐอเมริกาในสื่อสิ่งพิมพ์ชั้นนำไทยสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ (รุ่งฉาย เย็นสบาย, 2564) และยังมีงานที่ชี้ให้เห็นว่าวรรณกรรมช่วงสงครามเย็นถูกครอบงำด้วยอิทธิพลของความเป็นชาย (Feangfu, 2011)

งานศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่าในช่วงเวลาของสงครามเย็นความเป็นชายได้รับความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจการด้านความมั่นคงและการทหาร ซึ่งได้รับการรับรองและยืนยันโดยรัฐว่าเป็นพื้นที่ของผู้ชายและความเป็นชาย งานศึกษาอีกส่วนแสดงให้เห็นว่าสงครามเย็นในอีกแง่หนึ่งคือสมรภูมิในการเผยแพร่และแข่งขันกันของความเป็นชาย การที่ความเป็นชายนั้นถูกคุกคามโดยฝ่ายศัตรูทำให้เกิดวิกฤติของความเป็นชาย ซึ่งนำไปสู่ความพยายามที่จะรักษาและปกป้องภาพลักษณ์ความเป็นชายของตนเองจากการโจมตีและทำลายของศัตรู โดยการนำเสนอผ่านเรื่องเล่า สื่อต่าง ๆ รวมถึงนโยบายของรัฐบาล เช่นเดียวกันกับงานศึกษาของประเทศไทยที่ชี้ให้เห็นว่ามีการนำเสนอและใช้ความเป็นชายเพื่อสร้างกระแสชาตินิยมและต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ผ่านสื่อต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้เองสงครามเย็นจึงเป็นพื้นที่ของการผลิตสร้างความเป็นชาย ในขณะที่เดียวกันความเป็นชายก็มีส่วนสำคัญในการผลิตสร้างสงครามเย็นด้วยเช่นเดียวกัน

2.4.2 งานที่ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นชายกับนโยบายต่างประเทศ

นโยบายต่างประเทศเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากกระบวนการกำหนดนโยบายต่างประเทศซึ่งมีตัวแสดงที่สำคัญคือผู้กำหนดนโยบายหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ ซึ่งก็คือมนุษย์ และมนุษย์นั้นมีความเปราะบาง อย่างไรก็ตามงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นชายกับนโยบายต่างประเทศนั้นกลับมีอยู่อย่างจำกัด โดยงานศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา งานศึกษาส่วนหนึ่งชี้ให้เห็นว่าความเป็นชายส่งผลอย่างมากต่อการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในช่วงสงครามเย็น โดยเฉพาะกลุ่มของผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษที่ 1960 ซึ่งได้เคยถูกปลูกฝังอุดมการณ์ความเป็นชายเชิงจักรวรรดิที่รักเพศตรงข้าม มุ่งรับใช้รัฐ แข็งแกร่ง อดทน กล้าหาญ เสียสละ ซื่อสัตย์ พร้อมต่อสู้และรับมือกับภัยคุกคามได้ และมีความเป็นชายที่เข้าพวกกับคนอื่น ๆ ในกลุ่ม โดยอิงอยู่กับหลักศาสนาคริสต์ และความมีอารยธรรมแบบตะวันตก ความเป็นชายเชิงจักรวรรดิดังกล่าวนี้ต่อมาได้กลายเป็นรากฐานสำคัญของผู้กำหนดนโยบายในการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในช่วงสงครามเย็น ไม่ว่าจะเป็นการต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ นโยบายต่อสหภาพโซเวียต และการทำสงครามในเวียดนาม ล้วนเต็มไปด้วยภาษาและการแสดงออกที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นชายเชิงจักรวรรดิ (Dean, 2001) รวมไปถึงการตัดสินใจเปิดปฏิบัติการอ่าวหมูที่คิวบาก็เป็นการตัดสินใจที่เชื่อมโยงกับอุดมการณ์ความเป็นชายของสหรัฐอเมริกาที่ยกย่องความกล้าหาญและความแข็งแกร่ง (Cuordileone, 2000)

นอกจากนี้ ยังมีงานศึกษาที่เสนอว่านโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในช่วงสงครามเย็นนั้นเหยียดเพศและเหยียดชาติพันธุ์ ดังจะเห็นได้จากนโยบายต่างประเทศของ

สหรัฐอเมริกาที่มีต่อประเทศที่ไม่ใช่ตะวันตกและประเทศโลกที่สาม โดยสหรัฐอเมริกามักจะบรรยายตนเองว่ามีความเป็นชายที่ดีและเหนือกว่าประเทศที่ไม่ใช่ตะวันตกและประเทศโลกที่สาม ในขณะที่เดียวกันก็มองและบรรยายประเทศเหล่านั้นว่ามีความเป็นชายที่อ่อนแอ ไม่ต่างอะไรกับความ เป็นหญิง ซึ่งเป็นผลมาจากความต่ำต้อยทางชาติพันธุ์แต่กำเนิด ลักษณะดังกล่าวถูกเชื่อมโยงว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้ประเทศเหล่านั้นตกเป็นเหยื่อของคอมมิวนิสต์ได้ง่าย และจึงจำเป็นต้องได้รับการชี้นำที่หนักแน่นและมั่นคงจากสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องผู้นำและการปกครองประเทศ สหรัฐอเมริกาใช้มาตรฐานความเป็นชายของตนเองในการยอมรับผู้นำในประเทศที่ไม่ใช่ตะวันตกและประเทศโลกที่สาม ด้วยเหตุนี้สหรัฐอเมริกาจึงมีท่าทีไม่ไว้ใจผู้นำที่ไม่มีความเป็นชายตามมาตรฐาน ในขณะที่เดียวกันจึงมีนโยบายสนับสนุนผู้นำเผด็จการฝ่ายขวาที่มีความเป็นชายตามมาตรฐานในประเทศเหล่านั้นแทน ซึ่งจะทำให้สหรัฐอเมริกามั่นใจได้ว่าประเทศเหล่านั้นจะต่อสู้และไม่ยอมตกเป็นเหยื่อของคอมมิวนิสต์ (สรวิศ ชัยนาม, 2552)

งานศึกษาอีกส่วนแสดงให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาที่มีความเป็นชายนั้นยังปรากฏให้เห็นผ่านสงครามต่อต้านการก่อการร้ายอีกด้วย โดยสหรัฐอเมริกาได้ใช้และแสดงออกถึงอำนาจของตนเองเหนือพหุอำนาจนิยมในการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย โดยการวางตนเป็นผู้นำและใช้อำนาจเหนือการตัดสินใจของมหาอำนาจอื่น ๆ ผ่านการชักจูงและกดดันให้รัฐต่าง ๆ ดำเนินนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายตามสหรัฐอเมริกาหลังจากที่เกิดเหตุการณ์วันที่ 11 กันยายน โดยภาษาที่ผู้นำสหรัฐอเมริกาใช้ชักจูงและกดดันรัฐต่าง ๆ ให้ดำเนินนโยบายต่างประเทศตามตนนั้นเต็มไปด้วยการโจมตีความเป็นชายของผู้ก่อการร้ายว่ามีความเป็นชายที่โหดเหี้ยม ป่าเถื่อนเกินมนุษย์ เป็นความเป็นชายที่ล้นเกินและผิดปกติ ซึ่งถือว่าเป็นความเป็นชายที่ไม่สมบูรณ์เมื่อเทียบกับความเป็นชายของสหรัฐอเมริกา จึงนำไปสู่การใช้กำลัง อาวุธ และความรุนแรงที่เด็ดขาดของสหรัฐอเมริกาในการต่อต้านและปราบปรามกลุ่มก่อการร้ายเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นชายที่เหนือกว่า ในขณะที่เดียวกันสหรัฐอเมริกาก็ได้พยายามนำเสนอว่าผู้หญิงมุสลิมนั้นตกเป็นเหยื่อของผู้ก่อการร้ายซึ่งกำลังเรียกร้องให้ผู้ที่มีความเป็นชายที่สมบูรณ์กว่าอย่างสหรัฐอเมริกาเข้าไปปกป้องและช่วยเหลือ (Leatherman, 2005)

งานศึกษาอีกเรื่องให้ข้อเสนอเพิ่มเติมว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญกับความเป็นชายที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญทางการทหารเป็นการเปิดโอกาสให้กองทัพเข้ามามีอิทธิพลในการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศ อีกทั้งยังทำให้ผู้นำพลเรือนดูไม่มีความเป็นชายหรือความเป็นผู้นำเท่ากับนายทหารอาวุโสในชุดเครื่องแบบ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการกดดันให้ผู้นำพลเรือนต้องแสดงออกซึ่งความเป็นชายที่ดูแข็งแกร่งอยู่เสมอ

เพื่อให้ได้รับการยอมรับในฐานะผู้นำ ซึ่งก่อให้เกิดการกำหนดและการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่แข็งแกร่ง เน้นใช้กำลังทหารมากกว่าการดำเนินนโยบายที่สันติ รวมไปถึงการหันเหความสนใจของผู้กำหนดนโยบายพลเรือนไปยังข้อเสนอและความกังวลของกองทัพในการต่างประเทศแทนที่จะให้ความสนใจเป้าหมายระหว่างประเทศที่สำคัญอื่น ๆ วัฒนธรรมทางการเมืองที่ให้ความสำคัญกับความเป็นชายดังกล่าวนี้จึงถือเป็นจุดอ่อนที่จำกัดบทบาทของสหรัฐอเมริกาในการสร้างสังคมระหว่างประเทศที่มีสันติภาพ รวมถึงการเสริมสร้างสถาบันพหุภาคีที่มีประสิทธิภาพในการยุติความขัดแย้ง นอกจากนี้ วัฒนธรรมทางการเมืองเช่นนี้ยังกีดกันและเลยผู้หญิงจากการมีอำนาจทางการเมืองและการกำหนดนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (Enloe, 2005)

งานที่ศึกษาความเป็นชายกับนโยบายต่างประเทศชี้ให้เห็นว่าความเป็นชายกับนโยบายต่างประเทศนั้นมีความเกี่ยวข้องกันอย่างมาก โดยงานศึกษาส่วนใหญ่นำเสนอให้เห็นความเกี่ยวข้องดังกล่าวในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีอุดมการณ์ความเป็นชายและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ให้ความสำคัญกับความเป็นชายที่ฝังรากลึก อุดมการณ์ความเป็นชายและวัฒนธรรมทางการเมืองดังกล่าวส่งผลต่อกระบวนการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาอย่างมาก โดยไม่ว่าจะเป็นในช่วงของสงครามเย็นหรือสงครามต่อต้านการก่อการร้ายก็ยังสามารถเห็นได้ถึงการแสดงออก การนำเสนอ การใช้ภาษา และลักษณะของนโยบายต่างประเทศที่สอดคล้องกับความเป็นชายเชิงจักรวรรดิที่มาพร้อมกับการแสดงอำนาจเหนือกว่าความเป็นชายรูปแบบอื่น ๆ ในการเมืองโลก

2.4.3 งานที่ศึกษาเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

การศึกษานโยบายต่างประเทศสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ จำนวนมากได้รับอิทธิพลจากแนวคิด ยุคสมัยอเมริกัน (The American Era) ซึ่งถูกเสนอขึ้นโดยเบเนดิกท์ แอนเดอร์สัน หมายถึง ช่วงเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2501 – 2516 ซึ่งเป็นช่วงที่อิทธิพลของสหรัฐอเมริกาเข้ามาในประเทศไทยสูงมาก และสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของไทยอย่างไม่เคยเป็นมาก่อนจนกล่าวได้ว่าประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสหรัฐอเมริกาอย่างสิ้นเชิง (เบเนดิกท์ แอนเดอร์สัน, 2553) การศึกษานโยบายต่างประเทศสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดดังกล่าวจึงมีการนำไปในทำนองที่ว่าช่วงเวลาของรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ เป็นช่วงเวลาประเทศไทยและสหรัฐอเมริกามีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันอย่างมาก และการดำเนินนโยบายต่างประเทศในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นอิงอยู่กับสหรัฐอเมริกาทุกอย่างเพื่อแลกกับการช่วยเหลือในการต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ (ประภัสสร เทพชาตรี, 2562) สหรัฐอเมริกาจึงได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อกิจการด้านความมั่นคงของไทย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการให้สหรัฐอเมริกาใช้ประเทศไทยเป็นฐานทัพในการต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ โดยการเปิดรับกองกำลังทหารอเมริกันให้มาประจำการในประเทศไทยจำนวนมาก รวมถึงความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและการทหาร ที่มาพร้อมกับกระแสเม็ดเงินในรูปของเงินดอลลาร์ใน ประเทศไทย (พวงทอง ภาวครพันธุ์, 2564) นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมและการเปิดรับโครงสร้างอำนาจที่มี สหรัฐอเมริกาเป็นศูนย์กลางของระบบทุนนิยมโลกของประเทศไทยโดยการปรับโครงสร้างภายในประเทศเพื่อรองรับความต้องการและผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา ยังนำไปสู่การรับเอา ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมจากสหรัฐอเมริกามาใช้และได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบทุนนิยมโลก (กุลลดา เกษบุญชู มีดี, 2550)

อย่างไรก็ตามงานศึกษาอีกจำนวนหนึ่งแสดงให้เห็นว่านโยบายต่างประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวไม่ได้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสหรัฐอเมริกาอย่างสมบูรณ์ โดยเห็นได้ชัดชัดเจนในกรณีวิกฤตการณ์ซีโต้ (SEATO) หรือ สปอ. ซึ่งสหรัฐอเมริกาและมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีใน สปอ. แสดงท่าทีไม่จริงจังต่อปัญหาภัยคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย โดยเฉพาะการปฏิเสธข้อเรียกร้องของรัฐบาลไทยให้มีการแทรกแซงประเทศลาวเนื่องจากฝ่ายปะเทศลาวเข้ายึดครองเมืองหลวงน้ำทาซึ่งประชิดพรมแดนไทยได้ ท่าทีที่ไม่มีความจริงจังและการปฏิเสธดังกล่าวสร้างความไม่พอใจให้กับรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ อย่างมาก จนนำไปสู่การดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบก้าวร้าวต่อ สปอ. และสหรัฐอเมริกา โดยการประณามผ่านสื่อระหว่างประเทศอย่างรุนแรง มีการกล่าวว่าจะถอนตัวออกจาก สปอ. รวมถึงเปลี่ยนมาใช้นโยบายแบบไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด โดยมีการเข้าหาสหภาพโซเวียตมากขึ้นเพื่อตอบโต้และต่อรองให้สหรัฐอเมริกาให้คำมั่นสัญญาในการประกันความมั่นคงให้กับไทยโดยตรง จนนำไปสู่การเกิดแถลงการณ์ร่วมรัสก-ถนัด พ.ศ. 2505 ในเวลาต่อมา กรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยไม่ได้ดำเนินนโยบายตามสหรัฐอเมริกาเสมอไป และยังสามารถต่อรองกับสหรัฐอเมริกาได้อยู่บ้าง จึงไม่ได้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสหรัฐอเมริกาอย่างสมบูรณ์ (จิตติภัทร พูนขำ, 2559; ทักษ์ เฉลิมเกียรติ, 2548; ธนาสฤษฏี สตะเวทิน, ม.ป.ป.; สุรัชย์ ศิริไกร, 2562)

ยังมีงานศึกษาจำนวนไม่น้อยที่แสดงให้เห็นว่าแม้ว่ารัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ จะดำเนินนโยบายตามสหรัฐอเมริกา และรับเอาอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาเข้ามาเพื่อดำเนินนโยบายต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์และเพื่อรักษาผลประโยชน์และอำนาจทางการเมืองของตนเอง แต่ในขณะเดียวกัน รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ก็มีการสร้างและนำเสนอความเป็นไทยอย่างเข้มข้น เช่น การปลูกกระแสราชาชาตินิยม การฟื้นฟูโบราณราชประเพณี การพยายามสร้างความเป็นไทยให้กับแนวคิดแบบตะวันตก อย่างแนวคิดการพัฒนา และการนำเสนอประชาธิปไตยแบบไทย รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์

ยังได้ใช้ความเป็นไทยดังกล่าวนี้ในการต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ และการดำเนินนโยบายต่างประเทศอีกด้วย เช่น การสนับสนุนให้พระมหากษัตริย์และราชวงศ์เสด็จประพาสต่างประเทศ เป็นต้น การดำเนินนโยบายโดยที่เต็มไปด้วยกระแสชาตินิยมไทยทำให้เห็นว่าประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวไม่ได้ถูกอเมริกาหัวตรไปเสียทั้งหมด (กาญจนา วิสุทธิวัฒน์, 2550; ตามไท ดิลกวิทยรัตน์, 2544; ทักษ์ เฉลิมเตียรณ, 2548; ปฤถณ เทพนรินทร์, 2556; พรภิรมณ์ เขียงกุล, 2546)

งานศึกษาอีกส่วนไม่ได้ศึกษานโยบายต่างประเทศโดยตรงแต่ศึกษาเรื่องเล่าของสงครามเย็นในช่วงของรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับนโยบายต่างประเทศอยู่มาก โดยมีข้อเสนอกับได้แย้งแนวคิดยุคสมัยอเมริกาว่า เรื่องเล่าของสงครามเย็นไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล่ากระแสหลักที่เล่าว่าประเทศไทยถูกคุกคามโดยคอมมิวนิสต์ รัฐบาลไทยจึงต้องร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาเพื่อปกป้องชาติไทยให้รอดพ้นจากคอมมิวนิสต์ หรือเรื่องเล่ากระแสรองของปัญญาชนฝ่ายซ้ายที่ออกมาท้าทายเรื่องเล่ากระแสหลักว่าวร้ายที่แท้จริงก็คือจักรวรรดินิยมสหรัฐอเมริกาที่พยายามที่จะเข้ามาล่าอาณานิคมทางเศรษฐกิจ แสวงหาทรัพยากร และผลประโยชน์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมถึงประเทศไทยโดยได้ร่วมมือกับรัฐบาลเผด็จการทหารที่ชั่วร้าย ในขณะที่ผู้ที่ต่อต้านความชั่วร้ายดังกล่าวต่างหากคือผู้ปกป้องชาติไทยที่แท้จริง เรื่องเล่าทั้งสองกระแสมีจุดร่วมกันคือการเล่าเรื่องโดยการอาศัยความเป็นไทยในการกำหนดว่าใครเป็นคนไทย และใครที่ไม่ใช่คนไทยในการสนับสนุนเรื่องเล่าของตนเอง (Yensabai, 2019)

นอกจากการให้ความสนใจศึกษานโยบายต่างประเทศของไทยต่อมหาอำนาจและมิตรประเทศที่สำคัญอย่างสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลาดังกล่าวแล้ว งานอีกจำนวนหนึ่งศึกษานโยบายต่างประเทศไทยสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ต่อประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะนโยบายต่อประเทศลาวและประเทศกัมพูชาซึ่งถือเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการรักษามั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศไทย โดยในกรณีของประเทศลาวนั้นประเทศไทยให้ความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากมีความสัมพันธ์ที่ผูกพันกันทางประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ อีกทั้งยังมีพรมแดนที่ใกล้ชิดกัน การที่ลาวถูกยึดครองโดยคอมมิวนิสต์นั้นถือเป็นการคุกคามความมั่นคงของไทยอย่างมาก นโยบายของประเทศไทยคือการพยายามทำให้ฝ่ายปะเทดลาวมีอำนาจการปกครองในลาวน้อยที่สุด อย่างไรก็ตามเมื่อลาวถูกยึดครองโดยคอมมิวนิสต์ ประเทศไทยก็ได้ดำเนินนโยบายที่แสดงความไม่พอใจและกดดันฝ่ายคอมมิวนิสต์หลายอย่าง เช่น การสั่งปิดพรมแดน สั่งเคลื่อนกองทัพไปประจำยังชายแดนลาว และให้การช่วยเหลือทางการทหารแก่ลาวฝ่ายขวาอย่างลับ ๆ ส่วนกรณีของประเทศกัมพูชานั้นก็มีความสัมพันธ์ที่แตกแยกกัน มีการโจมตี

กล่าวหาและขัดแย้งกันรุนแรงหลายครั้งระหว่างผู้นำ อีกทั้งการมีข้อพิพาทเรื่องคดีปราสาทเขาพระวิหารก็ยิ่งทำให้ความขัดแย้งรุนแรงมากขึ้น นอกจากนี้ รัฐบาลไทยยังหวาดระแวงการที่ประเทศกัมพูชามีท่าทีและความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประเทศคอมมิวนิสต์ และได้แสดงความไม่พอใจโดยการปิดพรมแดนเพื่อป้องกันสินค้าไม่ให้เข้าไปยังกัมพูชา (ทักษ์ เฉลิมเตียรณ, 2548; ธนาสฤทธิ สตะเวทิน, ม.ป.ป.; สุรัชย์ ศิริไกร, 2562)

นอกจากนี้ แล้วยังมีงานอีกส่วนที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ โดยพบว่าแม้ว่าจะมีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกหลายประการที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศในช่วงเวลาดังกล่าว แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือความเป็นผู้นำของจอมพล สฤษดิ์ ซึ่งทำให้สามารถควบคุมปัจจัยภายในอื่น ๆ และสามารถกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศได้อย่างน่าเชื่อถือและชอบธรรม (दनัย ทองใหญ่, 2518) และยังมีงานที่ศึกษาบทบาทของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ พันเอก (พิเศษ) ดร. ถนัด คอมันตร์ กับการดำเนินนโยบายต่างประเทศในช่วงเวลาดังกล่าว โดยพบว่าการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของพันเอก (พิเศษ) ดร. ถนัด คอมันตร์ ในการต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ในประเทศลาวและการสนับสนุนสหรัฐอเมริกาในสงครามเวียดนาม รวมทั้งการดำเนินนโยบายสร้างความร่วมมือภายในภูมิภาคจนประสบความสำเร็จในการก่อตั้งองค์การอาเซียนนั้น เป็นไปตามโครงสร้างอำนาจระหว่างประเทศที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นศูนย์กลางของระบบทุนนิยมโลก (ระพีภรณ์ เลิศวงศ์วิรัชย์, 2545)

งานที่ศึกษานโยบายต่างประเทศไทยสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในมิติด้านความมั่นคง การดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้รอดพ้นจากการคุกคามของภัยคอมมิวนิสต์ ไม่ว่าจะเป็นดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อสหรัฐอเมริกาและสเปอ. การดำเนินนโยบายต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ในประเทศเพื่อนบ้าน ในขณะที่งานอีกส่วนให้ความสนใจเรื่องการใช้อัตลักษณ์ความเป็นไทยในนโยบายต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ นโยบายต่างประเทศ และการสนับสนุนเรื่องเล่าของสงครามเย็น นอกจากนี้ ยังมีงานที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศ และการศึกษาบทบาทของพันเอก (พิเศษ) ดร. ถนัด คอมันตร์ ซึ่งเป็นตัวแสดงหลักในการดำเนินนโยบายต่างประเทศในช่วงเวลาดังกล่าว ทั้งนี้ พบว่างานศึกษาต่าง ๆ ดังกล่าวมีผลการศึกษาและข้อเสนอที่ได้แย้งระหว่างกันในเรื่องยุคสมัยอเมริกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าสงครามเย็นมีความเกี่ยวข้องกับความเป็นชายอย่างมาก แม้แต่สงครามเย็นในประเทศไทยเองก็มีการศึกษาหลายชิ้นที่แสดงให้เห็นว่ามีความ

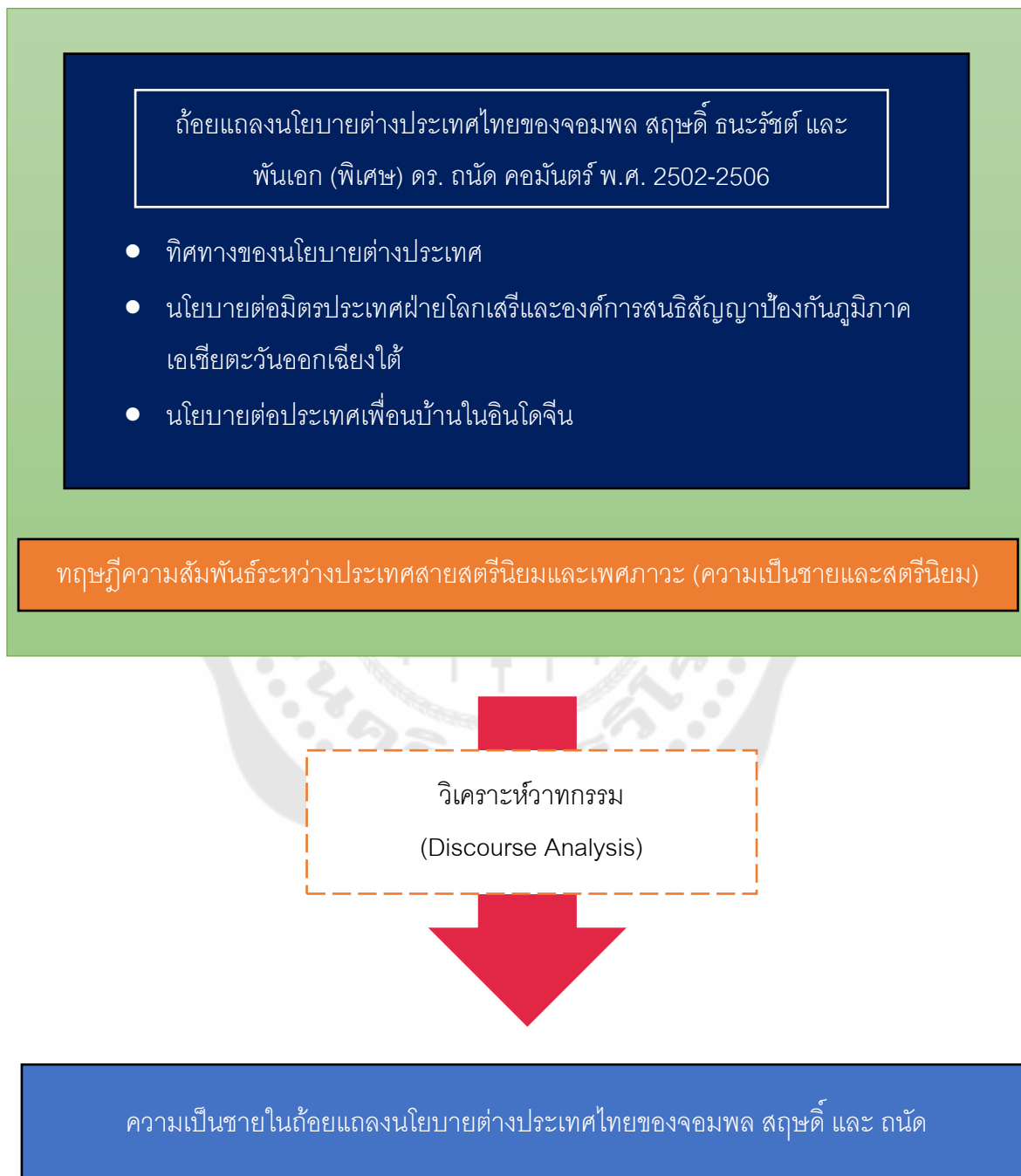
เกี่ยวข้องกับความเป็นชาย อย่างไรก็ตามช่องว่างที่สำคัญคือการศึกษความเป็นชายในนโยบายต่างประเทศในช่วงสงครามเย็นนั้นยังมีอยู่อย่างจำกัดมาก ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นการศึกษานโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา และจากการทบทวนงานที่ศึกษาเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ก็ไม่มีงานศึกษาใดที่ศึกษาเรื่องความเป็นชายเลย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องให้ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะในการศึกษาความเป็นชายในนโยบายต่างประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวมากขึ้น โดยหนึ่งในพื้นที่สำคัญของการศึกษาก็คือถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศ ซึ่งนักวิชาการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะมองว่าเป็นภาษาและวาทกรรมที่ประกอบสร้างและสะท้อนความเป็นชายที่ฝังลึกอยู่ในการเมืองระหว่างประเทศ ดังนั้นการนำทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะมาใช้ศึกษาความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัดจะแสดงให้เห็นว่านโยบายต่างประเทศที่ถูกนำเสนอผ่านถ้อยแถลงดังกล่าวก็มีมิติทางเพศภาวะเช่นกัน อันเป็นการยืนยันตามข้อเสนอของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะที่ว่าพื้นที่ส่วนตัวของปัจเจกโดยเฉพาะเรื่องเพศภาวะกับการเมืองระหว่างประเทศนั้นไม่ใช่เรื่องที่แยกขาดจากกัน อีกทั้งยังเป็นการเปิดมุมมองและขยายวิธีการในการศึกษานโยบายต่างประเทศไทยโดยใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะให้มีความกว้างขวางมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและการศึกษาแหล่งข้อมูลปฐมภูมิในส่วนของนโยบายต่างประเทศสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ พบว่านโยบายต่างประเทศในช่วงเวลาดังกล่าว หมายถึงการปกป้องรักษาความมั่นคงปลอดภัยและผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศไทยให้รอดพ้นจากภัยคอมมิวนิสต์นี้ อันเป็นนโยบายต่างประเทศที่รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ให้ความสำคัญมากที่สุด นโยบายต่างประเทศดังกล่าวนี้ปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนใน 3 ส่วน ประกอบไปด้วย 1) ทิศทางของนโยบายต่างประเทศ 2) นโยบายต่อมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. และ 3) นโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน ดังนั้นในการศึกษาถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด พ.ศ. 2502-2506 ก็จะเป็นการศึกษาเฉพาะถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศในความหมายเช่นเดียวกันกับที่ได้กล่าวไปข้างต้น

ในส่วนของแนวคิดและทฤษฎีจะเป็นการบูรณาการ 3 แนวคิดและทฤษฎี ได้แก่ แนวคิดความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทฤษฎีสตรีนิยมในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการวิเคราะห์วาทกรรมนโยบายต่างประเทศ เพื่อเป็นกรอบทฤษฎีในการวิเคราะห์ความเป็น

ชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด พ.ศ. 2502-2506 ซึ่งสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

แผนภาพข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการวิเคราะห์ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศไทยของ จอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด พ.ศ. 2502-2506 โดยเป็นการวิเคราะห์ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศ เฉพาะที่เป็นนโยบายเพื่อปกป้องรักษาความมั่นคง ความปลอดภัย และผลประโยชน์แห่งชาติของ ไทยให้รอดพ้นจากภัยคอมมิวนิสต์ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) ทิศทางของนโยบาย ต่างประเทศไทย 2) นโยบายต่อมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. และ 3) นโยบายต่อประเทศ เพื่อนบ้านในอินโดจีน โดยใช้กรอบทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศ ภาวะ ซึ่งบูรณาการ 3 กลุ่มแนวคิดและทฤษฎี ดังนี้

2.5.1 แนวคิดความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ใช้ในการระบุและวิเคราะห์ลักษณะของความเป็นชายใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านอำนาจและการปกครองตนเอง 2) ด้านพลังกำลัง 3) ด้านจิตใจและอารมณ์ 4) ด้านการใช้ เหตุผลและวุฒิภาวะ 5) ด้านความก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง และ 6) ด้านการปกป้องและ การปกครองดูแล ใช้ในการวิเคราะห์ลำดับชั้นของความเป็นชาย และการผลิตสร้างผลิตซ้ำซึ่งกัน และกันระหว่างความเป็นชายกับการเมืองระหว่างประเทศ

2.5.2 ทฤษฎีสตรีนิยมในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

โดยให้ทฤษฎีสตรีนิยมสายความมั่นคงเพื่อระบุและวิเคราะห์ลักษณะของความเป็นชายใน 6 ด้าน ดังที่ได้กล่าวไปในส่วนก่อนหน้า และใช้วิเคราะห์ว่าถ้อยแถลงนโยบาย ต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ในฐานะนโยบายความมั่นคงมีมิติทางเพศภาวะอย่างไร โดยเฉพาะการที่นโยบายต่างประเทศตามแนวทางสภาพจริงนิยมมักให้ความสำคัญกับ คุณลักษณะที่ถูกเข้ารหัสกับความเป็นชาย (masculine-coded) และให้ทฤษฎีสตรีนิยมหลัง อาณานิคมเพื่อวิเคราะห์ลำดับชั้นของความเป็นชาย ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างความเป็น ชายแบบไทยกับความเป็นชายแบบตะวันตกในบริบทหลังอาณานิคม และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระหว่างความเป็นชายประเทศในโลกที่สาม

2.5.3 การวิเคราะห์วาทกรรมนโยบายต่างประเทศของ Hansen (2006)

งานวิจัยนี้ประยุกต์ใช้แนวคิดของ Hansen (2006) ในการวิเคราะห์วาทกรรม นโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด โดยเฉพาะในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

2.5.3.1 นโยบายต่างประเทศในฐานะวาทกรรม

การวิจัยในครั้งนี้องถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศเป็นว่าเป็นวาทกรรม ตามแนวคิดของ Hansen (2006, pp. XIV, 1, 9, 15, 19, 20-21, 23, 25) ซึ่งถ้อยแถลงนโยบาย ต่างประเทศไม่ได้เป็นเพียงการอธิบายสถานการณ์ภายนอก ตัวแสดงภายนอก หรือจุดยืนของรัฐ แต่เป็นวาทกรรมที่สร้างความหมายให้กับความเป็นจริง กล่าวคือ ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศ

ประกอบสร้างความหมายของสถานการณ์โลก ตัวแสดงภายนอก และจุดยืนของรัฐ ในขณะที่เดียวกันการให้ความหมายนี้ก็สร้างอัตลักษณ์ของประเทศไทยและทำให้นโยบายต่างประเทศมีความสมเหตุสมผลและมีความชอบธรรมอีกด้วย ดังนั้นนโยบายต่างประเทศและอัตลักษณ์จึงมีความสัมพันธ์แบบผลิตสร้างผลิตเข้าไปพร้อมกัน และมีความหมายร่วมกันโดยไม่สามารถแยกจากกันได้

2.5.3.2 กระบวนการสร้างอัตลักษณ์: การเชื่อมโยงและการแยกแยะ

กระบวนการนี้ใช้ในการวิเคราะห์การสร้างอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทย ในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม โดยกระบวนการเชื่อมโยงใช้ในการวิเคราะห์การเชื่อมโยงระหว่างความเป็นชายกับความเป็นไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชาติไทยและการต่อสู้เสียสละของพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษไทยเพื่อรักษาเอกราช สถาบันพระมหากษัตริย์ ชีวิตที่มีเสรีภาพของคนไทย พระพุทธศาสนา และการปกครองแบบพ่อปกครองลูก ส่วนกระบวนการแยกแยะใช้ในการวิเคราะห์การแยกแยะความเป็นชายแบบไทยออกจากความเป็นอื่นในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ ทั้งที่เป็นภัยคุกคามคือคอมมิวนิสต์ และที่เปราะบางคือคนไทยที่อ่อนแอ คนไทยในชนบท และคนไทยที่มีความบกพร่องทางปัญญา

2.5.3.3 ระดับของความเป็นอื่น

ใช้ในการวิเคราะห์การจัดลำดับชั้นของความเป็นอื่นในถ้อยแถลงนโยบายต่อมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. และในถ้อยแถลงนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีนของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิคือ ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด พ.ศ. 2502-2506 และใช้การวิเคราะห์วาทกรรม (discourse analysis) ซึ่งประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะ และแนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรมในนโยบายต่างประเทศของ Hansen (2006) เพื่อวิเคราะห์ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) ทิศทางของนโยบายต่างประเทศ 2) นโยบายต่อมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. และ 3) นโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน ว่ามีความเป็นชายแบบไทยในการเมืองโลกอย่างไร โดยรายละเอียดของระเบียบวิธีวิจัย มีดังนี้

3.1 แหล่งข้อมูล

การวิจัยความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด พ.ศ. 2502 – 2506 ครั้งนี้ รวบรวมและศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ประมวลสุนทรพจน์ของจอมพล สฤษดิ์ พ.ศ. 2502-2506 ประมวลสุนทรพจน์ของถนัด ตั้งแต่ พ.ศ. 2502-2504 ปาฐกถาของถนัด พ.ศ. 2502 และ พ.ศ. 2506 และบันทึกการสนทนาของถนัด กับบุคคลต่าง ๆ พ.ศ. 2502 พ.ศ. 2503 และ พ.ศ. 2505 โดยวิธีการอ่านและจดบันทึก ซึ่งเลือกอ่านและจดบันทึกเฉพาะถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศที่เป็นนโยบายเพื่อปกป้องรักษาความมั่นคง ปลอดภัย และผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศไทยให้รอดพ้นจากภัยคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีใน 3 ส่วน ได้แก่ 1) ทิศทางของนโยบายต่างประเทศ 2) นโยบายต่อมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. และ 3) นโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน

แหล่งข้อมูลปฐมภูมิดังกล่าวเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่จะแสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาที่มีเพศภาวะ หรือวาทกรรมซึ่งจะบ่งชี้ถึงลักษณะของความเป็นชายอันเป็นส่วนสำคัญในการนำมาใช้วิเคราะห์ว่าถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด พ.ศ. 2502-2506 แสดงให้เห็นถึงความ เป็นชายแบบไทยในการเมืองโลกอย่างไร

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์วาทกรรม โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะ และการวิเคราะห์วาทกรรมนโยบายต่างประเทศของ Hansen (2006) โดยกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 การศึกษาและทำความเข้าใจข้อมูล (Familiarization)

ผู้วิจัยเริ่มจากการอ่านและศึกษาเนื้อหาของแหล่งข้อมูลปฐมภูมิคือถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ได้แก่ ประมวลสุนทรพจน์ของจอมพล สฤษดิ์ พ.ศ. 2502-2506 ประมวลสุนทรพจน์ของถนอม ตั้งแต่ พ.ศ. 2502-2504 ปาฐกถาของถนอม พ.ศ. 2502 และ พ.ศ. 2506 และบันทึกการสนทนาของถนอม กับบุคคลต่าง ๆ พ.ศ. 2502 พ.ศ. 2503 และ พ.ศ. 2505 เพื่อทำความเข้าใจบริบทและเนื้อหาโดยรวมของแหล่งข้อมูล

3.2.2 การระบุและจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Coding)

3.2.2.1 ระบุลักษณะของความเป็นชาย

ตามทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะ เพศภาวะหรือ gender คือ ชุดของการปฏิบัติ ชุดของทัศนคติ หรือ ชุดของคุณลักษณะเฉพาะที่ถูกประกอบสร้างขึ้นทางสังคม ซึ่งถูกนำไปเชื่อมโยงกับเพศทางชีววิทยา หรือ sex โดยคุณลักษณะของเพศภาวะความเป็นชาย ได้แก่ มีอำนาจ มีอิสระในการกำหนดใจตนเอง ฟังพาตัวเองได้ มีเหตุผล แข็งแกร่ง กล้าหาญ ก้าวร้าว ชอบต่อสู้ ชอบใช้กำลังบีบบังคับ เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันคุณลักษณะที่ตรงกันข้ามกันก็จะถือว่าเป็นคุณลักษณะของเพศภาวะความเป็นหญิง ได้แก่ อ่อนแอ อ่อนน้อม ไม่สามารถฟังพาตัวเองได้ ไร้เหตุผล เจ้าอารมณ์ สงบเสงี่ยม สนับสนุน และเอาใจใส่ เป็นต้น (สรวีศ ชัยนาม, 2552, น. 87; Blanchard, 2003, p. 1294; Cockburn, 2010, p. 108; Connell, 2005, p. 67; Kirby, 2022, p. 262; Maruska, 2009, p. 236; Tickner, 1997, p. 614) ซึ่งจากทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะที่กล่าวไปข้างต้น สามารถสังเคราะห์ลักษณะของความเป็นชายโดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ซึ่งแต่ละด้านมีลักษณะดังต่อไปนี้

ตาราง 1 ลักษณะของความเป็นชายตามทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะจำแนกเป็นด้าน

ด้าน	ลักษณะของความเป็นชายตาม Gender and Feminist IR Theory
1. อำนาจและการปกครองตนเอง	มีอำนาจ มีอิสระในการกำหนดใจตนเอง ปกครองดูแลตนเอง ฟังพาดตนเองได้ ช่วยเหลือตนเองได้
2. พละกำลัง	แข็งแกร่ง เข้มแข็ง ทนทาน
3. จิตใจและอารมณ์	แข็งแกร่ง อุดทน เข้มแข็ง เด็ดขาด หนักแน่น แน่วแน่ กล้าหาญ ควบคุมอารมณ์ได้ (ไม่แสดงอารมณ์อ่อนไหว เปราะบาง แปรปรวน)
4. การใช้เหตุผลและวุฒิภาวะ	มีเหตุผล มีวุฒิภาวะ มีวินัย ไม่ใช้อารมณ์ ควบคุมอารมณ์ได้
5. ความก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง	ก้าวร้าว ใช้กำลัง ใช้ความรุนแรง ชอบต่อสู้ พร้อมต่อสู้
6. การปกป้องและการปกครองดูแล	เป็นผู้ปกป้อง เป็นนักรบ กล้าหาญ เสียสละ รับผิดชอบ มีความเป็นพ่อ (เป็นผู้ปกครอง ผู้ดูแล)

ที่มา: สังเคราะห์จาก สรวิต ชัยนาม (2552); Blanchard (2003); Cockburn (2010); Cohn (2013); Connell (2005); Hooper (2001); Kirby (2022); Maruska (2009); Tickner, (1992; 1997)

3.2.2.2 วิเคราะห์กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นในวาทกรรมนโยบายต่างประเทศตามแนวคิดของ Hansen (2006)

ขั้นตอนแรก เริ่มจากการวิเคราะห์อัตลักษณ์ 3 มิติที่ถูกสร้างขึ้นในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศ ได้แก่ 1) มิติเชิงพื้นที่ โดยวิเคราะห์การสร้างอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ระหว่างพื้นที่ภายในกับพื้นที่ภายนอกประเทศ การสร้างอัตลักษณ์พื้นที่ในเชิงนามธรรม ได้แก่ การสร้างพื้นที่ทางการเมือง และการสร้างพื้นที่ที่ระบุตัวตนทางการเมือง 2) มิติเชิงเวลา โดยวิเคราะห์การสร้างอัตลักษณ์เชิงเวลาในแง่ของการพัฒนาและยังไม่พัฒนา และวิเคราะห์ความเป็นอื่นเชิงเวลา ได้แก่ ความเป็นอื่นเชิงเวลาที่ยังไม่พัฒนาแต่พัฒนาได้ และความเป็นอื่นเชิงเวลาที่ยังไม่พัฒนาและพัฒนาไม่ได้ 3) มิติเชิงจริยธรรมโดยวิเคราะห์ว่ารัฐไทยมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการ

ดำเนินนโยบายต่างประเทศ เพื่อใคร และเพื่ออะไร อันได้แก่หน้าที่ความรับผิดชอบต่อภายใน (ชาติ ประชาชน) และหน้าที่ความรับผิดชอบต่อนอก (ตัวแสดงภายนอก ข้อผูกพันระหว่างประเทศ)

ขั้นตอนที่สอง วิเคราะห์กระบวนการเชื่อมโยงและการแยกแยะ โดย วิเคราะห์กระบวนการเชื่อมโยงระหว่างความเป็นชายกับความเป็นไทย และวิเคราะห์ว่าการ เชื่อมโยงดังกล่าวเสริมสร้างความหมายเฉพาะให้กับอัตลักษณ์ทั้ง 3 มิติที่ถูกสร้างขึ้นในถ้อยแถลง นโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม อย่างไร เช่น การวิเคราะห์การเชื่อมโยงระหว่าง ความเป็นชายกับการต่อสู้เสียสละของพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษไทยในการรักษาเอกราช ซึ่ง การเชื่อมโยงดังกล่าวเสริมสร้างความหมายเฉพาะของอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ โดยเป็นการสร้างตัวตน ทางการเมืองให้กับคนภายในหรือคนไทยว่าเป็นผู้ที่สืบสายเลือดแห่งการเป็นนักรบมาจาก บรรพบุรุษ เป็นผู้ที่รักชาติ เสรีภาพ และการปกครองตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะของความเป็นชายแบบ ไทย ตรงกันข้ามกับคอมมิวนิสต์ซึ่งมีเป้าหมายที่จะทำลายชาติและเอกราชของไทย เป็นต้น

จากนั้นวิเคราะห์กระบวนการแยกแยะความเป็นชายแบบไทยออกจากความเป็น อื่น ได้แก่การแยกแยะออกจากความเป็นอื่นทั้งที่เป็นภัยคุกคามคือคอมมิวนิสต์ และความเป็นอื่น ที่เปราะบางคือคนไทยที่อ่อนแอ คนไทยในชนบท และคนไทยที่มีความบกพร่องทางปัญญา รวมถึง วิเคราะห์ว่าการแยกแยะดังกล่าวเสริมสร้างความหมายให้กับอัตลักษณ์ทั้ง 3 มิติอย่างไร ตัวอย่างเช่น การวิเคราะห์ว่าความเป็นชายแบบไทยแยกแยะออกจากคอมมิวนิสต์อย่างไร จะต้อง ดูว่าคอมมิวนิสต์ถูกบรรยายในทางตรงกันข้ามกับความเป็นชายแบบไทยอย่างไร โดยคอมมิวนิสต์ ถูกบรรยายว่ามีความเป็นชายที่โหดร้าย ป่าเถื่อน ไร้ศีลธรรม ไร้เหตุผล ไม่รู้จักพอ และต้องการ ทำลายล้างชาติ เสรีภาพ ศาสนา และราชบัลลังก์ ซึ่งตรงข้ามกับความเป็นชายแบบไทยที่มีความ เป็นนักรบที่รักชาติ รักเสรีภาพ มีจารีตประเพณี รู้จักยับยั้งชั่งใจ มีเหตุผล มีวินัย เทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์ ให้ความสำคัญกับการนับถือศาสนา ความตรงกันข้ามดังกล่าวทำให้คอมมิวนิสต์ เป็นความเป็นอื่นที่เป็นภัยคุกคาม ซึ่งเป็นการแยกแยะออกจากความเป็นชายแบบไทยที่ชัดเจน นอกจากนี้ การแยกแยะดังกล่าวยังส่งเสริมความหมายเฉพาะของอัตลักษณ์เชิงเวลา ซึ่ง คอมมิวนิสต์ถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ เป็นต้น เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ กระบวนการเชื่อมโยงและการแยกแยะดังกล่าวแล้วจะทำให้เห็นถึงลักษณะของความเป็นชายแบบ ไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ซึ่งจะมีความหมายผ่านการ เชื่อมโยงกับความเป็นไทยและแยกแยะออกจากความเป็นอื่น

ขั้นตอนที่สาม วิเคราะห์ลำดับขั้นของความเป็นชายของความเป็นอื่น โดยความ เป็นอื่นไม่ได้มีเพียงแค่นิรूपแบบของศัตรูหรือภัยคุกคาม แต่สามารถมีได้ในหลายรูปแบบและ

หลายระดับ เช่นเดียวกับกับความเป็นชายที่มีความหลากหลายและมีลำดับชั้น (Bola, 2019; Connell, 2016; Connell, 2005) ดังนั้น ความเป็นชายของความเป็นอื่นจึงมีลำดับชั้นด้วยเช่นกัน โดยในขั้นตอนนี้จะเป็นวิเคราะห์การการจัดลำดับชั้นของความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่อมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. และในถ้อยแถลงนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน โดยดูว่าในถ้อยแถลงของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต มีการบรรยายความเป็นชายของตัวแสดงเหล่านี้ อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงลำดับชั้นของความเป็นชาย จากนั้นวิเคราะห์ต่อไปว่าในถ้อยแถลงของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต มีการตอบสนองและการแสดงออกของความเป็นชายแบบไทยต่อลำดับชั้นของความเป็นชายของตัวแสดงดังกล่าวอย่างไร และยังวิเคราะห์ว่าการจัดลำดับชั้นของความเป็นชายของความเป็นอื่นดังกล่าวเสริมสร้างความหมายเฉพาะของอัตลักษณ์ทั้ง 3 มิติอย่างไรด้วย ตัวอย่างเช่น ประเทศลาวถูกจัดลำดับชั้นของความเป็นชายให้เป็นความเป็นอื่นที่อ่อนแอกว่า เนื่องจากมีความอ่อนแอและล้าหลังกว่าประเทศไทย การจัดลำดับชั้นดังกล่าวทำให้อัตลักษณ์เชิงเวลาที่มีความหมายเฉพาะ โดยที่ประเทศไทยนั้นมีความก้าวหน้าพัฒนามากกว่าประเทศลาวที่ล้าหลัง อีกทั้งประเทศลาวยังเป็นความเป็นอื่นที่ยังไม่พัฒนาแต่พัฒนาได้ เนื่องจากปรากฏให้เห็นถึงความเห็นใจและความต้องการช่วยเหลือของประเทศไทย อันเป็นการแสดงถึงความเหนือกว่าของความเป็นชายแบบไทย เป็นต้น

3.2.3 การจัดประเด็นและการพรรณนา (Thematic Analysis)

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาจัดเป็นประเด็น (theme) ตามโครงสร้างการนำเสนอใน 3 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) ทิศทางของนโยบายต่างประเทศ: วาทกรรมและการระบุความเป็นชายแบบไทย 2) ลำดับชั้นความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่อมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. 3) ลำดับชั้นความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน

จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะการพรรณนา (descriptive) โดยแสดงให้เห็นว่าความเป็นชายแบบไทยทั้ง 6 ด้านปรากฏในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต แสดงถึงกระบวนการสร้างความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต ผ่านกระบวนการเชื่อมโยงและแยกแยะทางวาทกรรม และแสดงให้เห็นว่ามีลำดับชั้นของความเป็นชายปรากฏในถ้อยแถลงนโยบายต่อมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. และในถ้อยแถลงนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน

บทที่ 4 ผลการศึกษา

จากคำถามวิจัยที่ว่า ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต พ.ศ. 2502-2506 แสดงให้เห็นถึงความเป็นชายแบบไทยในการเมืองโลกอย่างไร เมื่อวิเคราะห์ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต ได้แก่ ประมวลสุนทรพจน์ของจอมพล สฤษดิ์ พ.ศ. 2502-2506 ประมวลสุนทรพจน์ของถนิต ตั้งแต่ พ.ศ. 2502-2504 ปาฐกถาของถนิต พ.ศ. 2502 และ พ.ศ. 2506 และบันทึกการสนทนาของถนิต กับบุคคลต่าง ๆ พ.ศ. 2502 พ.ศ. 2503 และ พ.ศ. 2505 แล้วพบว่า ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต มีลักษณะเป็นความเป็นชายแบบไทยซึ่งถูกสร้างขึ้นผ่านกระบวนการเชื่อมโยงและแยกแยะทางวาทกรรม โดยกระบวนการเชื่อมโยง คือเชื่อมโยงความเป็นชายกับความเป็นไทย ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชาติไทยและการต่อสู้เสียสละของพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษไทยเพื่อรักษาเอกราช สถาบันพระมหากษัตริย์ ชีวิตที่มีเสรีภาพของคนไทย พระพุทธศาสนา และหลักการปกครองแบบพ่อปกครองลูก ส่วนกระบวนการแยกแยะ คือแยกแยะความเป็นชายแบบไทยออกจากความเป็นอื่น ได้แก่ ความเป็นอื่นที่เป็นภัยคุกคามคือ คอมมิวนิสต์ และความเป็นอื่นที่เปราะบางคือ คนไทยที่อ่อนแอ คนไทยในชนบท และคนไทยที่มีความบกพร่องทางปัญญา

ความเป็นชายแบบไทยดังกล่าวปรากฏใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านอำนาจและการปกครองตนเอง 2) ด้านพลังกำลัง 3) ด้านจิตใจและอารมณ์ 4) ด้านการใช้เหตุผลและวุฒิภาวะ 5) ด้านความก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง และ 6) ด้านการปกป้องและการปกครองดูแล ซึ่งความเป็นชายแบบไทยทั้ง 6 ด้านนี้เป็นวาทกรรมที่ทำให้อัตลักษณ์และนโยบายต่างประเทศมีความหมายร่วมกัน (co-constitutive) และสร้างความชอบธรรมให้กับนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ในบริบทสงครามเย็น

นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการจัดลำดับชั้นของความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าความเป็นชายไม่ได้มีความตายตัว แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบทและการให้ความหมายของผู้พูด จอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต จัดลำดับชั้นของความเป็นชายแตกต่างกันไปตามลักษณะของความสัมพันธ์กับตัวแสดงภายนอกในเชิงอำนาจ โดยมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. ถูกจัดลำดับชั้นว่าเป็นความเป็นชายที่เหนือกว่า และถูกลดลำดับชั้นของความเป็นชายลงเมื่อล้มเหลวในการแก้ไขวิกฤตประเทศลาว ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ประเทศลาว ประเทศเวียดนามใต้ ถูกจัดลำดับชั้นเป็นความเป็นอื่นที่อ่อนแอ และประเทศกัมพูชาถูกจัดลำดับชั้นเป็นศัตรูที่ด้อยกว่า การจัดลำดับชั้น

ดังกล่าวส่งผลต่อการแสดงออกของความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของ จอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ที่แตกต่างกันออกไป โดยที่ความเป็นชายแบบไทยถูกแสดงออกเพื่อ สร้างการยอมรับจากมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและสปอ. ซึ่งมีความเป็น ชายที่เหนือกว่า แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงพยายามปกป้องรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทย ของตนเองเอาไว้ อีกทั้งยังตอบโต้กลับความเป็นชายที่เหนือกว่าดังกล่าวเมื่อเกิดความขัดแย้งกันใน กรณีสวรรคตประเทศลาว นอกจากนี้ ความเป็นชายแบบไทยยังถูกแสดงออกว่ามีความเหนือกว่า ความเป็นชายที่อ่อนแอกว่าของประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน

ในบทนี้แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาดังกล่าวออกเป็นสองส่วนหลัก ส่วนที่ 1 ได้แก่ ทิศทางของ นโยบายต่างประเทศ: วาทกรรมและการระบุความเป็นชายแบบไทย โดยนำเสนอ 1) การวิเคราะห์ ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ในฐานะวาทกรรมที่สร้างอัตลักษณ์ เชิงพื้นที่ เวลา และจริยธรรม และ 2) แสดงให้เห็นกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบ ไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ผ่านการเชื่อมโยงความ เป็นชายกับความเป็นไทยและการแยกแยะความเป็นชายแบบไทยออกจากความเป็นอื่น

ส่วนที่ 2 ได้แก่ ลำดับชั้นของความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม โดยจะแสดงให้เห็นว่าความเป็นชายไม่ได้มีลักษณะเดียว แต่ปรากฏในลำดับชั้น ที่แตกต่างกันตามลักษณะของความสัมพันธ์กับตัวแสดงอื่นในเชิงอำนาจ โดยวิเคราะห์ลำดับชั้น ของความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่อ 1) มิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. และ 2) ประเทศ เพื่อนบ้านในอินโดจีน โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ทิศทางของนโยบายต่างประเทศ: วาทกรรมและการระบุความเป็นชายแบบไทย

ผลการศึกษาในส่วนนี้พบว่าถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม พ.ศ. 2502-2506 เป็นวาทกรรมที่สร้างอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ อัตลักษณ์เชิงเวลา และ อัตลักษณ์เชิงจริยธรรม ซึ่งอัตลักษณ์ใน 3 มิติ ดังกล่าวนี้มีความเชื่อมโยงกับการกำหนดทิศทาง ของนโยบายต่างประเทศ การมีนโยบายต่างประเทศ และยังให้ความชอบธรรมกับนโยบาย ต่างประเทศ อัตลักษณ์และนโยบายต่างประเทศจึงมีความหมายร่วมกัน นอกจากนี้ ยังพบว่า อัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ถูกสร้างขึ้นผ่านกระบวนการเชื่อมโยงความเป็นชายกับความเป็นไทยและกระบวนการแยกแยะ ความเป็นชายแบบไทยออกจากความเป็นอื่น ผลของกระบวนการดังกล่าวทำให้ถ้อยแถลงนโยบาย ต่างประเทศไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม มีอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทยใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) อำนาจและการปกครองตนเอง 2) พละกำลัง 3) จิตใจและอารมณ์ 4) การใช้เหตุผลและ

วุฒิภาวะ 5) ความก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง และ 6) การปกป้องและการปกครองดูแล ซึ่งในแต่ละด้านถูกสร้างความหมายผ่านการเชื่อมโยงกับความเป็นไทยและแยกแยะออกจากความเป็นอื่น ผลการศึกษาในส่วนนี้มี 2 ส่วน ได้แก่ 1) ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ในฐานะวาทกรรม 2) การระบุความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ในฐานะวาทกรรม

ตามแนวคิดของ Hansen (2006, pp. XIV, 1, 9, 15, 19, 20-21, 23, 25) นโยบายต่างประเทศคือวาทกรรม กล่าวคือ นโยบายต่างประเทศไม่ใช่เพียงการตอบสนองต่อความเป็นจริงภายนอกที่มีอยู่ก่อนแล้ว แต่ยังเป็นภาษาที่สร้างความหมายให้กับความเป็นจริงนั้น ผู้กำหนดนโยบายซึ่งในการวิจัยครั้งนี้คือจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ไม่ได้เพียงแค่บรรยายสถานการณ์ภายนอก ตัวแสดงภายนอก และจุดยืนของประเทศไทย เท่านั้น แต่กำลังสร้างความหมายของสถานการณ์ภายนอก ตัวแสดงภายนอก และจุดยืนของประเทศไทยผ่านถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศ ในขณะที่เดียวกันการให้ความหมายนี้ก็สร้างอัตลักษณ์ของประเทศไทยและทำให้นโยบายต่างประเทศมีความสมเหตุสมผลและมีความชอบธรรม ดังนั้นนโยบายต่างประเทศและอัตลักษณ์จึงมีความสัมพันธ์แบบผลิตสร้างผลิตซ้ำไปพร้อมกัน และมีความหมายร่วมกันโดยไม่สามารถแยกออกจากกันได้

Hansen (2006, pp. 27, 30-31, 36, 42-45, 52) ชี้ให้เห็นว่าวาทกรรมนโยบายต่างประเทศสร้างอัตลักษณ์ในสามมิติ ได้แก่ อัตลักษณ์เชิงพื้นที่ที่กำหนดว่าใครคือพวกเราและพวกเขา ที่ไหนคือที่ของเราและของพวกเขา และที่ไหนคือที่ปลอดภัยและอันตราย อัตลักษณ์เชิงเวลาที่กำหนดว่าใครคือผู้ที่ก้าวหน้าและล้าหลัง และใครที่พัฒนาได้หรือไม่ได้ และอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมที่กำหนดว่ารัฐมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อใครและเพื่ออะไร โดยในส่วนนี้จะแสดงให้เห็นว่าวาทกรรมหรือถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด สร้างอัตลักษณ์ทั้งสามมิติอย่างชัดเจน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด สร้างอัตลักษณ์เชิงพื้นที่โดยการระบุว่าพื้นที่ภายนอกหรือสภาพแวดล้อมของโลกในขณะนั้น ซึ่งอยู่ในช่วงสงครามเย็นมีความไม่ปลอดภัย เพราะมีลักษณะของความเป็นสภาวะอนาธิปไตยคือทั้งไม่แน่นอน ไม่น่าไว้วางใจ สับสน ปั่นป่วน อันตราย อาจเกิดสงครามและการคุกคามขึ้นเมื่อใดก็ได้ ในขณะที่พื้นที่ภายในซึ่งแม้จะมีการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์แต่ก็ยังคงมีความสงบเรียบร้อยภายใต้การบริหารของรัฐและการบังคับใช้กฎหมายมากกว่า (ถนัด คอมนันต์, 2504, น. 1, 10, 16, 22-23; สฤษดิ์

ธนรัชต์, 2507ก, น. 306-307, 355; 2507ข, น. 536, 870-872, 1167) นอกจากนี้ ยังมีการสร้างพื้นที่ที่ระบุตัวตนทางการเมืองคือ การระบุว่าใครคือคนภายในที่อยู่ในกฎเกณฑ์ปกติ และใครคือคนภายนอกที่อยู่นอกกฎเกณฑ์ปกติ โดยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต ได้มีการระบุอย่างชัดเจนว่าคนไทยจะต้องไม่เป็นคอมมิวนิสต์ เพราะคอมมิวนิสต์คือศัตรูของชาติไทยและความเป็นไทย (สฤษดิ์ ธนรัชต์, 2507ก, น. 17, 79, 226-227; 2507ข, น. 593) และเป็นการแทรกแซงและแทรกซึมจากภายนอก (ถนิต คอมนันตร์, 2504, น. 3; สฤษดิ์ ธนรัชต์, 2507ข, น. 720, 870; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2503) อันแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าคนภายในหรือคนไทยจะต้องไม่เป็นคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นคนภายนอก การระบุตัวตนทางการเมืองดังกล่าวมาพร้อมกับการกำหนดพื้นที่ในทางการเมืองด้วย ซึ่งก็คือการบอกว่าประเทศไทยอยู่ในพื้นที่หรือในฝ่ายของโลกเสรี และยังเป็นด้านหน้าของการเผชิญภัยคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ถนิต คอมนันตร์, 2504, น. 62; สฤษดิ์ ธนรัชต์, 2507ก, น. 284; 2507ข, น. 586, 594; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2503)

อัตลักษณ์เชิงเวลาถูกสร้างขึ้นในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต อย่างชัดเจน โดยมีการระบุถึงความเป็นอื่นที่ยังไม่พัฒนา ได้แก่ ความเป็นอื่นที่ยังไม่พัฒนาแต่สามารถพัฒนาได้ คือ คนไทยที่อ่อนแอ คนไทยในชนบท และคนไทยที่มีความบกพร่องทางปัญญา ซึ่งเป็นผู้ที่มีความอ่อนแอ ล้าหลัง ไม่มีวุฒิภาวะหรือมีวุฒิภาวะต่ำ ถึงแม้จะเป็นคนไทยแต่ก็มีความแตกต่างสูงเพราะมีลักษณะที่มีความเปราะบางต่อคอมมิวนิสต์อย่างมาก แต่ยังสามารถแก้ไขได้โดยการให้การสงเคราะห์และการพัฒนา (ถนิต คอมนันตร์, 2504, น. 62; สฤษดิ์ ธนรัชต์, 2507ก, น. 39; 2507ข, น. 561, 602, 607, 720, 870) เช่นเดียวกันกับประเทศลาวที่ถูกกล่าวหาว่ามีความอ่อนแอและด้อยพัฒนาซึ่งเปราะบางต่อคอมมิวนิสต์ แต่มองว่ายังมีโอกาสพัฒนาและสู้กับคอมมิวนิสต์ได้ จอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต จึงอยากให้ความช่วยเหลือประเทศลาวในการต่อสู้พัฒนา (ถนิต คอมนันตร์, 2504, น. 17-19, 34, 65, 72, 74, 85-87; 2513, น. 19; สฤษดิ์ ธนรัชต์, 2507ก, น. 225, 288, 439; 2507ข, น. 871; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ม.ป.ป., แผ่นที่ 6) ส่วนความเป็นอื่นที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลง พัฒนา หรือแก้ไขได้ก็คือคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีความมุ่งมั่นที่จะยึดครองโลกอย่างไม่เคยเปลี่ยนแปลง และไม่เคยที่จะรู้จักพอ อันแสดงถึงการเป็นภัยคุกคามอย่างชัดเจน จึงนำไปสู่การมีนโยบายต่อต้านและปราบปราม (สฤษดิ์ ธนรัชต์, 2507ข, น. 1069-1070; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ม.ป.ป., แผ่นที่ 28-29) เช่นเดียวกันกับประเทศกัมพูชาซึ่งถูกกล่าวหาว่ามีเจตนาร้ายและทำตนเป็นศัตรูกับประเทศไทยอยู่ตลอดเวลา ซึ่งถูกมองว่าเป็นนิสัยและพฤติกรรมอันธพาลที่ไม่สามารถแก้ไขให้ดีขึ้นได้ จึงไม่คิดที่จะรื้อฟื้นความสัมพันธ์กันขึ้นมา

ใหม่ (ถนัด คอมันตร์, 2513, น. 25-26; สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ข, น. 509-510, 730, 873; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2502ข, 2503)

ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ยังสร้างอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมโดยการระบุอย่างชัดเจนว่ารัฐไทยมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้รอดพ้นจากการคุกคามโดยคอมมิวนิสต์ เพราะเป็นเรื่องของความเป็นความตายของชาติ (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 30-31; 2513, น. 8; สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ก, น. 105; 2507ข, น. 536, 592, 954; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2503; ม.ป.ป., น. 4, 35) การระบุหน้าที่และความรับผิดชอบในทางนโยบายต่างประเทศดังกล่าวทำให้รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ มีความชอบธรรมอย่างมากในการดำเนินนโยบายต่อต้านและปราบปรามภัยคอมมิวนิสต์ ดังจะเห็นได้จากการสั่งประหารโดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาของศาล (สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ข, น. 873) ในขณะที่หน้าที่และความรับผิดชอบต่อประชาคมระหว่างประเทศ เช่น การปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนและข้อผูกพันระหว่างประเทศถูกให้ความสำคัญรองลงมาจากปกป้องรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 31, 98; สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ก, น. 105)

กล่าวโดยสรุปแล้วถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด เป็นวาทกรรมที่สร้างอัตลักษณ์ใน 3 มิติ คือ เชิงพื้นที่ เชิงเวลา และเชิงจริยธรรม ในขณะเดียวกันอัตลักษณ์ทั้ง 3 มิติ ดังกล่าวก็เชื่อมโยงกับการกำหนดทิศทางของนโยบายต่างประเทศอย่างชัดเจนไม่ว่าจะเป็น เป้าหมายของนโยบายต่างประเทศ จุดยืนของประเทศไทยในสงครามเย็น ทิศทางของนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์และการพัฒนา รวมไปถึงยังสร้างความชอบธรรมให้กับนโยบายต่างประเทศอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการต่อต้านและปราบปรามคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นการยืนยันว่าอัตลักษณ์และนโยบายต่างประเทศเป็นสิ่งที่ถูกผลิตสร้างผลิตซ้ำไปพร้อมกัน และมีความหมายร่วมกัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

4.1.2 การระบุความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด

ในส่วนนี้จะแสดงให้เห็นว่าอัตลักษณ์ทั้ง 3 มิติ ได้แก่ อัตลักษณ์เชิงพื้นที่ อัตลักษณ์เชิงเวลา และอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมที่ถูกสร้างขึ้นในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด เป็นอัตลักษณ์ที่มีเพศภาวะคือเป็นความเป็นชายแบบไทย โดยอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ถูกสร้างขึ้นผ่านสองกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการเชื่อมโยงความเป็นชายกับความเป็นไทย และกระบวนการแยกแยะความเป็นชายแบบไทยออกจากความเป็นอื่น ผลจากกระบวนการทั้งสองทำให้เกิด

อัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทยใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) อำนาจและการปกครองตนเอง 2) พละกำลัง 3) จิตใจและอารมณ์ 4) การใช้เหตุผลและวุฒิภาวะ 5) ความก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง และ 6) การปกป้องและการปกครองดูแล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.2.1 การเชื่อมโยงความเป็นชายกับความเป็นไทย

ในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม มีการเชื่อมโยงความเป็นชายกับความเป็นไทยใน 5 ประเด็น ดังนี้

4.1.2.1.1 การเชื่อมโยงความเป็นชายกับประวัติศาสตร์ชาติไทยและการต่อสู้เสียสละของพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษไทย

ในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม มีการเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ชาติไทยและการต่อสู้เสียสละของพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษไทย ซึ่งเป็นการเสริมสร้างอัตลักษณ์ทั้ง 3 มิติ ในนโยบายต่างประเทศ โดยจอมพล สฤษดิ์ กล่าวเน้นย้ำอยู่เสมอว่าพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษไทยต้องพยายามและเสียสละอย่างมากทั้งร่างกาย จิตใจ และชีวิต เพื่อสร้างและรักษาชาติไทยให้ดำรงอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ ดังนั้น คนไทยทุกคนซึ่งเป็นลูกหลานผู้สืบสายเลือดแห่งการเป็นนักรบไทยจึงมีหน้าที่รักษาอิสรภาพ อธิปไตย และเอกราชของชาติไทยให้พ้นจากภัยคอมมิวนิสต์ให้ได้ไม่ว่าจะต้องเสียสละสิ่งใดก็ตามเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนในชาติจะต้องมีความสามัคคีกัน เพราะประวัติศาสตร์ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า เมื่อใดก็ตามที่คนในชาติแตกสามัคคีกัน เมื่อนั้นก็เป็นโอกาสให้ชาติไทยถูกรุกรานโดยศัตรูได้ง่าย ความรักในชาติไทยและความสามัคคีของคนในชาติจะทำให้ชาติไทยผ่านพ้นภัยอันตรายไปได้ในที่สุด (สฤษดิ์ ธาระวัชร์, 2507ก, น. 45, 83, 119-120; 2507ข, น. 815-816, 852) เช่นเดียวกันกับถนอม ซึ่งได้กล่าวว่ารัฐบาลมีข้อผูกพันที่จะต้องรักษาเสรีภาพและเอกราชของชาติไทยอันเป็นมรดกที่ได้รับสืบทอดมาจากบรรพบุรุษให้พ้นจากการแทรกแซงและครอบงำจากภายนอกทุกรูปแบบ ข้อผูกพันนี้เป็นสิ่งที่ประเทศไทยยืนยันอย่างหนักแน่นด้วยจิตใจที่แข็งแกร่งและเป็นเสรี และเป็นสิ่งที่ประเทศไทยทำมาตลอดในประวัติศาสตร์ (ถนอม คอมนันตร์, 2504, น. 30-31)

การเชื่อมโยงดังกล่าวนี้ทำให้อัตลักษณ์เชิงพื้นที่และจริยธรรมในนโยบายต่างประเทศมีความหมายที่เฉพาะ ในมิติเชิงพื้นที่การเชื่อมโยงดังกล่าวสร้างพื้นที่ที่ระบุตัวตนทางการเมืองของคนภายในหรือคนไทยว่ามีลักษณะของความเป็นนักรบ เป็นลูกหลานผู้สืบสายเลือดแห่งการเป็นนักรบ รักชาติ และรักในการปกครองตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะที่อยู่ตรงกันข้ามกับคนนอกคือคอมมิวนิสต์ที่มีเป้าหมายจะครอบครองประเทศไทย ในมิติเชิงเวลาการเชื่อมโยงดังกล่าวสร้างความหมายเฉพาะให้กับประเทศไทยในฐานะประเทศที่พัฒนามากกว่าประเทศกัมพูชา ซึ่งจะ

เห็นได้อย่างชัดเจนในการกล่าวถึงประเทศกัมพูชาของถนัด ว่า ประเทศไทยมีประวัติศาสตร์ มีวัฒนธรรม และมรดกที่บรรพบุรุษมอบไว้ให้มากมาย จึงไม่ควรไปยุ่งเกี่ยวกับประเทศที่ไม่ดีและด้อยพัฒนาอย่างประเทศกัมพูชา (ถนัด คอมันตร์, 2513, น. 25-26) และการกล่าวถึงประเทศลาวของจอมพล สฤษดิ์ ว่าประชาชนลาวก็คือพี่น้องที่สืบเชื้อสายชาติเดียวกัน อีกทั้งเดิมที่ประเทศไทยก็เคยเป็นเจ้าของดินแดนฝั่งลาวมาก่อน แต่ต้องถูกแยกออกไปเป็นประเทศเล็กที่ล้ำหลัง ดังนั้นหากจะรวมก็ต้องเอาของที่เคยเป็นของประเทศไทยเข้ามารวม (สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ก, น. 241, 288, 438-439; 2507ข, น. 871) และในมติเชิงจริยธรรมการเชื่อมโยงดังกล่าวให้ความหมายเฉพาะต่อหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจนของรัฐบาลไทยในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อปกป้องรักษาเอกราชของชาติไทย ซึ่งเป็นมรดกอันทรงคุณค่าที่สืบทอดมาจากพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษผู้เสียสละ ความหมายเฉพาะที่เกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงดังกล่าวทำให้อัตลักษณ์เชิงพื้นที่ เชิงเวลา และเชิงจริยธรรมในนโยบายต่างประเทศมีเพศภาวะความเป็นชายอย่างชัดเจน คือมีลักษณะของการเป็นนักรบ การเป็นผู้ปกป้อง และการปกครองตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะของความเป็นชาย

4.1.2.1.2 การเชื่อมโยงความเป็นชายกับสถาบันพระมหากษัตริย์

ในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ มีการเชื่อมโยงกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงพื้นที่และเชิงจริยธรรมในนโยบายต่างประเทศ โดยสถาบันพระมหากษัตริย์ถูกนำเสนอว่าเป็นสถาบันที่ต้องถูกเทิดทูนเอาไว้อย่างสูงส่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นประมุขของชาติ ดังนั้นชาติไทยจะขาดสถาบันพระมหากษัตริย์ไปไม่ได้เป็นอันขาด ด้วยเหตุนี้ในฐานะรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงต้องทำทุกวิถีทางเพื่อปกป้องราชบัลลังก์จากการทำลายของคอมมิวนิสต์ให้ได้ (สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ก, น. 226-227; 2507ข, น. 585, 1292-1293, 721) การเชื่อมโยงดังกล่าวนี้ทำให้อัตลักษณ์เชิงพื้นที่และเชิงจริยธรรมในนโยบายต่างประเทศมีความหมายที่เฉพาะ ในมติเชิงพื้นที่เป็นการสร้างพื้นที่ที่ระบุตัวตนทางการเมืองของคนภายในหรือคนไทยว่ามีลักษณะของการยึดมั่นในระบอบการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งเป็นลักษณะที่อยู่ตรงกันข้ามกับคนนอกคือคอมมิวนิสต์ที่มุ่งโค่นล้มราชบัลลังก์ และในมติเชิงจริยธรรมการเชื่อมโยงดังกล่าวระบุถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐบาลไทยในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อปกป้องและรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนามของรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ความหมายเฉพาะที่เกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงดังกล่าวทำให้อัตลักษณ์เชิงพื้นที่และเชิงจริยธรรมในนโยบายต่างประเทศมีเพศภาวะความเป็นชายอย่างชัดเจนคือการเป็นผู้ปกป้อง ซึ่งเป็นลักษณะของความเป็นชาย

4.1.2.1.3 การเชื่อมโยงความเป็นชายกับชีวิตที่มีเสรีภาพของคนไทย

ในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม มีการเชื่อมโยงกับชีวิตที่มีเสรีภาพของคนไทย ซึ่งเป็นการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงพื้นที่และจริยธรรมในนโยบายต่างประเทศ โดยจอมพล สฤษดิ์ ได้กล่าวว่า ความเป็นอยู่อย่างอิสระเสรีเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีคุณค่าของไทย (สฤษดิ์ ธีระรัชต์, 2507ก, น. 585) เช่นเดียวกันกับถนอม ซึ่งได้กล่าวว่า ชีวิตอันเสรีเป็นสิ่งที่คนไทยมีมาแต่เดิม และเป็นมรดกที่ได้รับมาจากบรรพบุรุษ (ถนอม คอมนันท์, 2504, น. 30, 98) การเชื่อมโยงดังกล่าวนี้ทำให้อัตลักษณ์เชิงพื้นที่มีความหมายเฉพาะ โดยเป็นการสร้างพื้นที่ที่ระบุตัวตนทางการเมืองของคนภายในหรือคนไทยว่าเป็นผู้ที่ใช้ชีวิตอย่างมีเสรีภาพ และรักที่จะเป็นเช่นนั้น ซึ่งตรงกันข้ามกับคนนอกอย่างคอมมิวนิสต์ซึ่งมีเป้าหมายทำลายเสรีภาพในชีวิตอันเป็นสิ่งที่คนไทยถนอม (ถนอม คอมนันท์, 2504, น. 79) รวมไปถึงทำให้อัตลักษณ์เชิงจริยธรรมมีความหมายที่เฉพาะว่ารัฐไทยมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อปกป้องรักษาไว้ซึ่งอิสรภาพในชีวิตของคนไทยดังกล่าว ซึ่งความหมายเฉพาะที่เกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงดังกล่าวทำให้อัตลักษณ์เชิงพื้นที่และจริยธรรมในนโยบายต่างประเทศมีเพศภาวะความเป็นชายอย่างชัดเจน คือมีลักษณะของความมีเสรีภาพ (ไม่ถูกควบคุม ฟังพา หรือขึ้นอยู่กับสิ่งใด) และการเป็นผู้ปกป้อง ซึ่งเป็นลักษณะของความเป็นชาย

4.1.2.1.4 การเชื่อมโยงความเป็นชายกับพระพุทธศาสนา

ในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม มีการเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการเสริมสร้างอัตลักษณ์ทั้ง 3 มิติ ในนโยบายต่างประเทศ จอมพล สฤษดิ์ ได้หยิบยกหลักพระพุทธศาสนาเพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการรักษาความมั่นคงของประเทศชาติ ดังเช่นการกล่าวถึงพระพุทธเจ้า “ทรงมีพระพุทธานุญาตให้ภิกษุที่หนีราชการมาบวชนั้น สึกออกไปรับราชการตามเดิม แล้วก็ทรงบัญญัติพระวินัยไว้ว่า ต่อไป ถ้าข้าราชการผู้ใดจะไปบวชจะต้องได้รับอนุญาตจากทางบ้านเมืองเสียก่อน... เรื่องเหล่านี้แสดงว่าพระพุทธเจ้าเองก็ได้ทรงเห็นความสำคัญในการที่จะต้องรับใช้ประเทศชาติ และป้องกันประเทศชาติอยู่เหมือนกัน” (สฤษดิ์ ธีระรัชต์, 2507ก, น. 332) การกล่าวถึงหลักธรรมคำสอนที่ควรนำมาใช้เป็นแนวทางในการต่อสู้กับความเป็นไปของโลก เช่น หลักสัมมาวาจาโม คือการให้พยายามทำในสิ่งที่ดีที่ชอบเพื่อที่จะเป็นมนุษย์ที่เข้มแข็ง ไม่อ่อนแอ และหลักวิริยะ คือ กล้าสู้ เพื่อสามารถที่จะเข้มแข็งและกล้าต่อสู้กับสภาพธรรมชาติของโลกที่เป็นอยู่ คือโลกที่ต้องอาศัยการต่อสู้ดิ้นรนเพื่ออยู่รอดให้ได้โดยไม่ย่อท้อ รวมถึงการกล่าวถึงความหมายของมนุษย์ตามแนวทางของพระพุทธศาสนาว่าเป็นผู้ที่มีจิตใจสูง ซึ่งต้องรู้จักยับยั้งชั่งใจ ให้เหตุผลเหนืออารมณ์ และมีวินัย (สฤษดิ์ ธีระรัชต์, 2507ก, น. 332-336,

435) นอกจากนี้ ถนัด ได้กล่าวเสริมว่าประเทศไทยมีข้อผูกพันในการต่อต้านลัทธิกีดกันศาสนา ซึ่งขัดต่อจารีตและวิถีชีวิตของคนไทย (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 30)

การเชื่อมโยงกับธรรมพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศ สร้างความหมายเฉพาะของอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ โดยเป็นการสร้างพื้นที่ที่ระบุตัวตนทางการเมืองของคนภายในหรือคนไทยว่าคือผู้ที่มีเสรีภาพในการนับถือศาสนาและเป็นมนุษย์ในนิยามตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ตรงกันข้ามกับคอมมิวนิสต์ซึ่งต้องการทำลายศาสนา เพราะมองว่าเป็นยาเสพติด (สฤษดิ์ ธีระรัชต์, 2507ข, น. 1106) การเชื่อมโยงดังกล่าวยังช่วยสร้างความหมายเฉพาะให้กับอัตลักษณ์เชิงเวลาของประเทศไทยในฐานะประเทศที่พัฒนาไปในทางศีลธรรม ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนในการกล่าวถึงประเทศไทยว่าเป็นชาติที่ตั้งมั่นอยู่ในพระพุทธศาสนา และความถูกต้อง ซึ่งจะทำให้ไม่อับจน นำไปสู่การพัฒนาที่รุ่งโรจน์ และในที่สุดจะเอาชนะและนำปราสาทเขาพระวิหารที่ถูกปล้นไปอย่างเจ้าเล่ห์และไม่ชอบธรรมจากประเทศกัมพูชาได้ (สฤษดิ์ ธีระรัชต์, 2507ข, น. 685-686) นอกจากนี้ การเชื่อมโยงดังกล่าวยังสร้างความหมายเฉพาะของอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมว่าการทำหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐบาลไทยในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยและผลประโยชน์แห่งชาตินั้นต้องอาศัยความเข้มแข็ง ไม่อ่อนแอ และกล้าต่อสู้กับความเป็นไปของโลก ซึ่งเป็นแสดงถึงความเป็นชายอย่างชัดเจน

4.1.2.1.5 การเชื่อมโยงความเป็นชายกับการปกครองแบบพ่อปกครองลูก

ในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ มีการเชื่อมโยงกับการปกครองแบบพ่อปกครองลูก ซึ่งเป็นการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมของนโยบายต่างประเทศที่ประเทศไทยถูกคุกคามจากภัยคอมมิวนิสต์ที่มีความอันตราย ซึ่งใช้ทั้งวิธีการรุกรานด้วยกำลังอาวุธ กำลังทหาร และด้วยการแทรกซึมบ่อนทำลายโดยใช้โฆษณาชวนเชื่อ ก่อวิน สร้างความปั่นป่วน ยุยงให้คนในชาติเห็นผิดเป็นชอบ ทำลายขวัญและจิตใจของคนในชาติ (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 33-34; สฤษดิ์ ธีระรัชต์, 2507ก, น. 36, 39, 180-181, 218, 507; 2507ข, น. 592-594, 658, 814, 987, 1070) ทำให้จอมพล สฤษดิ์ เห็นว่าการจะปกครองประเทศท่ามกลางการถูกคุกคามจากภัยดังกล่าวได้ ควรนำหลักการปกครองแบบพ่อปกครองลูกที่บรรพบุรุษได้ใช้กันแต่โบราณมาใช้ โดยได้กำหนดตนเองในฐานะพ่อบ้านที่ต้องควบคุมดูแลลูก ๆ ในครอบครัวขนาดใหญ่ซึ่งก็คือประชาชนในชาติที่สืบสายเลือดเดียวกัน เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย และต้องปกป้องลูก ๆ หรือประชาชนในชาติไม่ให้ถูกชักจูงชี้นำไปในทางที่ผิดโดยคอมมิวนิสต์ ซึ่งในขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนว่าตนเองจะสามารถควบคุม ดูแล จัดการ

และปกป้องชาติให้เกิดความสงบเรียบร้อยได้ (สฤษดี ณะวัชต์, 2507ก, น. 215, 255, 437-439; 2507ข, น. 721, 1208) หลักการปกครองดังกล่าวนี้ได้รับการสนับสนุนจากถนัด ซึ่งได้กล่าวว่า รากฐานการปกครองในปี พ.ศ. 2475 เป็นรากฐานการปกครองที่ไม่มั่นคงจึงเป็นโอกาสให้เกิดการแทรกซึมและการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ขึ้น ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงต้องมีคนดีมาทำหน้าที่ในการบริหารปกครองประเทศเสียก่อน (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2503) การกล่าวถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศที่เชื่อมโยงกับหลักการปกครองแบบพ่อปกครองลูกดังกล่าว เป็นการสร้างความหมายเฉพาะให้กับอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ โดยเป็นการสร้างพื้นที่ที่ระบุตัวตนทางการเมืองของคนภายในหรือคนไทยว่าหมายถึงคนที่สืบเชื้อสายเดียวกัน จึงเป็นครอบครัวเดียวกัน และสร้างความหมายเฉพาะให้กับอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมว่าการทำหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐไทยในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยและผลประโยชน์แห่งชาตินั้นต้องอาศัยความเป็นพ่อ ที่แสดงถึงความเป็นผู้ปกครอง ผู้ควบคุมดูแล และผู้ปกป้อง ซึ่งเป็นการแสดงถึงความเป็นชายอย่างชัดเจน

โดยสรุปแล้วในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดี และ ถนัด ปรากฏการเชื่อมโยงกับความเป็นไทยใน 5 ประเด็น ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับความเป็นชายอย่างชัดเจน และการเชื่อมโยงระหว่างความเป็นชายกับความเป็นไทยที่เกิดขึ้นนี้ยังได้เสริมสร้างความหมายเฉพาะของอัตลักษณ์ทั้ง 3 มิติที่ถูกสร้างขึ้นในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศด้วย จึงทำให้อัตลักษณ์ทั้ง 3 มิติในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศมีความเป็นชายแบบไทย

4.1.2.2 การแยกแยะความเป็นชายแบบไทยออกจากความเป็นอื่น

กระบวนการนี้คือการแยกแยะความเป็นชายแบบไทยที่ถูกสร้างขึ้นในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดี และ ถนัด ออกจากความเป็นอื่น ซึ่งทำให้ความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดี และ ถนัด มีความหมายผ่านการตั้งอยู่ตรงข้ามกับสิ่งที่ไม่ใช่ความเป็นชายแบบไทย โดยการแยกแยะความเป็นชายแบบไทยออกจากความเป็นอื่นเกิดขึ้นใน 2 รูปแบบ ดังนี้

4.1.2.2.1 การแยกแยะความเป็นชายแบบไทยออกจากความเป็นอื่นที่เป็นภัย

คุกคาม: คอมมิวนิสต์

ในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดี และ ถนัด ปรากฏการแยกแยะความเป็นชายแบบไทยออกจากความเป็นอื่นที่เป็นภัยคุกคาม ซึ่งก็คือคอมมิวนิสต์อย่างชัดเจน โดยคอมมิวนิสต์ถูกบรรยายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดี และ ถนัด ในลักษณะของการมีความเป็นชายที่ผิดปกติ (deviant masculinity) ซึ่งตรงกันข้ามกับความ

เป็นชายแบบไทย ดังที่จอมพล สฤษดิ์ บรรยายว่าคอมมิวนิสต์เป็นลัทธิอุบาทว์ที่ชอบใช้กำลัง โหดร้าย ป่าเถื่อน หลอกหลวง ไร้ศีลธรรม และไร้เหตุผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่คอมมิวนิสต์มีเป้าหมายที่จะทำลายความเป็นไทยคือ อิศรภาพของชาติ พระพุทธศาสนา ราชบัลลังก์ และไม่เคยหยุดที่จะคิดครอบครองโลก (สฤษดิ์ ธีระวัชร, 2507ก, น. 85, 92, 226-227; 2507ข, น. 650, 953, 872-873, 1069-1070, 1292) เช่นเดียวกันกับถนัด ที่บรรยายว่าคอมมิวนิสต์เป็นโรคภัยที่แพร่ระบาดซึ่งทำลายสันติภาพของโลก เป็นลัทธิที่ใช้อำนาจอย่างโหดร้ายและขาดขันติธรรมต่อผู้ที่ต้องการมีเสรีภาพในการดำเนินชีวิตของตนเอง เป็นภัยอันตรายต่อวิถีชีวิต จารีตประเพณี ศาสนา เสรีภาพ และเอกราชของชาติไทย อีกทั้งยังชอบโกหก หลอกหลวง ใส่ร้ายผู้อื่นอย่างป่าเถื่อน และไม่รู้จักพอ (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 3-4, 13, 30, 79; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2503; ม.ป.ป., แผ่นที่ 28-29) ด้วยเหตุนี้คอมมิวนิสต์จึงเป็นศัตรูของชาติไทย ซึ่งมีลักษณะเป็นการแทรกแซงและแทรกซึมบ่อนทำลายจากภายนอก (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 3; สฤษดิ์ ธีระวัชร, 2507ก, น. 17; 2507ข, น. 593, 720, 870, 1292; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2503) อันแสดงถึงการเป็นภัยคุกคามอย่างชัดเจน จึงนำไปสู่การมีนโยบายต่อต้านและปราบปราม (สฤษดิ์ ธีระวัชร, 2507ข, น. 1069-1070; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ม.ป.ป., แผ่นที่ 28-29)

การแยกแยะดังกล่าวเสริมสร้างความหมายเฉพาะของอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ที่ถูกสร้างขึ้นในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศ โดยเป็นการสร้างพื้นที่ที่ระบุตัวตนทางการเมืองของคนภายในหรือคนไทยว่ามีความแตกต่างจากคนภายนอกหรือคอมมิวนิสต์ โดยที่คนไทยมีความเป็นชายแบบไทยที่มีความเป็นนักรบที่รักชาติ รักเสรีภาพ รู้จักยับยั้งชั่งใจ มีเหตุผล มีวินัย เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้ความสำคัญกับการนับถือศาสนา มีจารีตประเพณี ในขณะที่คอมมิวนิสต์มีความเป็นชายที่ผิดปกติคือ โหดร้าย ป่าเถื่อน ไร้ศีลธรรม ไร้เหตุผล และไม่รู้จักพอ ต้องการทำลายล้างชาติ เสรีภาพ ศาสนา และราชบัลลังก์ การสร้างพื้นที่ที่ระบุตัวตนทางการเมืองดังกล่าวในขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างพื้นที่ทางการเมือง คือการบอกว่าประเทศไทยอยู่ในพื้นที่หรือในฝ่ายโลกเสรีไปพร้อมกันด้วย นอกจากนี้ ยังเสริมสร้างความหมายเฉพาะของอัตลักษณ์เชิงเวลาโดยการแยกแยะดังกล่าวทำให้คอมมิวนิสต์มีความเป็นอื่นในเชิงเวลาที่พัฒนา เปลี่ยนแปลง และแก้ไขไม่ได้ คือมีความป่าเถื่อนและมีความคิดที่จะยึดครองโลกอยู่เสมอ อันแสดงถึงการเป็นภัยคุกคามที่ชัดเจน จึงสมควรแก่การถูกต่อต้านและถูกปราบปราม

4.1.2.2.2 การแยกแยะความเป็นชายแบบไทยออกจากความเป็นอื่นที่เปราะบาง: คนไทยที่อ่อนแอ คนไทยในชนบท และคนไทยที่มีความบกพร่องทางปัญญา

นอกจากคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นความเป็นอื่นที่เป็นภัยคุกคามแล้ว ในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนود ยังมีการแยกแยะความเป็นชายแบบไทยออกจากความเป็นอื่นที่เปราะบางซึ่งก็คือคนไทยที่อ่อนแอ คนไทยในชนบท และคนไทยที่มีความบกพร่องทางปัญญาอีกด้วย โดยกลุ่มคนดังกล่าวถูกบรรยายว่าแม้จะเป็นคนไทยแต่ก็มีลักษณะของความไม่เป็นชายหรือความเป็นหญิงซึ่งเปราะบางต่อการครอบงำของศัตรูหรือคอมมิวนิสต์ ถือเป็นคนไทยที่มีความเป็นชายขอบและเสี่ยงที่จะกลายเป็นคนภายนอกคือคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นภัยคุกคามได้ง่าย จึงถูกแยกแยะออกจากความเป็นชายแบบไทย ดังที่จอมพล สฤษดิ์ กล่าวถึงคนไทยที่อ่อนแอว่า “ยุคสมัยใด คนไทยอ่อนแอแตกแยกสามัคคีกัน ยุคนั้นสมัยนั้นเดือดร้อนระส่ำระสาย และประสบความพินาศย่อยยับ” (สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ก, น. 284) และได้บรรยายถึงคนไทยในชนบทว่าเป็นกลุ่มคนที่มีความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ ลำห้วย ไร่เขลา รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ส่วนคนไทยที่มีความบกพร่องทางปัญญาก็มีความคิดอ่านด้อยกว่าคนทั่วไป และมีความอ่อนแอทางจิตใจ กลุ่มคนดังกล่าวจึงเสี่ยงที่จะถูกหลอกลวง ชักจูง และถูกครอบงำโดยคอมมิวนิสต์ได้ง่าย (สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ก, น. 39; 2507ข, น. 561, 602, 607, 720, 870) ส่วนถนอด ก็ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความเปราะบางต่อคอมมิวนิสต์ในทิศทางเดียวกันว่า เป็นผู้ที่อยู่ในโลกที่คับแคบ ไม่สามารถคิดและแยกแยะอะไรเองได้ ต่างไปจากเสรีชนที่ไม่ยอมถูกหลอกลวงโดยง่าย (ถนอด คอมันตร์, 2504, น. 62)

การแยกแยะดังกล่าวเสริมสร้างความหมายเฉพาะของอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ที่ถูกสร้างขึ้นในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศ โดยเป็นการสร้างพื้นที่ที่ระบุตัวตนทางการเมืองแม้ว่ากลุ่มคนดังกล่าวจะเป็นคนภายในหรือคนไทยเหมือนกัน แต่เนื่องจากการมีลักษณะของความไม่เป็นชายหรือความเป็นหญิงคือ ลำห้วย อ่อนแอ ไม่มีวุฒิภาวะ หรือมีวุฒิภาวะต่ำ จึงมีความเปราะบางโดยเฉพาะต่อภัยคอมมิวนิสต์อย่างมาก ทำให้เป็นคนไทยที่มีความเป็นชายขอบและเสี่ยงที่จะกลายเป็นคนภายนอกสูง แตกต่างไปจากคนไทยที่ไม่ใช่กลุ่มเปราะบาง ซึ่งมีความเป็นชายแบบไทยที่ เป็นผู้สืบสายเลือดนักรบจากบรรพบุรุษ เป็นเสรีชนที่ทันสมัย และมีวุฒิภาวะ ในขณะเดียวกันจึงเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงเวลา โดยการแยกแยะดังกล่าวทำให้กลุ่มคนไทยที่มีความเปราะบางข้างต้น มีความหมายเป็นความเป็นอื่นเชิงเวลาที่ยังไม่พัฒนาแต่สามารถพัฒนาได้ หากได้รับการปกป้องดูแลโดยการสงเคราะห์และการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพจากรัฐ (สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ข, น. 607) ดังนั้นจึงยังไม่ถือว่าเป็นความเป็นอื่นที่เป็นศัตรูหรือคนภายนอกไปเลย

เสียทีเดียว นอกจากนี้ ก็ยังเป็นการเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมของนโยบายต่างประเทศให้มีความหมายเฉพาะว่าหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐบาลไทยในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อปกป้องรักษาความมั่นคงปลอดภัยและผลประโยชน์แห่งชาตินั้นต้องรวมไปถึงการปกป้องดูแลไม่ให้คนไทยผู้มีความเปราะบางดังกล่าวตกเป็นเหยื่อของคอมมิวนิสต์ด้วย อันเป็นการแสดงถึงหน้าที่ในการปกป้องดูแล ซึ่งถูกบอกว่าเป็นหน้าที่ของผู้ชาย

โดยสรุปแล้วในกระบวนการแยกแยะ ความเป็นชายแบบไทยถูกแยกแยะออกจากความเป็นอื่นที่เป็นภัยคุกคามคือคอมมิวนิสต์ ซึ่งถูกบรรยายในทางตรงกันข้ามกับความเป็นชายแบบไทยในเชิงคุณความ จึงเป็นความเป็นอื่นและถูกแยกออกจากความเป็นชายแบบไทย การแยกแยะดังกล่าวเสริมสร้างความหมายเฉพาะของอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ว่าคนไทยอยู่ตรงข้ามกับคอมมิวนิสต์ และอัตลักษณ์เชิงเวลาโดยคอมมิวนิสต์ถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ จึงนำไปสู่การมีนโยบายต่อต้านและปราบปราม นอกจากนี้ ความเป็นชายแบบไทยยังถูกแยกแยะออกจากความเป็นอื่นที่เปราะบางคือ คนไทยที่อ่อนแอ คนไทยในชนบท และคนไทยที่มีความบกพร่องทางปัญญา ซึ่งถูกบรรยายว่ามีความไม่เป็นชายหรือความเป็นหญิงซึ่งเปราะบางต่อคอมมิวนิสต์ ดังนั้นแม้จะเป็นคนไทย แต่ก็มีสภาพแปลกแยก เป็นชายขอบ และเสี่ยงที่จะกลายเป็นคนภายนอกสูง จึงถูกแยกแยะออกจากความเป็นชายแบบไทยซึ่งไม่ได้เปราะบางต่อคอมมิวนิสต์ การแยกแยะดังกล่าวเสริมสร้างความหมายเฉพาะของอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ว่ากลุ่มคนเหล่านี้คือคนไทยที่เป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะกลายเป็นคนอื่น และเสริมสร้างความหมายเฉพาะของอัตลักษณ์เชิงเวลา โดยคนไทยกลุ่มนี้ถือเป็นความเป็นอื่นที่ล่าช้าแต่ยังพัฒนาได้ โดยต้องได้รับการปกป้องดูแลจากรัฐซึ่งมีความเป็นชายแบบไทย

4.1.2.3 ความเป็นชายแบบไทย 6 ด้านในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพลสฤษดิ์ และ ถนิต

ผลจากกระบวนการเชื่อมโยงความเป็นชายกับความเป็นไทย และกระบวนการแยกแยะความเป็นชายแบบไทยออกจากความเป็นอื่น ทำให้ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศมีอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทยใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) อำนาจและการปกครองตนเอง 2) พละกำลัง 3) จิตใจและอารมณ์ 4) การใช้เหตุผลและวุฒิภาวะ 5) ความก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง และ 6) การปกป้องและการปกครองดูแล ซึ่งในแต่ละด้านถูกสร้างความหมายผ่านการเชื่อมโยงกับความเป็นไทยและแยกแยะออกจากความเป็นอื่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.2.3.1 ด้านอำนาจและการปกครองตนเอง

ความเป็นชายแบบไทยด้านอำนาจและการปกครองตนเองในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ปราบกฏในส่วนของการระบุเป้าหมายของนโยบายต่างประเทศ โดยจอมพล สฤษดิ์ ระบุว่า “รัฐบาลนี้ได้ตระหนักดีอยู่เสมอมา และมีความรู้สึกว่า เอกราชของชาตินั้นย่อมมีความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใดทั้งสิ้น” (สฤษดิ์ ธีระวัชต์, 2507 ข, น. 1167) สอดคล้องกับถนัด ซึ่งระบุว่ารัฐบาลมีข้อผูกพันที่จะต้องรักษาเสรีภาพ เอกราชผลประโยชน์ และเกียรติศักดิ์ของชาติไทยซึ่งมีความสำคัญมากกว่าสิ่งใดให้พ้นจากการแทรกแซงและครอบงำจากภายนอกทุกรูปแบบ (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 30; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2503; ม.ป.ป., แผ่นที่ 35) ความเป็นชายแบบไทยในด้านนี้ถูกสร้างความหมายผ่านการเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์เชิงพื้นที่และจริยธรรมที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ชาติไทยและการต่อสู้เสียสละของพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษไทยเพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกราชของชาติ และชีวิตที่มีเสรีภาพของคนไทย และถูกแยกแยะออกจากความเป็นอื่นในเชิงพื้นที่คือการกลายเป็นคนภายนอกหรือคอมมิวนิสต์ และกลายเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ ซึ่งหมายถึงการสูญเสียเสรีภาพและเอกราชของชาติให้กับคอมมิวนิสต์

4.1.2.3.2 ด้านพลังกำลัง

ความเป็นชายแบบไทยด้านพลังกำลังในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ปราบกฏในส่วนของการกล่าวถึงแนวนโยบายต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ โดยจอมพล สฤษดิ์ กล่าวว่าการต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ต้องอาศัยกำลังทางกาย ความพร้อมในด้านการทหารจึงมีความสำคัญในการแสดงถึงพลังอันเข้มแข็งด้านกำลังคนของกองทัพไทย ซึ่งเป็นพลังที่จะทำให้ศัตรูต้องขังใจในการเข้ารุกรานไทย ดังนั้นจึงต้องเตรียมพร้อมในด้านการรบและการป้องกันประเทศให้มีความเข้มแข็งอยู่เสมอ โดยทหารไทยทั้งหลายต้องมีความอดทนในทางกายด้วย (สฤษดิ์ ธีระวัชต์, 2507ก, น. 284, 474; 2507ข, น. 536, 1091-1092, 1167) นอกจากความแข็งแกร่งด้านการทหารแล้วก็ต้องทำให้เศรษฐกิจมีความแข็งแกร่งอยู่เสมอด้วย เพราะการมีความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจจะทำให้ประชาชนไม่หลงเชื่อในคอมมิวนิสต์ และทำให้การบ่อนทำลายเป็นไปได้ยากมากขึ้น (สฤษดิ์ ธีระวัชต์, 2507ก, น. 36, 39, 474; 2507ข, น. 1278, 1293) ถนัดกล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า การต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ต้องใช้กำลังความสามารถทั้งทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม และทุกสิ่งทุกอย่าง (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 48; 2513, น. 24) ความเป็นชายแบบไทยในด้านนี้จึงถูกสร้างความหมายผ่านการเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับความเป็นนักรบที่เข้มแข็งและแข็งแกร่งของพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษไทย

ชนชาติไทยผู้สืบเชื้อสายแห่งการเป็นนักรบนั้น และพระพุทธศาสนา ได้แก่หลักสัมมาวาจาไม คือ การเป็นมนุษย์ที่เข้มแข็ง ไม่อ่อนแอ และหลักวิริยะ คือ มีความเข้มแข็งในการต่อสู้กับธรรมชาติของโลก และถูกแยกแยะออกจากความเป็นอื่นในเชิงพื้นที่และในเชิงเวลาคือ คนไทยที่อ่อนแอ ซึ่งไม่สามารถรวมกำลังต่อสู้กับศัตรูได้ และคนไทยในชนบทที่มีความอ่อนแอในทางเศรษฐกิจ

4.1.2.3.3 ด้านจิตใจและอารมณ์

ความเป็นชายแบบไทยด้านจิตใจและอารมณ์ในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต ปราบกฏในส่วนของการระบุเป้าหมายของนโยบายต่างประเทศ โดยทั้งจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต ได้ระบุว่าจะต้องทำทุกวิถีทางเพื่อปกป้องเสรีภาพและเอกราชของชาติไทยเอาไว้ให้ได้ แม้จะต้องสละชีวิตของตนเองก็ตาม (สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ก, น. 95; 2507ข, น. 815, 852; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2503; ม.ป.ป., แผ่นที่ 4) ซึ่งแสดงถึงความหนักแน่นและแน่วแน่ และยังปรากฏในส่วนที่กล่าวถึงแนวนโยบายต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ โดยจอมพล สฤษดิ์ ได้กล่าวว่ารัฐบาลได้ตัดสินใจอย่างแน่วแน่ที่จะต่อต้านการกระทำของคอมมิวนิสต์ด้วยความเข้มแข็ง รวดเร็ว จริงจัง และเด็ดขาด ในขณะที่เดียวกันก็ต้องควบคุมอารมณ์ ไม่กระทำอะไรตามใจตนเอง มีความรอบคอบ ไม่วู่วาม ต้องมีความอดทนหนักแน่นในทางใจต่อการกระทำอันไม่เป็นธรรม เพื่อรักษาอุดมคติอันสูงส่งของชาติฝ่ายที่มีศีลธรรมหรือโลกเสรี (สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ก, น. 58, 212-213, 284, 435, 500; 2507ข, น. 717, 1068) ถนิต ได้กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่าประเทศไทยจำต้องต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์เพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งสันติภาพ ประเทศไทยจะไม่ยอมสละหน้าที่ของตนเองดังกล่าวเป็นอันขาด และจะทำทุกอย่างตามกำลังที่มีเพื่อให้บรรลุในหน้าที่นี้ อันเป็นการแสดงถึงความเด็ดขาด แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องอาศัยความสุขุม รอบคอบ ไม่ตื่นตกใจ และอดทนไม่ตอบโต้เพราะสุดท้ายแล้วผู้ที่มีความชั่วก็จะต้องแพ้ภัยตนเอง (ถนิต คอมนันตร์, 2504, น. 11, 13; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ม.ป.ป., แผ่นที่ 38)

ความเป็นชายแบบไทยในด้านนี้ถูกสร้างความหมายผ่านการเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับการต่อสู้เสียสละของพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษไทยเพื่อรักษาเอกราช ซึ่งต้องมีความเข้มแข็งหนักแน่นในทางใจ ความเป็นนักรบของชนชาติไทยที่ไม่ยอมให้ใครมารังแกแต่ก็ต้องอดทนต่อการกระทำที่ไม่เป็นธรรม เพื่อรักษาอุดมคติอันสูงส่งของชาติฝ่ายที่มีศีลธรรมหรือโลกเสรี และถูกแยกแยะออกจากความเป็นอื่นในเชิงพื้นที่และเวลา คือ ภัยคุกคามคอมมิวนิสต์ ซึ่งขาดขันติธรรมและไม่รู้จักพอ และคนไทยที่เปราะบางคือ คนไทยที่อ่อนแอซึ่งไม่มี ความหนักแน่นและเข้มแข็งในการรวมตัวกันต่อสู้กับศัตรู และคนไทยที่มีความบกพร่องทางปัญญาซึ่งมีความอ่อนแอทางจิตใจ

4.1.2.3.4 ด้านการใช้เหตุผลและวุฒิภาวะ

ความเป็นชายแบบไทยด้านการใช้เหตุผลและวุฒิภาวะในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และถนัด ปราบกฏในส่วนของการกล่าวถึงแนวนโยบายต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ โดยจอมพล สฤษดิ์ กล่าวว่า การเป็นมนุษย์หมายความว่าต้องใช้เหตุผลเหนืออารมณ์ และต้องมีวินัย ในการป้องกันรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของประเทศชาติก็เช่นเดียวกัน ต้องใช้กำลังความคิด สติปัญญาความรอบคอบ ไม่วู่วาม (สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ก, น. 435, 500; 2507ข, น. 536) สอดคล้องกับถนัด ที่กล่าวว่าในการรับมือกับความไม่สงบที่เกิดขึ้นต้องไม่ตื่นตกใจ แต่ต้องมีความสุขุม รอบคอบ ระมัดระวัง และใช้กำลังความคิด สติปัญญาให้ดีที่สุด (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 11; 2513, น. 24) ความเป็นชายแบบไทยในด้านนี้ถูกสร้างความหมายผ่านการเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับการกล่าวถึงความหมายของมนุษย์ตามพระพุทธศาสนาที่ต้องมีเหตุผลและมีวุฒิภาวะ และถูกแยกแยะออกจากความเป็นอื่นเชิงพื้นที่และเชิงเวลาคือภัยคุกคามคอมมิวนิสต์ซึ่งไร้เหตุผล และคนไทยที่เปราะบางคือ คนไทยในชนบท และคนไทยที่มีความบกพร่องทางปัญญา ซึ่งไม่มีวุฒิภาวะ หรือมีวุฒิภาวะต่ำ

4.1.2.3.5 ด้านความก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง

ความเป็นชายแบบไทยด้านความก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรงในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และถนัด ปราบกฏในส่วนของการกล่าวถึงแนวนโยบายต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ โดยจอมพล สฤษดิ์ กล่าวว่ารัฐบาลจะต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ให้จงได้แม้จะต้องใช้ความรุนแรงในการปราบปรามอย่างไรก็ตาม โดยรัฐบาลจะจับกุมผู้ที่เป็นคอมมิวนิสต์มาลงโทษสถานหนักตามกฎหมายมาตรา 17 คือการประหารชีวิตด้วยการยิงเป้าในทันทีโดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาของศาล และจะไม่มีการลดโทษให้แต่อย่างใด นอกจากนี้จะต้องเตรียมกองกำลังทหารไว้ให้พร้อมรบอยู่ตลอดเวลาเพื่อรับมือกับการรุกรานที่จะเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด (สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ก, น. 212-213, 439, 507; 2507ข, น. 536, 567-568, 650, 717, 873, 953-954, 1069-1071, 1292-1293) ถนัด ได้กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่าต้องกำจัดคอมมิวนิสต์ให้ได้เร็วที่สุด โดยทำการปราบปรามทุกวิถีทางอย่างเต็มที่ และพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อรักษาความปลอดภัยและผลประโยชน์แห่งชาติเสมอ (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 3, 11; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ม.ป.ป., แผ่นที่ 4) ความเป็นชายแบบไทยในด้านนี้ถูกสร้างความหมายผ่านการเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงได้กับการใช้กำลังในการต่อสู้เสียสละของพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษไทยเพื่อรักษาเอกราช และถูกแยกแยะออกจากความเป็นอื่นในเชิงพื้นที่คือคนไทยที่อ่อนแอ แตกสามัคคี ไม่สามารถรวมตัวใช้กำลังต่อสู้กับศัตรูได้

4.1.2.3.6 ด้านการปกป้องและการปกครองดูแล

ความเป็นชายแบบไทยด้านการปกป้องและการปกครองดูแลในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต ปราบกฏในส่วนของการระบุเป้าหมายของนโยบายต่างประเทศ โดยจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต ได้ระบุอย่างชัดเจนว่าเป้าหมายของนโยบายต่างประเทศคือ การปกป้องรักษาความมั่นคงปลอดภัยและผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศไทยให้รอดพ้นจากภัยคอมมิวนิสต์ (ถนิต คอมนันท์, 2504, น. 30-31; 2513, น. 8; สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ก, น. 105; 2507ข, น. 536, 592, 954; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2503; ม.ป.ป., น. 4, 35) และยังปรากฏในส่วนของการกล่าวถึงแนวนโยบายต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ โดยจอมพล สฤษดิ์ ได้กล่าวว่า เมื่อมีภัยกำลังคุกคามชาติ ก็จะต้องละทิ้งงานด้านอื่น ๆ มาป้องกันประเทศเป็นอันดับแรก เพราะการอยู่รอดของชาติมีความสำคัญมากที่สุด (สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ข, น. 717, 954) ถนิต ได้กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า หน้าที่ในการป้องกันประเทศจากการแทรกแซงของภายนอก โดยเฉพาะการแทรกซึมบ่อนทำลายนั้นจะละทิ้งไม่ได้ และต้องทำอย่างเต็มที่ที่สุด (ถนิต คอมนันท์, 2504, น. 3, 11) ความเป็นชายแบบไทยในด้านนี้ถูกสร้างความหมายผ่านการเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมที่เชื่อมโยงกับการต่อสู้เสียสละของพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษไทยเพื่อปกป้องเอกราชของชาติ พุทธวจนะของพระพุทธเจ้าที่ทรงให้ความสำคัญกับการป้องกันประเทศ การปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ และหลักการปกครองแบบพ่อปกครองลูกซึ่งกำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นเหมือนพ่อที่ปกป้องดูแลครอบครัวขนาดใหญ่คือชาติให้พ้นจากภัยอันตราย และถูกแยกแยะออกจากความเป็นอื่นในเชิงพื้นที่และเชิงเวลาคือคนไทยที่อ่อนแอ แตกสามัคคี ไม่สามารถรวมตัวต่อสู้ปกป้องชาติได้ คนไทยในชนบทและคนไทยที่มีความบกพร่องทางปัญญาซึ่งเปราะบางและต้องการการปกป้องดูแลโดยการสงเคราะห์และพัฒนา

โดยสรุปแล้วกระบวนการเชื่อมโยงความเป็นชายกับความเป็นไทย และกระบวนการแยกแยะความเป็นชายแบบไทยออกจากความเป็นอื่นในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต ทำให้ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต มีอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทยใน 6 ด้าน โดยในแต่ละด้านมีความหมายผ่านการเชื่อมโยงกับความเป็นไทยและแยกแยะออกจากความเป็นอื่น

ผลการศึกษาในส่วนนี้สรุปได้ว่าถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต พ.ศ. 2502-2506 เป็นวาทกรรมที่สร้างอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ อัตลักษณ์เชิงเวลา และอัตลักษณ์เชิงจริยธรรม ในขณะที่เดียวกันอัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่มีผลต่อการกำหนดทิศทางนโยบายต่างประเทศ การมีนโยบายต่างประเทศ และความชอบธรรมของนโยบาย

ต่างประเทศ อัตลักษณ์และนโยบายต่างประเทศจึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้เพราะต่างให้ความหมายซึ่งกันและกัน และพบว่าอัตลักษณ์ทั้งสามมิติที่ถูกสร้างขึ้นในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศนั้นมีความเป็นชายแบบไทย ซึ่งเป็นผลมาจากการเชื่อมโยงความเป็นชายเข้ากับความเป็นไทย และการแยกแยะความเป็นชายแบบไทยออกจากความเป็นอื่น กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ดังกล่าวส่งผลให้ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต มีอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทยใน 6 ด้าน ซึ่งในแต่ละด้านนั้นถูกสร้างควาหมายผ่านกระบวนการเชื่อมโยงกับความเป็นไทยและการแยกแยะออกจากความเป็นอื่นอย่างชัดเจน

4.2 ลำดับชั้นความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต

ตามการอธิบายของ Hansen (2006, pp. 6, 27, 33-36, 38, 43-44, 52) แม้ว่าการกำหนดอัตลักษณ์ของชาติ จะมาพร้อมกับการกำหนดความเป็นอื่น ซึ่งมักจะเป็นศัตรูหรือเป็นภัยคุกคามที่จะต้องถูกต่อต้าน แต่ไม่ได้หมายความว่าความเป็นอื่นจะต้องเป็นในรูปแบบดังกล่าวเสมอไป ความเป็นอื่นสามารถเป็นได้ในหลายรูปแบบและมีหลายระดับ เช่น ความเป็นอื่นที่มีความเหนือกว่า ความเป็นอื่นที่น่าค้นหา น่าดึงดูด ความเป็นอื่นในเชิงเวลา เป็นต้น เช่นเดียวกับความเป็นชายซึ่งมีความหลากหลายและมีลำดับชั้น (Bola, 2019; Connell, 2016; Connell, 2005) ในส่วนนี้จะเป็นการแสดงให้เห็นว่าในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต พ.ศ. 2502-2505 มีการจัดลำดับชั้นของความเป็นชายที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับตัวแสดงภายนอก และการจัดลำดับชั้นของความเป็นชายดังกล่าวส่งผลต่อการแสดงออกของความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต ที่แตกต่างกันออกไป ผลการศึกษาในส่วนนี้เนื้อหาแบ่งเป็นสองส่วน ได้แก่

- 1) ลำดับชั้นความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่อมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ.
- 2) ลำดับชั้นความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน

4.2.1 ลำดับชั้นความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่อมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและองค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ผลการศึกษาในส่วนนี้พบว่า ในถ้อยแถลงนโยบายต่อมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. จอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต ต้องจัดการกับความตึงเครียดระหว่างสองอัตลักษณ์ความเป็นชายที่ขัดแย้งกัน โดยจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต เห็นว่าประเทศไทยจะต่อสู้กับภัยคอมมิวนิสต์ได้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากผู้มีจุดยืนเดียวกันก็คือมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา รวมถึง สปอ. ซึ่งถูกกล่าวถึงว่าเป็นความเป็นชายที่

เหนือกว่า จอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม จึงได้พยายามแสดงออกซึ่งความเป็นชายเพื่อให้ถูกยอมรับในฐานะพันธมิตรโลกเสรี แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงพยายามอย่างหนักเพื่อปกป้องรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทยของเขาไว้ ดังจะเห็นได้จากการเน้นย้ำถึงคุณค่าความเป็นไทยในระหว่างที่พยายามแสดงออกซึ่งความเป็นชายเพื่อสร้างการยอมรับ และการตอบโต้กลับมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. เมื่อล้มเหลวในการแก้ไขวิกฤตประเทศลาว โดยการลดลำดับชั้นของความเป็นชายของมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาและชาติตะวันตก รวมถึง สปอ. ลง และเน้นย้ำถึงคุณค่าความเป็นชายแบบไทยแทน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความเป็นชายไม่ได้มีความตายตัว แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบทและการให้ความหมายของผู้พูด โดยจะนำเสนอใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) มิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. ในฐานะความเป็นชายที่เหนือกว่า การสร้างการยอมรับ และการปกป้องรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทย 2) การตอบโต้กลับของความเป็นชายแบบไทย

4.2.1.1 มิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. ในฐานะความเป็นชายที่เหนือกว่า การสร้างการยอมรับ และการปกป้องรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทย

สำหรับรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ แล้ว คอมมิวนิสต์ ถือเป็นภัยคุกคามที่มีความอันตรายและมีการรุกรานร่วมกันหลายประเทศอยู่ตลอดเวลาและอย่างกว้างขวาง การจะต่อสู้กับภัยคุกคามดังกล่าวได้จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ และความช่วยเหลือจากผู้ที่มีจุดยืนเดียวกันก็คือมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นแกนนำหลัก รวมถึง สปอ. ซึ่งเป็นองค์การที่ก่อตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จากภัยคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะ ประกอบไปด้วยมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี 8 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และไทย (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 30-31, 46-48; 2513, น. 20; สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ก, น. 36-38, 217, 227, 478; 2507ข, น. 585, 593-594, 645, 658, 735, 1212)

ในถ้อยแถลงนโยบายต่อมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. ของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม มีการกล่าวถึงมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา รวมถึง สปอ. ว่ามีความเป็นชายที่เหนือกว่าในด้านที่ 2 (แข็งเกร่ง) ด้านที่ 6 (เป็นผู้ปกป้องที่พึ่งพาได้) ดังที่ จอมพล สฤษดิ์ และถนอม ได้กล่าวว่า ในกรณีที่ประเทศไทยจะต้องต่อสู้กับคอมมิวนิสต์นั้นก็หวังว่าจะพึ่งพา ได้รับความร่วมมือ และความช่วยเหลือจากมิตรประเทศที่ไว้ใจได้ ซึ่งเห็นว่าสหรัฐอเมริกาคือมิตรแท้ที่ประเทศไทยสามารถไว้ใจได้เป็นอย่างมาก จึงควรที่จะรักษาความสัมพันธ์อันดี และความเห็นอกเห็นใจระหว่างกันไว้ (สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ก, น. 37, 227, 478-479) ส่วน สปอ.

ก็ถือเป็นปรากฏการณ์สำคัญของภูมิภาค เป็นเหมือนก้างขวางคอที่ทำให้คอมมิวนิสต์ต้องขังใจในการรุกรานภูมิภาคแห่งนี้ (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 46, 50; สฤษดิ์ ธีระวัชต์, 2507ก, น. 1212) และด้านที่ 3 (เข้มแข็ง หนักแน่น แน่วแน่) โดยมีการกล่าวถึงการรวมกลุ่มกันของประเทศโลกเสรีซึ่งมีเจตจำนงร่วมกันอย่างเข้มแข็งหนักแน่นในการต่อต้านการรุกรานของคอมมิวนิสต์ (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 46; สฤษดิ์ ธีระวัชต์, 2507ก, น. 37)

เมื่อเห็นแล้วว่าประเทศไทยสามารถพึ่งพามิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและสปอ. ในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ได้ จอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด จึงได้พยายามแสดงออกซึ่งความเป็นชายเพื่อพิสูจน์ให้มิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและสปอ. เห็นและยอมรับว่าประเทศไทยอยู่ฝั่งเดียวกัน พร้อมสนับสนุนและร่วมเป็นพันธมิตรในการดำเนินนโยบายต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์อย่างจริงจัง สมควรที่จะได้รับความช่วยเหลือและการสนับสนุนในการต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ โดยการแสดงออกซึ่งความเป็นชายเพื่อสร้างการยอมรับนี้ปรากฏในด้านที่ 3 (หนักแน่น แน่วแน่) ดังที่จอมพล สฤษดิ์ ได้กล่าวว่าประเทศไทยจะต้องแสดงออกถึงจุดยืนของตนเองอย่างชัดเจนเพื่อให้มิตรประเทศเห็นถึงความจริงจังและจริงจัง จึงจะได้รับความช่วยเหลืออย่างยุติธรรม ถึงแม้ประเทศไทยซึ่งเป็นมิตรแท้จะได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาน้อยกว่าประเทศที่เป็นกลาง ก็ไม่ควรนำมาคิดน้อยใจ และจะไม่เปลี่ยนแปลงนโยบายเพียงเพราะเรื่องนี้ โดยเชื่อว่าความซื่อตรงคือนโยบายที่ดีที่สุด (สฤษดิ์ ธีระวัชต์, 2507ก, น. 37, 478)

เช่นเดียวกับถนัด ที่กล่าวว่าประเทศไทยมีความหนักแน่นในนโยบายของตนเอง เมื่อประกาศว่าจะทำสิ่งใดแล้ว ก็จะยึดมั่นที่จะทำในสิ่งนั้น แม้ประเทศไทยจะได้รับการช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาน้อยกว่าประเทศที่เป็นกลาง แต่ก็ไม่เคยพุดอะไรที่จะทำให้เกิดความเข้าใจผิดกับสหรัฐอเมริกา และไม่เคยมคิดที่จะหันหลังให้พันธมิตรและเปลี่ยนแปลงนโยบายไปพึ่งพาคอมมิวนิสต์แต่อย่างใด นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเป็นรัฐสมาชิกที่ซื่อสัตย์ต่อสปอ. โดยพร้อมที่จะรับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของตนเองเสมอเพื่อให้องค์การมีความเจริญก้าวหน้า (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 53; 2513, น. 4; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2503) และด้านที่ 5 (พร้อมต่อสู้) ดังที่จอมพล สฤษดิ์ ได้กล่าวว่าประเทศไทยจะต้องปฏิบัติการทางทหารร่วมกับมิตรประเทศจึงต้องปรับปรุงระบบทหารให้สัมพันธ์กับระบบของมิตรประเทศเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานร่วมกัน และเพื่อความพร้อมในการตอบสนองต่อความต้องการตามสนธิสัญญาของสปอ. นอกจากนี้ ยังจัดให้มีการฝึกปร่วมกับมิตรประเทศในการฝึกธนะวัชต์เพื่อให้กองกำลังมีความกลมเกลียวกัน มีความทันสมัย และมีความพร้อมรบอยู่เสมอ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อการป้องกันอย่างมาก (สฤษดิ์ ธีระวัชต์, 2507ก, น. 61, 290, 354; 2507ข, น. 1068, 1166)

การแสดงออกซึ่งความเป็นชายดังกล่าวเชื่อมโยงกับความเป็นไทย คือคุณธรรม ความซื่อสัตย์และหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ในการคบหามิตรที่จะต้องมีความจริงใจต่อกัน อันเป็นคุณธรรมประจำชาติที่ทำให้ประเทศไทยได้รับความเห็นอกเห็นใจจากนานาชาติและรักษาเอกราชไว้ได้ตลอดมาในประวัติศาสตร์ (สฤษดิ์ ธีระรัชต์, 2507ก, น. 222) และคุณธรรมกตัญญู ซึ่งประเทศไทยมีความสำนึกในบุญคุณ มีความกตัญญู และมีข้อผูกพันทางศีลธรรมต่อผู้ที่เป็นมิตรแท้และให้ความช่วยเหลืออย่างจริงใจ (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 31)

แม้ว่าจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด จะแสดงออกซึ่งความเป็นชายแบบไทยดังกล่าว เพื่อให้มิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและสปอ. ยอมรับ แต่จอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ก็พยายามอย่างหนักเพื่อปกป้องรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทยของตนเอาไว้ ดังจะเห็นได้จากการเชื่อมโยงกับความเป็นไทยคือ คุณธรรมประจำชาติและคำสอนของพระพุทธเจ้าดังที่ได้กล่าวไปก่อนหน้านี้ นอกจากนี้ ยังจะเห็นได้จากการแสดงออกถึงความเป็นชายในด้านต่อไปนี้ไปพร้อมกันคือ ความเป็นชายในด้านที่ 1 (การพึ่งพาช่วยเหลือตนเองและความเป็นอิสระ) ซึ่งในถ้อยแถลงของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ได้กล่าวว่าการรับความช่วยเหลือจากมิตรประเทศนั้นเป็นไปเพื่อให้ประเทศไทยสามารถพึ่งพาตนเองให้ได้ในภายหน้า เพราะสุดท้ายแล้วตนก็เป็นที่พึ่งแห่งตนเอง ไม่มีใครรักชาติไทยไปมากกว่าคนไทยเอง (สฤษดิ์ ธีระรัชต์, 2507ก, น. 42, 152, 474; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2503) โดยการรับความช่วยเหลือนั้นต้องไม่กระทบต่ออธิปไตยของประเทศไทย (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 98; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2502ง, น. 3) และการตัดสินใจดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของประเทศไทยซึ่งจะต้องเป็นอิสระและไม่ถูกแทรกแซงจากภายนอก (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 31; 2513, น. 5-6) ในส่วนของสปอ. ก็มีการกล่าวว่าประเทศไทยยอมเผชิญปัญหาที่ยุ่งยากด้วยตนเองเพื่อไม่ให้สปอ. ต้องยุ่งยากในส่วนที่ไม่ต้องรับผิดชอบด้วย (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 46-47)

โดยการแสดงออกซึ่งความเป็นชายดังกล่าวเชื่อมโยงกับความเป็นไทยคือ หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า “อตุตาหิ อตุตโนนาโถ” หรือการให้พึ่งพาตนเอง รวมถึงคำสอนเรื่องความพากเพียร ความขยัน และความอดทน ซึ่งเป็นคำสอนที่ไทยต้องนำมาใช้เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในภายหน้า (สฤษดิ์ ธีระรัชต์, 2507ก, น. 163-164) และความรักในเสรีภาพและเอกราชของคนไทย เพราะเสรีภาพและเอกราชนั้นเป็นมรดกอันสำคัญยิ่งที่ได้รับสืบทอดมาจากบรรพบุรุษและเป็นสิ่งที่คนไทยมีกันมาแต่ดั้งเดิม ดังนั้นจึงไม่ได้หมายความว่าประเทศไทยจะปฏิบัติตามข้อผูกพันที่มีต่อมิตรประเทศเสมอไป กล่าวคือแม้ประเทศไทยจะรู้สึกซาบซึ้งในบุญคุณของมิตร

ผู้ให้ความกรุณาและให้ความช่วยเหลือ แต่หากต้องแลกมาด้วยการสูญเสียผลประโยชน์แห่งชาติ เสรีภาพ และเอกราชของชาติซึ่งเป็นมรดกดั้งเดิมไป ประเทศไทยก็ไม่เต็มใจที่จะแลกและปฏิบัติตามข้อผูกพันนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งความช่วยเหลือเหล่านั้นแต่อย่างใด (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 31, 98)

จากการพยายามปกป้องรักษาอัตลักษณ์ของความเป็นชายแบบไทยข้างต้น ทำให้เห็นอย่างชัดเจนว่า แม้ว่าในถ้อยแถลงของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด จะมีการแสดงความเป็นชายแบบไทยเพื่อสร้างการยอมรับจากมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. ที่มีลักษณะเหมือนเป็นการเสริมสร้างความหมายเฉพาะของอัตลักษณ์เชิงจริยธรรมในนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ว่ามีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อข้อผูกพันระหว่างประเทศ ดังที่ได้มีการกล่าวถึงความพร้อมของประเทศไทยในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสปอ. แต่หน้าที่และความรับผิดชอบดังกล่าวนี้ยังคงเป็นรองและอยู่ภายใต้หน้าที่และความรับผิดชอบในการรักษาความมั่นคง ความปลอดภัย และผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในฐานะมรดกที่ได้รับสืบทอดมาจากการต่อสู้เสียสละของบรรพบุรุษไทย

อนึ่ง การแสดงออกซึ่งความเป็นชายแบบไทยดังกล่าวในถ้อยแถลงของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด นอกจากจะเป็นการพยายามปกป้องและรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทยไว้แล้ว ในขณะเดียวกันก็เป็นการพิสูจน์ให้มิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. เห็นว่าประเทศไทยยังคงมีความเป็นชายอยู่ ไม่ได้มีความเป็นหญิงที่ต้องการการพึ่งพาดูแลมากเกินไปหรือตลอดไป จึงสมควรที่จะได้รับการยอมรับในฐานะพันธมิตร ได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนต่อไปด้วย

4.2.1.2 การตอบโต้กลับของความเป็นชายแบบไทย

เมื่อสถานการณ์การคุกคามของคอมมิวนิสต์ได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ มีความวิตกกังวลอย่างมากว่าสถานการณ์ที่เลวร้ายลงดังกล่าวจะกระทบต่อความมั่นคง ความปลอดภัย และผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรุกรานของคอมมิวนิสต์ในประเทศลาวซึ่งมีพรมแดนใกล้ชิดกับประเทศไทย การที่ฝ่ายปะเทดลาวเข้ายึดเมืองหลวงน้ำทาซึ่งเป็นเมืองที่ประชิดพรมแดนอย่างมากได้ในปี พ.ศ. 2505 โดยได้รับการสนับสนุนจากเวียดนามห์ และจีนแดง สร้างความวิตกกังวลให้กับรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ อย่างมาก รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ จึงได้รับแรงขอให้สหรัฐอเมริกาและสปอ. เข้าแทรกแซงเพื่อให้สถานการณ์ในประเทศลาวดีขึ้น โดยคาดหวังอย่างยิ่งว่าสหรัฐอเมริกาและสปอ. จะมีมาตรการที่หนักแน่นต่อสถานการณ์อันเลวร้ายที่เกิดขึ้นในประเทศลาว (ถนัด คอมันตร์,

2504, น. 59-77, 362-363; สฤษฎี ธีระรัชต์, 2507ก; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ม.ป.ป., แผ่นที่ 15)

อย่างไรก็ตามสหรัฐอเมริกาและสปอ. ได้แสดงท่าทีที่ไม่จริงจังต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและปฏิเสธข้อเรียกร้องของรัฐบาลไทยในการเข้าแทรกแซงประเทศลาว ความล้มเหลวในการแก้ไขวิกฤตประเทศลาวดังกล่าวสร้างความผิดหวังและความไม่พอใจให้กับจอมพล สฤษฎี และ ถนัด เป็นอย่างมาก นำไปสู่การที่จอมพล สฤษฎี และ ถนัด ลดลำดับชั้นของความเป็นชายที่เหนือกว่าของมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและชาติตะวันตก รวมถึงสปอ. ลงโดยในถ้อยแถลงของจอมพล สฤษฎี และถนัด ปรากฏถึงการลดลำดับชั้นของความเป็นชายในด้านที่ 2 (จากแข็งแรงแบบอ่อนแอ) ด้านที่ 6 (จากพึ่งพาได้สู่พึ่งพาไม่ได้) ดังที่มีการกล่าวว่าการขาดความตั้งใจแน่วแน่ในการต่อสู้ทำให้สปอ. มีกำลังอ่อนแอลง ซึ่งตั้งแต่ได้ก่อตั้งองค์การขึ้นมาก็มีเพียงแค่วิกฤตประเทศลาวที่ทดสอบประสิทธิภาพขององค์การนี้ แต่ก็ล้มเหลว อันแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าองค์การนี้ไม่มีประสิทธิภาพ และที่สถานการณ์แยลงส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะฝ่ายพันธมิตรเองที่แสดงถึงความพึ่งพาไม่ได้อย่างที่ฝ่ายศัตรูต้องการให้เป็น เนื่องจากเห็นว่าตนไม่มีผลประโยชน์หรือความรับผิดชอบร่วมในสถานการณ์นี้ด้วย (ถนัด คอมนันต์, 2504, น. 57, 87-88; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ม.ป.ป., แผ่นที่ 8) และด้านที่ 3 (จากเข้มแข็ง หนักแน่น แน่วแน่ เป็นมีความดั่งใจ ไม่หนักแน่น ไม่แน่วแน่ และไม่กล้าสู้) ดังที่กล่าวว่า รัฐสมาชิกของ สปอ. มีความดั่งใจในการบังคับใช้สนธิสัญญา ไม่มีการตัดสินใจที่เด็ดขาด และไม่มีการเคลื่อนไหวใด ๆ ที่จริงจังหนักแน่นในการช่วยเหลือประเทศลาวเนื่องจากมีผลประโยชน์ไม่ตรงกัน อีกทั้งยังรู้สึกที่ชาติตะวันตกก็มีความเกรงในอิทธิพลของจีนคอมมิวนิสต์อยู่เหมือนกัน (ถนัด คอมนันต์, 2504, น. 76, 87-88; สฤษฎี ธีระรัชต์, 2507ก, น. 472; 2507ข, น. 594; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ม.ป.ป., แผ่นที่ 28)

นอกจากการลดลำดับชั้นของความเป็นชายที่เหนือกว่าของมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและชาติตะวันตก รวมถึงสปอ. ลงแล้ว จอมพล สฤษฎี และ ถนัด ยังมีถ้อยแถลงตอบโต้ทำที่ดังกล่าวของมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. เพื่อแสดงความผิดหวัง ความไม่พอใจ และเป็นการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่อปัญหาในประเทศลาว โดยในถ้อยแถลงตอบโต้กลับของจอมพล สฤษฎี และ ถนัด มีการแสดงออกถึงความไม่พอใจในด้านการที่ 1 (การพึ่งพาช่วยเหลือตนเองและความเป็นอิสระ) และด้านที่ 3 (หนักแน่น แน่วแน่ กล้าหาญ) ดังที่ได้มีการกล่าวว่า ชาติตะวันตกมักจะเดือดร้อนแต่กับการกระทำของประเทศที่อยู่ฝ่ายเดียวกันว่าจะเป็นการกระทำที่เอื้ออำนวยให้คอมมิวนิสต์ทำตามแผนที่วางไว้ได้ แต่ชาติตะวันตกกลับไม่มีท่าทีเดือดร้อนกับการกระทำที่เป็นการละเมิดอย่างชัดเจนของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในประเทศลาว ทำที่

ดังกล่าวทำให้รู้สึกว่ชาติตะวันตกกำลังแยกตัวเองออกจากวิกฤตประเทศลาว เพราะผลประโยชน์ที่จะได้จากการเข้าไปช่วยเหลือนั้นไม่คุ้มค่า และมีผลประโยชน์อยู่ในทางอื่นมากกว่า ซึ่งประเทศไทยไม่เห็นด้วยกับนโยบายของชาติตะวันตกที่จะยอมให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์เข้ามาอยู่ในรัฐบาลผสมของประเทศลาว และจะไม่ยอมตกลงด้วย แม้จะถูกขู่ว่าจะไม่ให้ความช่วยเหลือก็ตาม และในเมื่อเป็นเช่นนี้แล้วก็ไม่มีทางอื่นนอกจากที่ประเทศไทยจะต้องพึ่งพาตนเองให้มากขึ้น ลดบทบาทฝ่ายเดียวลง และร่วมมือกับประเทศอื่นที่จะไม่ทำให้ประสิทธิผลในการต่อสู้ป้องกันลดลง โดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งต้องเผชิญชะตากรรมเดียวกันมากกว่าที่จะไปหวังพึ่งผู้ที่อยู่ห่างไกลซึ่งไม่ได้มีความเดือดร้อนอะไรร่วมด้วย (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 88-89; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2502ค, แผ่นที่ 2-3; ม.ป.ป., แผ่นที่ 9-10, 28) และเมื่อใดที่ประเทศลาวถูกครอบงำโดยคอมมิวนิสต์ และมีท่าทีคุกคามความมั่นคงของประเทศไทยอย่างชัดเจน ประเทศไทยจะตัดสินใจป้องกันตนเองทุกวิถีทางอย่างเต็มที่โดยไม่สนใจว่าจะมีการช่วยเหลือจากมิตรประเทศหรือไม่ ถึงแม้จะต้องต่อสู้ตามลำพัง ก็ขอให้ต่อสู้และตายอย่างลูกผู้ชาย ดีกว่าตายอย่างขลาดเขลา (สฤษดิ์ ธีระรัชต์, 2507ก, น. 227-228)

ความเป็นชายในถ้อยแถลงตอบโต้ดังกล่าวมีการเชื่อมโยงกับความเป็นไทยอย่างเข้มข้นคือ การต่อสู้ของพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษไทยเพื่อรักษาเอกราช ความรักในเสรีภาพ และเอกราชของคนไทย และพระพุทธรศาสนา ดังที่จอมพล สฤษดิ์ ได้กล่าวไว้ในถ้อยแถลงตอบโต้ด้วยว่า “ขอพี่น้องทั้งหลายจงร่วมแรงร่วมใจ เตรียมตัวเสียสละพร้อมกับข้าพเจ้าในเมื่อถึงคราวที่จะต้องเสียสละ เพื่อป้องกันรักษาไว้ซึ่งประเทศชาติ พระศาสนา และราชบัลลังก์ ขออำนาจพระศรีรัตนตรัยคุ้มครองประเทศไทย อันเป็นที่รักของพระพุทธรศาสนา ขออภินิหารสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายอภิบาลรักษาบ้านเมืองให้พ้นภัย และขออัญเชิญดวงวิญญาณบรรพบุรุษ ผู้ได้เคยกอบกู้ประเทศชาติของไทยมาในอดีต ได้โปรดให้กำลังกายกำลังใจ และสมรรถภาพแก่เราทั้งหลาย ให้สามารถรักษามรดกอันมีค่านี้ไว้ตลอดกาล” (สฤษดิ์ ธีระรัชต์, 2507ก, น. 227-228) ในขณะที่ถนัดก็มีการกล่าวเน้นเช่นกันว่า “เราผู้ซึ่งต้องการจะเป็นตัวของตัวเอง และต้องการรักษามรดกแห่งเสรีภาพและเอกราชไว้” (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 88-89)

กล่าวโดยสรุปแล้วในถ้อยแถลงนโยบายต่อมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. ของจอมพลสฤษดิ์ และ ถนัด มีการสร้างลำดับชั้นให้กับมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา รวมถึง สปอ. ว่าเป็นความเป็นชายที่เหนือกว่า การสร้างลำดับชั้นเช่นนี้นำไปสู่การที่รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ พยายามแสดงออกซึ่งความเป็นชายแบบไทยเพื่อให้ได้รับการยอมรับในฐานะพันธมิตรโลกเสรี แต่ก็พยายามอย่างหนักเพื่อปกป้องรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทย

ของตนเอาไว้ไปพร้อมกัน ซึ่งจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม เน้นย้ำถึงคุณค่าความเป็นไทยในระหว่าง การสร้างการยอมรับอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามความล้มเหลวของมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. ในการแก้ไขวิกฤตประเทศลาว ซึ่งสร้างความผิดหวังและความไม่พอใจให้กับจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม เป็นอย่างมาก นำไปสู่การที่จอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ลดลำดับชั้นความเป็นชายของมิตร ประเทศฝ่ายโลกเสรีโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ชาติตะวันตก รวมถึงสปอ. ลง โดยมองว่าท่าที่ ดังกล่าวแสดงถึงความไม่เป็นชายหรือความเป็นหญิง คือ มีความลังเล ไม่หนักแน่น เด็ดขาด ไม่ กล้าสู้ และพึ่งพาไม่ได้ และยังได้ตอบโต้กลับเพื่อแสดงความไม่พอใจโดยมีการแสดงออกถึงความ เป็นชายแบบไทยที่เข้มแข็ง

4.2.2 ลำดับชั้นความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน

รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ให้ความสำคัญอย่างมากกับประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน เนื่องจากการรุกรานของคอมมิวนิสต์ที่ทวีความรุนแรงขึ้นในประเทศลาว และเวียดนามใต้ รวมถึง การก่อกวนจากประเทศกัมพูชาซึ่งได้รับการสนับสนุนจากประเทศคอมมิวนิสต์ใหญ่ จอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม จึงมีถ้อยแถลงนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านทั้งสามดังกล่าวเป็นหลัก ผลการศึกษาในส่วนนี้พบว่าในถ้อยแถลงนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้าน ในอินโดจีนของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ประเทศเพื่อนบ้านทั้งสามดังกล่าวถูกจัดลำดับชั้นของความเป็นชายที่แตกต่าง กันไปตามลักษณะของความสัมพันธ์ โดยประเทศลาวและเวียดนามใต้ถูกจัดลำดับชั้นว่าเป็นความ เป็นอื่นที่อ่อนแอ เนื่องจากถูกมองว่ามีความอ่อนแอและล่าหลัง อันเป็นลักษณะของความไม่เป็น ชายหรือความเป็นหญิงซึ่งนำไปสู่การตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของคอมมิวนิสต์ได้ง่าย ในขณะที่ ประเทศกัมพูชาถูกจัดลำดับชั้นว่าเป็นศัตรูที่ด้อยกว่า เนื่องจากถูกมองว่ามีความไร้เหตุผล ไร้ศีลธรรม และยังมีพหุพลังกว่า การจัดลำดับชั้นของความเป็นชายของประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าว นำไปสู่การแสดงออกถึงความไม่เป็นชายแบบไทยที่เหนือกว่าต่อประเทศเพื่อนบ้านทั้งสามในถ้อย แถลงนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีนของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม โดยจะนำเสนอใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ประเทศลาว เวียดนามใต้ ในฐานะความเป็นอื่นที่อ่อนแอ และประเทศกัมพูชาใน ในฐานะศัตรูที่ต่ำด้อยกว่า 2) การแสดงความไม่เป็นชายแบบไทยที่เหนือกว่า

4.2.2.1 ประเทศลาว เวียดนามใต้ ในฐานะความเป็นอื่นที่อ่อนแอ และประเทศ กัมพูชาในฐานะศัตรูที่ด้อยกว่า

สถานการณ์ความไม่สงบในประเทศลาวอันเนื่องมาจากการรุกรานของ คอมมิวนิสต์เป็นสิ่งที่รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ วิตกกังวลและให้ความสำคัญมากที่สุด เนื่องจาก ประเทศลาวมีพรมแดนที่ติดกับประเทศไทย การที่ประเทศลาวถูกรุกรานโดยคอมมิวนิสต์มีความ

สอดคล้องกับการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยที่เข้มข้นมากขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยเหตุนี้การที่ประเทศลาวถูกรุกรานโดยคอมมิวนิสต์จึงถือว่าการคุกคามประเทศไทยโดยตรงอย่างร้ายแรงด้วยเช่นกัน (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 33-34, 64-66, 80; 2513, น. 23-24; สฤษดิ์ ธีระวัชต์, 2507ก, น. 212, 225-228, 281, 288, 439, 499-500, 506-508; 2507ข, น. 593, 658, 721, 771-772, 814, 869-871, 874, 953; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ม.ป.ป., แผ่นที่ 4, 15, 22-23) รวมไปถึงสถานการณ์ของประเทศเวียดนามใต้ซึ่งเป็นที่น่ากังวลรองลงมา (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 33-34; 2513, น. 32; สฤษดิ์ ธีระวัชต์, 2507ก, น. 506, 508; 2507ข, น.585, 592-593, 814, 953, 1068-1069, 1214; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ม.ป.ป., แผ่นที่ 30) นอกจากนี้ ยังมีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับประเทศกัมพูชาซึ่งได้ประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย และมีนโยบายก่อกวนสร้างความรำคาญใจให้กับประเทศไทยอย่างต่อเนื่องโดยได้รับการสนับสนุนจากประเทศคอมมิวนิสต์ใหญ่ (ถนัด คอมันตร์, 2513, น. 25-32; สฤษดิ์ ธีระวัชต์, 2507ก, น. 509, 853; 2507ข, น. 730; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2503)

ในถ้อยแถลงนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีนของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด มีการกล่าวถึงประเทศลาวและประเทศเวียดนามใต้ว่าเป็นความเป็นอื่นที่อ่อนแอ ซึ่งมีลักษณะของความไม่เป็นชายหรือความเป็นหญิง โดยลาวถูกกล่าวถึงว่าเป็นประเทศเล็ก ด้อยพัฒนา ล้าหลัง อ่อนแอ อ่อนไหวต่อโลก พึ่งพาช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เช่นเดียวกับเวียดนามใต้ที่ทั้งอ่อนแอและด้อยพัฒนา ลักษณะดังกล่าวเป็นที่ตั้งดุจดของคอมมิวนิสต์และทำให้ถูกหลอกลวงครอบงำโดยคอมมิวนิสต์ได้ง่าย (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 17-19, 34, 72, 85-87; 2513, น. 19; สฤษดิ์ ธีระวัชต์, 2507ก, น. 225, 288, 439; 2507ข, น. 871; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ม.ป.ป., แผ่นที่ 6)

สำหรับประเทศกัมพูชาซึ่งมีนโยบายก่อกวนช่วยประเทศไทยโดยได้รับการสนับสนุนจากประเทศคอมมิวนิสต์ใหญ่นั้นถูกกล่าวถึงในถ้อยแถลงของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ว่าเป็นศัตรูที่ด้อยกว่า โดยถูกบรรยายว่าเป็นเหมือนเด็กที่มาทำต้อย เพราะมีคนตัวใหญ่ให้การสนับสนุนอยู่ ชอบโกหก ใสร้ายป้ายสี คิดไม่ซื่อ และก่อกวนสร้างความรำคาญใจ ซึ่งเป็นพฤติกรรมของอันธพาล อีกทั้งยังมีนโยบายที่มีความไม่แน่นอน เปลี่ยนไปมา ซึ่งทำความเข้าใจกันได้ยาก จึงไม่อยากยุ่งเกี่ยวด้วย และไม่อยากให้คุณค่าใด ๆ (ถนัด คอมันตร์, 2513, น. 25-26; สฤษดิ์ ธีระวัชต์, 2507ข, น. 509-510, 730, 873; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2502ข, 2503) นอกจากนี้ ในถ้อยแถลงของจอมพล สฤษดิ์ เกี่ยวกับข้อพิพาทคดีปราสาทเขาพระวิหารกับประเทศกัมพูชายังมี

การบรรยายว่าประเทศกัมพูชาเป็นฝ่ายอธรรมที่ปล้นปราสาทเขาพระวิหารไปอย่างไม่ชอบธรรมด้วยความเจ้าเล่ห์ (สฤษดี ธีระวัชต์, 2507ข, น. 685)

กล่าวโดยสรุปในถ้อยแถลงนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีนของจอมพล สฤษดี และ ถนัด จัตุรัสดับขันของความเป็นชายของประเทศลาวและเวียดนามได้ว่าเป็นความเป็นอื่นที่อ่อนแอเนื่องจากมีความอ่อนแอและล่าช้า อันแสดงถึงความไม่เป็นชายหรือความเป็นหญิง ในขณะที่ประเทศกัมพูชาถูกจัดลำดับชั้นของความเป็นชายให้เป็นศัตรูที่ด้อยกว่า

4.2.2.2 การแสดงความเป็นชายแบบไทยที่เหนือกว่า

นอกจากในถ้อยแถลงของจอมพล สฤษดี และ ถนัด จะมีการจัดลำดับชั้นของความเป็นชายให้กับประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน โดยประเทศลาวและประเทศเวียดนามได้เป็นความเป็นอื่นที่อ่อนแอ และประเทศกัมพูชาเป็นศัตรูที่ด้อยกว่าแล้ว ยังปรากฏให้เห็นถึงการแสดงความเป็นชายแบบไทยที่เหนือกว่าด้วย โดยในกรณีของประเทศลาวและเวียดนามได้นั้นปรากฏให้เห็นถึงการแสดงความเป็นชายที่เหนือกว่าในด้านที่ 2 (แข็งแรงแรงกว่า) ดังที่จอมพล สฤษดี กล่าวว่ารู้สึกเห็นใจประเทศลาวที่ถูกแยกไปเป็นประเทศเล็กประเทศน้อย ไม่มีความอุดมสมบูรณ์ สถานะทางเศรษฐกิจก็ต่ำและล่าช้ากว่าไทยมาก ในขณะที่ประเทศไทยนั้นมีดินแดนที่ใหญ่โตกว่า เจริญกว่า เพียงแค่ภาคอีสานของประเทศไทยก็มีความกว้างใหญ่กว่า มีพลเมืองมากถึง 9 ล้านคน ในขณะที่ประเทศลาวมีพลเมืองเพียง 2 ล้านคน จึงไม่มีเหตุผลอะไรที่ประเทศไทยจะอยากรวมกับประเทศลาวเลย และถ้าจะรวมก็ต้องเอาประเทศลาวมารวมกับประเทศไทยซึ่งใหญ่โตกว่า นอกจากนี้ ประเทศไทยยังถูกแทรกซึมบ่อนทำลายจากคอมมิวนิสต์และมีการสู้รบกันน้อยกว่าประเทศลาวและเวียดนามได้มากเพราะประเทศไทยมีการเสริมกำลังตำรวจ กำลังทหาร และมีการพัฒนาได้อย่างทันทั่วทั้งที่ (สฤษดี ธีระวัชต์, 2507ก, น. 225, 288, 439; 2507ข, น. 870-871) และด้านที่ 6 (การปกป้อง) ดังที่จอมพล สฤษดี และ ถนัด กล่าวไว้ว่า ประเทศไทยอยากช่วยเหลือประชาชนลาวในการต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์เพื่อให้ประชาชนลาวสามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้ เพราะการต่อต้านคอมมิวนิสต์ในประเทศลาวก็ถือเป็นการป้องกันไม่ให้ประเทศไทยถูกรุกรานโดยคอมมิวนิสต์ด้วยเช่นกัน (ถนัด คอมันตร์, 2504, น. 65, 74; สฤษดี ธีระวัชต์, 2507ก, น. 288) การแสดงความเป็นชายที่เหนือกว่าในด้านดังกล่าวมีการเชื่อมโยงกับความเป็นไทยคือประวัติศาสตร์ชาติไทย โดยจอมพล สฤษดี ได้กล่าวว่า ประชาชนลาวก็คือพี่น้องที่สืบเชื้อสายชาติเดียวกัน คำว่าลาวจึงเป็นชื่อของคนไทยอีกประเภทหนึ่ง และเดิมทีประเทศไทยเคยเป็นเจ้าของดินแดนฝั่งลาวมาก่อน รวมถึงกล่าวไว้ว่าอยากให้ประเทศลาวมีเสรีภาพ มีสถาบันพระมหากษัตริย์

และมีพระพุทธศาสนาเหมือนกับคนไทย (สฤษดี ๓๓๖๓๓, ๒๕๐๗ก, น. ๒๔๑, ๒๘๘, ๔๓๘-๔๓๙; ๒๕๐๗ข, น. ๘๗๑)

การแสดงความเป็นชายแบบไทยที่เหนือกว่าโดยเฉพาะต่อประเทศลาวนี้เป็นการเสริมสร้างความหมายเฉพาะของอัตลักษณ์เชิงเวลาที่ถูกสร้างขึ้นในถ้อยแถลงนโยบายต่อประเทศลาวอย่างชัดเจน ดังที่ได้มีการระบุว่าประเทศไทยนั้นพัฒนามากกว่าประเทศลาว ในขณะที่ประเทศลาวนั้นก็ล่าช้ากว่าประเทศไทยมากเช่นกัน ในแง่นี้ประเทศลาวจึงเป็นความเป็นอื่นในเชิงเวลาด้วย โดยเป็นความเป็นอื่นในเชิงเวลาที่ยังไม่พัฒนาแต่สามารถพัฒนาได้ ดังที่จอมพล สฤษดี และ ถนัด ได้กล่าวแสดงความเห็นใจต่อประเทศลาวที่นอกจากจะด้อยพัฒนาแล้ว ก็ยังต้องเผชิญกับการคุกคามของคอมมิวนิสต์ ซึ่งประชาชนลาวก็ยังคงมีความอ่อนไหวต่อโลกจึงทำให้ถูกหลอกลวงและครอบงำ ด้วยเหตุนี้จึงต้องการมีนโยบายให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศลาวให้ได้หลุดพ้นจากความด้อยพัฒนาและการครอบงำเพื่อที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นอย่างประเทศไทยได้

ส่วนในกรณีของประเทศกัมพูชาซึ่งถูกกล่าวถึงว่าเป็นศัตรูที่ด้อยกว่า ก็ได้ปรากฏให้เห็นถึงการแสดงความเป็นชายแบบไทยที่เหนือกว่าในถ้อยแถลงของจอมพล สฤษดี และ ถนัด เช่นเดียวกัน โดยมีการแสดงถึงความเป็นชายที่เหนือกว่าในด้านที่ ๒ (แข็งแกร่งกว่า) ดังที่จอมพล สฤษดี ได้กล่าวว่า ลำพังแค่ประเทศกัมพูชาไม่สามารถสู้รบกับประเทศไทยได้ จึงไม่เป็นที่น่าเกรงกลัวอะไร เปรียบเหมือนกับหมูทำราชสีห์รบ (สฤษดี ๓๓๖๓๓, ๒๕๐๗ก, น. ๕๐๐; ๒๕๐๗ข, น. ๗๓๐) ด้านที่ ๓ (เข้มแข็ง อดทนกว่า) และด้านที่ ๔ (มีเหตุผล มีวุฒิภาวะกว่า) ดังที่ จอมพล สฤษดี และ ถนัด ได้กล่าวว่า ในการจัดการปัญหาความสัมพันธ์กับประเทศกัมพูชานั้น ประเทศไทยต้องใช้ความรอบคอบ ไม่วู่วาม และต้องใช้ความอดทนอดกลั้นอย่างมากเพราะถือว่าประเทศไทยเป็นใหญ่กว่า (ถนัด คอมนันท์, ๒๕๑๓, น. ๒๕-๒๖; สฤษดี ๓๓๖๓๓, ๒๕๐๗ก, น. ๕๐๙; หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ม.ป.ป., แผ่นที่ ๒๐-๒๑) การแสดงความเป็นชายที่เหนือกว่าในด้านดังกล่าว มีการเชื่อมโยงกับความเป็นไทยคือประวัติศาสตร์ชาติไทย โดยถนัด ได้กล่าวว่า ไทยมีประวัติศาสตร์ มีวัฒนธรรม และมรดกที่บรรพบุรุษมอบไว้ให้มากมาย จึงไม่ควรไปยุ่งเกี่ยวกับประเทศที่ไม่ดีอย่างประเทศกัมพูชา (ถนัด คอมนันท์, ๒๕๑๓, น. ๒๕-๒๖)

นอกจากนี้ ในถ้อยแถลงของจอมพล สฤษดี เกี่ยวกับข้อพิพาทคดีปราสาทเขาพระวิหาร ยังได้ปรากฏถึงการแสดงความเหนือกว่าของความเป็นชายในด้านที่ ๒ (แข็งแกร่งกว่า) ดังที่กล่าวว่า ไม่เกรงกลัวที่จะสู้รบและไม่เสียดายชีวิตแต่อย่างใดเพียงแต่ยังไม่ใช่เวลาที่สมควรจะรบ (สฤษดี ๓๓๖๓๓, ๒๕๐๗ข, น. ๖๘๔-๖๘๖) และด้านที่ ๔ (มีเหตุผล มีวุฒิภาวะกว่า) ดังที่กล่าวว่า ในการสูญเสียปราสาทเขาพระวิหารครั้งนี้ต้องเลือกวิธีต่อสู้อย่างรอบคอบ ไม่ใช่อารมณ์ เพื่อให้

ได้มาซึ่งคุณประโยชน์มากที่สุด มีเกียรติและศักดิ์ศรีมากที่สุด การสู้โดยใช้กำลังจึงไม่ใช่คำตอบในครั้งนี้นี้ เนื่องจากขัดต่อกฎบัตรสหประชาชาติ และจะทำลายเกียรติและศักดิ์ศรีที่ไทยได้สะสมมาเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นการไม่คุ้มค่าแต่อย่างใด การปฏิบัติตามกฎบัตรสหประชาชาติยังจะทำให้นานาชาติเห็นใจประเทศไทยมากขึ้น และเชื่อว่าธรรมชาติย่อมชนะอธรรม ในที่สุดสักวันหนึ่งไทยก็จะได้ปราสาทเขาพระวิหารกลับคืนมา (สฤณี ธนะรัชต์, 2507ข, น. 683-686)

โดยการแสดงความเห็นชายที่เหนือกว่าในด้านดังกล่าวมีการเชื่อมโยงกับความ เป็นไทยคือ ประวัติศาสตร์ชาติไทย การต่อสู้เสียสละของบรรพบุรุษไทยเพื่อรักษาเอกราช และ พระพุทธศาสนา ดังที่กล่าวไว้ในอดีตประเทศไทยเคยสูญเสียดินแดนให้กับเจ้าอาณานิคมหลาย ครั้ง แต่บรรพบุรุษไทยก็ไม่ยอมท้อแท้ จึงมีแผ่นดินอยู่จนถึงทุกวันนี้ ในครั้งนี้ก็เช่นเดียวกัน ชาติไทย จะท้อแท้ไม่ได้ โดยขอปฏิญาณต่อดวงวิญญาณของบรรพบุรุษไทยว่าจะผูกใจเจ็บทั้งชาตินี้และ ชาติหน้า และเชื่อว่าการที่ชาติไทยยึดมั่นในพระพุทธศาสนาตลอดมา จะไม่ทำให้ชาติไทยต้อง อับจน (สฤณี ธนะรัชต์, 2507ข, น. 683, 686)

การแสดงความเห็นชายแบบไทยที่เหนือกว่าต่อประเทศกัมพูชาที่เสริมสร้าง อัตลักษณ์เชิงเวลาที่ถูกสร้างขึ้นในถ้อยแถลงนโยบายต่อประเทศกัมพูชาของจอมพล สฤณี และ ถนัด อย่างชัดเจน ดังที่ได้มีการกล่าวไว้ว่าประเทศกัมพูชามีความล้าหลัง และยังมีศักยภาพทาง การทหารต่ำกว่า ในขณะที่ประเทศไทยนั้นมีความเจริญ และมีศักยภาพทางทหารที่สูงกว่า นอกจากนี้ประเทศกัมพูชาไม่เพียงแต่เป็นความเป็นอื่นเชิงเวลาที่ล้าหลังกว่าแต่ยังเป็นอันธพาลที่ เปลี่ยนแปลงไม่ได้อีกด้วย เพราะประเทศกัมพูชานั้นมีเจตนาร้ายและแสดงตนเป็นศัตรูกับประเทศ ไทยอยู่เสมอ รัฐบาลจอมพล สฤณี จึงมีนโยบายที่ไม่อยากยุ่งเกี่ยวหรือรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับ ประเทศกัมพูชาแต่อย่างใด หากไม่มีหลักประกันชัดเจนว่าประเทศกัมพูชาจะไม่ตัดความสัมพันธ์ ทางทหารทูตกับประเทศไทยเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองอีก

กล่าวโดยสรุปในถ้อยแถลงนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีนของ จอมพล สฤณี และ ถนัด มีการสร้างลำดับชั้นของความเป็นชายให้กับประเทศลาวและเวียดนาม ได้ว่าเป็นความเป็นอื่นที่อ่อนแอกว่าอันเป็นสาเหตุที่ถูกครอบงำโดยคอมมิวนิสต์ ในขณะที่ประเทศ กัมพูชาซึ่งมีความขัดแย้งกับประเทศไทยนั้น ถูกจัดลำดับชั้นของความเป็นชายให้เป็นศัตรูที่ด้อย กว่า การจัดลำดับชั้นของความเป็นชายดังกล่าวนำไปสู่การแสดงออกถึงความเป็นชายแบบไทยที่ เหนือกว่าในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤณี และ ถนัด ซึ่งเสริมสร้างอัตลักษณ์ เชิงเวลาในนโยบายต่างประเทศ โดยการแสดงความเห็นชายแบบไทยที่เหนือกว่าต่อประเทศลาว และเวียดนามได้ถูกแสดงผ่านการบอกว่า ประเทศไทยคือประเทศที่แข็งแกร่งและพัฒนา ส่วน

ประเทศลาวและเวียดนามใต้เป็นประเทศที่อ่อนแอและล้าหลัง โดยในกรณีของประเทศลาวมีการเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ที่ประเทศไทยเคยเป็นเจ้าของประเทศลาว รวมไปถึงการแสดงความคิดเห็นอกเห็นใจและความต้องการในการช่วยเหลือ เนื่องจากเห็นว่าประเทศลาวยังสามารถต่อสู้พัฒนาเพื่อให้เป็นเหมือนอย่างประเทศไทยได้ ประเทศลาวจึงเป็นความเป็นอื่นในเชิงเวลาที่ยังไม่พัฒนา แต่พัฒนาได้ ส่วนการแสดงความเป็นชายแบบไทยที่เหนือกว่าต่อประเทศกัมพูชาถูกแสดงให้เห็นผ่านการบอกว่า ประเทศกัมพูชาล้าหลังและอ่อนแอกว่าทั้งทางเศรษฐกิจ ทางทหาร รวมถึงทางภูมิภาวะ แต่ในกรณีของประเทศกัมพูชาไม่ได้มีการแสดงถึงความคิดเห็นอกเห็นใจ หรืออยากแก้ไขความสัมพันธ์ เนื่องจากประเทศกัมพูชามีเจตนาร้ายและวิสัยทัศน์ที่ถูกมองว่าแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ยาก ต่างจากประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ประเทศกัมพูชาจึงไม่ควรค่าแก่การคบหาด้วย ดังนั้นประเทศกัมพูชาจึงเป็นความเป็นอื่นที่ด้อยกว่าและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากนี้ ในการสูญเสียปราสาทเขาพระวิหารให้แก่ประเทศกัมพูชา ประเทศไทยก็ไม่ได้เกรงกลัวที่จะสู้รบเพื่อนำกลับคืนแต่อย่างใด แต่ยอมที่จะแพ้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีศีลธรรม ซึ่งเชื่อว่าจะนำไปสู่ความก้าวหน้าและสุดท้ายก็จะเอาชนะและนำปราสาทเขาพระวิหารกลับคืนมาจากผู้ที่ไม่มีความชอบธรรมอย่างประเทศกัมพูชาได้

ผลการศึกษาในส่วนนี้กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพลสฤษดิ์ และ ถนิต มีการจัดลำดับชั้นของความเป็นชายที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับตัวแสดงภายนอก โดยมีมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. ถูกจัดลำดับชั้นว่าเป็นความเป็นชายที่เหนือกว่า และถูกลดลำดับชั้นของความเป็นชายลงเมื่อล้มเหลวในการแก้ไขวิกฤตประเทศลาว ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ประเทศลาว ประเทศเวียดนามใต้ ถูกจัดลำดับชั้นเป็นความเป็นอื่นที่อ่อนแอ และประเทศกัมพูชาถูกจัดลำดับชั้นเป็นศัตรูที่ด้อยกว่า ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าความเป็นชายไม่ได้มีความตายตัว แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบทและการให้ความหมายของผู้พูด นอกจากนี้ การจัดลำดับชั้นของความเป็นชายดังกล่าวยังส่งผลต่อการแสดงออกของความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต ที่แตกต่างกันออกไปโดยที่ความเป็นชายแบบไทยถูกแสดงออกเพื่อสร้างการยอมรับจากมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและสปอ. ซึ่งมีความเป็นชายที่เหนือกว่า แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงพยายามปกป้องรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทยของตนเองเอาไว้ อีกทั้งยังตอบโต้กลับความเป็นชายที่เหนือกว่าดังกล่าว เมื่อเกิดความขัดแย้งกันในกรณีวิกฤตประเทศลาว นอกจากนี้ ความเป็นชายแบบไทยยังถูกแสดงออกว่ามีความเหนือกว่าความเป็นชายที่อ่อนแอกว่าของประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการวิจัย ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต พ.ศ. 2502-2506 มีคำถามในการวิจัยว่าความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต พ.ศ. 2502-2506 แสดงให้เห็นถึงความเป็นชายแบบไทยในการเมืองโลกอย่างไร เมื่อได้วิเคราะห์ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต โดยการวิเคราะห์วาทกรรมแล้วพบว่า ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต มีอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทยซึ่งถูกสร้างขึ้นผ่านกระบวนการเชื่อมโยงและแยกแยะทางวาทกรรม โดยกระบวนการเชื่อมโยง คือเชื่อมโยงความเป็นชายกับความเป็นไทย ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชาติไทยและการต่อสู้เสียสละของพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษไทยเพื่อรักษาเอกราช สถาบันพระมหากษัตริย์ ชีวีตที่มีเสรีภาพของคนไทย พระพุทธศาสนา และหลักการปกครองแบบพ่อปกครองลูก ส่วนกระบวนการแยกแยะ คือแยกแยะความเป็นชายแบบไทยออกจากความเป็นอื่น ได้แก่ ความเป็นอื่นที่เป็นภัยคุกคามคือ คอมมิวนิสต์ และความเป็นอื่นที่ประะบางคือ คนไทยที่อ่อนแอ คนไทยในชนบท และคนไทยที่มีความบกพร่องทางปัญญา

อัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทยที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดังกล่าวปรากฏใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านอำนาจและการปกครองตนเอง 2) ด้านพลังกำลัง 3) ด้านจิตใจและอารมณ์ 4) ด้านการใช้เหตุผลและวุฒิภาวะ 5) ด้านความก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง และ 6) ด้านการปกป้องและการปกครองดูแล ซึ่งความเป็นชายแบบไทยทั้ง 6 ด้านนี้เป็นวาทกรรมที่ทำให้อัตลักษณ์และนโยบายต่างประเทศมีความหมายร่วมกัน และสร้างความชอบธรรมให้กับนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ในบริบทสงครามเย็น

นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการจัดลำดับชั้นของความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าความเป็นชายไม่ได้มีความตายตัว แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบทและการให้ความหมายของผู้พูด จอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต จัดลำดับชั้นของความเป็นชายแตกต่างกันไปตามลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ โดยมีตรประเทศฝ่ายโลกเสรีและสปอ. ถูกจัดลำดับชั้นว่าเป็นความเป็นชายที่เหนือกว่า และถูกลดลำดับชั้นของความเป็นชายลงเมื่อล้มเหลวในการแก้ไขวิกฤตประเทศลาว ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน ได้แก่ ประเทศลาว ประเทศเวียดนามใต้ ถูกจัดลำดับชั้นเป็นความเป็นอื่นที่อ่อนแอ ซึ่งมีความไม่เป็นชายหรือมีความเป็นหญิง และประเทศกัมพูชาถูก

จัดลำดับชั้นเป็นศัตรูที่ด้อยกว่า การจัดลำดับชั้นของความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ดังกล่าวนี้นำไปสู่การแสดงออกของความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ที่แตกต่างกันไปด้วย โดยที่ความเป็นชายแบบไทยถูกแสดงออกเพื่อสร้างการยอมรับจากมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและสปอ. ซึ่งมีความเป็นชายที่เหนือกว่า แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงพยายามปกป้องรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทยของตนเองเอาไว้ อีกทั้งยังตอบโต้กลับความเป็นชายที่เหนือกว่าดังกล่าวได้เมื่อเกิดความขัดแย้งกันในกรณีวิกฤตประเทศลาว นอกจากนี้ ความเป็นชายแบบไทยยังถูกแสดงออกว่ามีความเหนือกว่าความเป็นชายที่อ่อนแอกว่าของประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน โดยกรณีของประเทศลาวความเป็นชายแบบไทยถูกแสดงออกผ่านความแข็งแกร่งและความพัฒนาที่รวดเร็วกว่า รวมถึงความเห็นใจและความต้องการช่วยเหลือ เนื่องจากเห็นว่ายังต่อสู้อยู่พัฒนาได้ ในขณะที่กรณีของประเทศกัมพูชาความเป็นชายแบบไทยถูกแสดงออกผ่านความแข็งแกร่งและความพัฒนาที่ทางเศรษฐกิจ การทหาร รวมถึงทางวุฒิสภาวะ โดยไม่ได้มีความเห็นใจหรือต้องการรักษาความสัมพันธ์เนื่องจากเจตนาร้ายและความเป็นอัมพาตของประเทศกัมพูชาที่ถูกมองว่าเปลี่ยนแปลงและแก้ไขได้ยาก

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษานำมาอภิปรายโดยเชื่อมโยงกับทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะได้ โดยจะอภิปรายผลการวิจัยใน 3 ส่วน ได้แก่ 1) ความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม กับแนวคิดความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ 2) ความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม กับทฤษฎีสตรีนิยมในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ได้แก่ ความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม กับทฤษฎีสตรีนิยมสายความมั่นคง และความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม กับทฤษฎีสตรีนิยมหลังอาณานิคม รวมถึงอภิปรายโดยเชื่อมโยงกับการทบทวนวรรณกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 ความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต กับแนวคิดความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

จากผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่าถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต พ.ศ. 2502-2506 มีเพศภาวะความเป็นชายอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต มีจุดที่ไม่สามารถอธิบายด้วยแนวคิดความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแบบตะวันตกได้ นั่นก็คือการที่ความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต เป็นความเป็นชายแบบไทย ซึ่งอยู่นอกเหนือการอธิบายของแนวคิดความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแบบตะวันตกที่มักจะอ้างอิงถึงลักษณะและลำดับชั้นของความเป็นชายตามแนวคิดของ Connell (2005) ซึ่งไม่สามารถระบุลักษณะและลำดับชั้นของความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต อย่างชัดเจนได้

กล่าวคือ ความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต มีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นชายแบบเป็นเจ้าในช่วงเวลานั้นที่ต้องมีความมีผิวขาว และมีความมั่งคั่ง (มีความเจริญร่ำรวยแบบประเทศโลกที่หนึ่ง) ซึ่งเป็นตัวแทนของความเป็นชายแบบตะวันตก และไม่อาจจะนับว่าเป็นความเป็นชายแบบสมรู้ร่วมคิดได้เช่นกัน โดยถึงแม้ว่าจะมีการเลียนแบบความเป็นชายแบบตะวันตก เช่น มีความแข็งแกร่ง เข้มแข็ง อดทน มีเหตุผลและวุฒิภาวะ เป็นผู้ปกป้อง เป็นต้น ซึ่งแสดงถึงการยอมรับความเป็นชายแบบเป็นเจ้าในช่วงเวลานั้น แต่ก็ไม่ได้เป็นการยอมรับอย่างสมบูรณ์ เพราะในขณะเดียวกันก็ได้พยายามปกป้องรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทย และได้มีการตอบโต้กลับความเป็นชายแบบตะวันตกด้วยความเป็นชายแบบไทย อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงการเชิดชูคุณค่าความเป็นชายแบบไทย เทียบเท่าหรือดีกว่าความเป็นชายแบบตะวันตก จึงไม่ได้เลียนแบบความเป็นชายแบบตะวันตกเสมอไป อีกทั้งความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต ยังแสดงความเหนือกว่าความเป็นหญิงอย่างเปิดเผยชัดเจน เช่น การบอกว่าประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีนอ่อนแอและล่าช้ากว่าประเทศไทยซึ่งแข็งแกร่งและก้าวหน้ากว่า จึงไม่ได้เป็นการประนีประนอมกับความเป็นหญิงเท่าไรนัก นอกจากนี้ ความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต ก็ไม่ได้มีลักษณะของความเป็นชายที่ถูกกดทับเลย

ผลการศึกษาายังแสดงให้เห็นว่าการจัดลำดับชั้นของความเป็นชายยังอยู่ที่การให้ความหมายและการจัดลำดับชั้นของผู้พูดด้วย ซึ่งทำให้ลำดับชั้นของความเป็นชายไม่ตายตัวและสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ ดังที่เห็นได้อย่างชัดเจนในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของ

จอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ที่เชิดชูความเป็นชายแบบไทยให้เทียบเท่าความเป็นชายแบบเป็นเจ้า โดยแม้จะมองว่าความเป็นชายแบบตะวันตกมีความเหนือกว่า แต่ก็มีการเน้นย้ำว่าความเป็นชายแบบไทยนั้นมีคุณค่าไม่แพ้กัน และในบางครั้งก็ดีกว่า อย่างไรก็ตามการที่มีการแสดงถึงความอ่อนแอของความเป็นชายแบบตะวันตกในการแก้ไขวิกฤตประเทศลาว ซึ่งจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม มองว่าไม่ควรเอาเยี่ยงอย่าง นอกจากนี้ ความเป็นชายแบบไทยยังถูกนำเสนอว่าเป็นความเป็นชายแบบเป็นเจ้าในอินโดจีน ผ่านการแสดงความคิดเห็นที่เหนือกว่าประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีนซึ่งถูกนำเสนอว่าเป็นความเป็นชายแบบกดทับอีกด้วย ดังนั้นจึงไม่สามารถอธิบายลักษณะและลำดับชั้นของความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ด้วยแนวคิดความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแบบตะวันตกได้อย่างชัดเจน อนึ่ง การปรากฏของความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ยังเป็นการยืนยันว่าอัตลักษณ์ความเป็นชายในนโยบายต่างประเทศไม่ได้มีเพียงแบบใดแบบหนึ่งอย่างตายตัว แต่มีความหลากหลาย โดยเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ความเป็นชาติ ซึ่งเป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่าการศึกษาความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความเป็นชายในนโยบายต่างประเทศไม่ควรจะมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ตะวันตกเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาความเป็นชายที่ไม่ใช่ตะวันตก โดยใช้มุมมองและการวิเคราะห์ในรูปแบบที่ไม่ใช่ตะวันตกด้วย (decolonizing the study of masculinities)

ทั้งนี้ ความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม เป็นส่วนหนึ่งของการผลิตสร้างซึ่งกันและกันระหว่างความเป็นชายกับการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งก็คือสงครามเย็นในช่วงเวลานั้น ดังจะเห็นได้ว่าอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทยที่ถูกสร้างขึ้นในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม มีความเชื่อมโยงกับสงครามเย็นอย่างชัดเจนทั้งในมิติเชิงพื้นที่ เช่น ต้องไม่เป็นคนภายนอกหรือคอมมิวนิสต์ มิติเชิงเวลา เช่น การเลียนแบบหรืออ้างอิงความเป็นชายแบบตะวันตกบางส่วน เช่น ความก้าวหน้า ความแข็งแกร่ง ความมีเหตุผล ซึ่งนำไปสู่การนำเสนอว่าประเทศไทยและความเป็นชายแบบไทยมีความก้าวหน้าและเหนือกว่าประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีนซึ่งล้าหลังและอ่อนแอกว่า และมิติเชิงจริยธรรม คือการมีหน้าที่ต่อสู้กับคอมมิวนิสต์เพื่อรักษาความมั่นคง ความปลอดภัย และผลประโยชน์แห่งชาติ รวมไปถึงการแยกแยะว่าความเป็นชายแบบไทยนั้นแตกต่างจากความเป็นอื่นคือคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นภัยคุกคาม และผู้ที่ไม่มีความเป็นชายหรือมีความเป็นหญิงซึ่งเปราะบางต่อคอมมิวนิสต์ อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าการเมืองระหว่างประเทศหรือสงครามเย็นมีส่วนในการผลิตสร้างอัตลักษณ์ความเป็นชายแบบไทย ในขณะที่เดียวกันอัตลักษณ์ความเป็นชาย

แบบไทยที่ถูกสร้างขึ้นดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่กำหนดนโยบายต่างประเทศและให้ความชอบธรรมแก่นโยบายต่างประเทศของรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ในบริบทของสงครามเย็น อันเป็นการทำให้ประเทศไทยเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ มีส่วนร่วม มีการตอบสนองต่อสงครามเย็น ซึ่งก็จะส่งผลต่อรูปลักษณ์และความเป็นไปของสงครามเย็นด้วย ดังนั้นความเป็นชายแบบไทยจึงมีส่วนในการผลิตสร้างสงครามเย็นด้วยเช่นกัน อันเป็นการสนับสนุนข้อเสนอของแนวคิดความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เสนอว่าความเป็นชายและการเมืองระหว่างประเทศเป็นสิ่งที่ผลิตสร้างซึ่งกันและกัน

5.2.2 ความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด กับทฤษฎีสตรีนิยมในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ผลการศึกษาความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด พ.ศ. 2502-2506 ยังสามารถนำมาอภิปรายกับทฤษฎีสตรีนิยมสายความมั่นคง และทฤษฎีสตรีนิยมหลังอาณานิคมได้ ดังนี้

5.2.2.1 ความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด กับทฤษฎีสตรีนิยมสายความมั่นคง

ทฤษฎีสตรีนิยมสายความมั่นคงสามารถอธิบายความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ได้เพียงส่วนหนึ่ง นั่นคือการที่ความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด มีความสอดคล้องกับลักษณะของความเป็นชายในความมั่นคงแบบสภาพจริงนิยม ไม่ว่าจะป็นมุมมองเกี่ยวกับสถานะอนาธิปไตยแบบสภาพจริงนิยมซึ่งมีความเป็นชาย ดังที่จอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด มองว่าโลกภายนอกคือพื้นที่ของความปั่นป่วน ไม่น่าไว้วางใจ และอันตราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการมีภัยคุกคามคอมมิวนิสต์ ด้วยเหตุนี้จึงให้ความสำคัญกับความเป็นชายที่มีความเป็นนักรบที่เข้มแข็ง แข็งแกร่ง เสียสละ รักชาติ และพร้อมต่อสู้ เพื่อปกป้องชาติให้พ้นจากการคุกคามที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา การมองว่าโลกแบบสภาพจริงนิยมที่มีความเป็นชายดังกล่าวนี้นำไปสู่การกำหนดเป้าหมายของนโยบายต่างประเทศที่มีความเป็นชาย โดยเน้นย้ำว่าประเทศไทยจะต้องมีอิสระในการปกครองตนเอง จึงให้ความสำคัญมากที่สุดกับการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติของไทยให้รอดพ้นจากภัยคอมมิวนิสต์ ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่มีความเป็นชายในฐานะผู้ปกป้อง และด้วยเหตุนี้จึงให้ความสำคัญกับสงครามและการทหารโดยเชื่อมโยงกับหน้าที่ของผู้ชายและความเป็นชายอย่างมากด้วย การมีเป้าหมายของนโยบายต่างประเทศที่มีความเป็นชายดังกล่าวนี้ไปสู่การมีนโยบายต่างประเทศที่เต็มไปด้วยความเป็นชายไม่ว่าจะเป็นการใช้กำลัง ความรุนแรง ความ

เข้มแข็ง เด็ดขาด แต่ในขณะเดียวกันก็มีเหตุผล อุดหนุน และไม่ใช้อารมณ์ ในการต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีสตรีนิยมสายความมั่นคงไม่สามารถอธิบายส่วนที่สำคัญของความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ได้ นั่นก็คือการที่ความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม เป็นความเป็นชายแบบไทย เนื่องจากการอธิบายความเป็นชายในความมั่นคงแบบสภาพจริงนิยมของทฤษฎีสตรีนิยมสายความมั่นคงไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นไทยเลย การที่ไม่สามารถอธิบายได้ดังกล่าวเป็นการชี้ให้เห็นถึงอคติแบบตะวันตก (western bias) ของทฤษฎีสตรีนิยมสายความมั่นคงที่มุ่งอธิบายและวิพากษ์ถึงความมั่นคงที่ถูกครอบงำด้วยความเป็นชายแบบเป็นเจ้าภายใต้แนวคิดสภาพจริงนิยมซึ่งก็คือเป็นความเป็นชายแบบตะวันตก จึงเป็นการมองว่าความเป็นชายแบบเป็นเจ้าหรือความเป็นชายแบบตะวันตกมีความเหนือกว่าความเป็นชายแบบอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ตะวันตกในความมั่นคง ทำให้ความเป็นชายแบบอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ตะวันตกกลายเป็นความเป็นชายที่ด้อยกว่าหรือมีความเป็นหญิงไปโดยปริยาย จึงละเลยและไม่ได้ให้ความสำคัญกับความเป็นชายแบบอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ตะวันตกในความมั่นคง ดังเช่นกรณีของความเป็นชายแบบไทยซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้นโยบายต่างประเทศในฐานะนโยบายความมั่นคงมีความสมเหตุสมผลและมีความชอบธรรม อคติแบบตะวันตกดังกล่าวของทฤษฎีสตรีนิยมสายความมั่นคงชี้ให้เห็นว่าทฤษฎีนี้มีจุดศูนย์กลางของการอธิบายอยู่ที่ความเป็นชายแบบตะวันตกมากเกินไป และเป็นช่องว่างที่ทำให้ทฤษฎีนี้ไม่สามารถอธิบายครอบคลุมถึงความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ ได้ การมีอคติแบบตะวันตกและช่องว่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าทฤษฎีนี้จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาความเป็นชายที่ไม่ใช่ตะวันตกในความมั่นคง โดยใช้มุมมองและการวิเคราะห์ที่ไม่ใช่แบบตะวันตกมากขึ้นด้วย (decolonizing feminist security theory)

5.2.2.2 ความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม กับทฤษฎีสตรีนิยมหลังอาณานิคม

แม้ว่าผลการศึกษาจะแสดงให้เห็นว่าความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนอม ได้รับอิทธิพลและสะท้อนความเป็นชายแบบตะวันตกอย่างเช่น การตั้งอยู่ตรงกันข้ามกับความเป็นชายที่ผิดปกติของคอมมิวนิสต์ และตั้งอยู่ตรงกันข้ามกับความไม่เป็นชายหรือความเป็นหญิงซึ่งถูกบอกว่าเป็นความเปราะบางต่อคอมมิวนิสต์อันจะนำไปสู่การตกเป็นเหยื่อของการครอบงำได้ง่าย รวมไปถึงการที่ความเป็นชายแบบไทยแสดงออกถึงความเหนือกว่าต่อความเป็นชายของประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน โดยเลียนแบบและอ้างอิง

ความเป็นชายแบบตะวันตก เช่น ความก้าวหน้า ความพัฒนา ความแข็งแกร่ง ความมีเหตุผลและ
 วุฒิสภาวะ การปกป้อง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เกิดขึ้นนี้ไม่ได้หมายความว่าความถึงการยอมรับคุณค่า
 ความเป็นชายแบบตะวันตกอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบาย
 ต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ ยึดโยงอยู่กับความเป็นไทยอย่างเข้มข้น จึงเป็นความเป็นชายแบบ
 ไทย และความเป็นชายแบบไทยดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ทำให้ไทยนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลจอมพล
 สฤษดิ์ สมเหตุสมผลและมีความชอบธรรม เช่น ประชาชนชาวไทยซึ่งเป็นผู้สืบสายเลือดแห่งการ
 เป็นนักรบต่อสู้กับภัยคอมมิวนิสต์เพื่อปกป้องรักษาไว้ซึ่งเอกราช พระพุทธศาสนา และสถาบัน
 พระมหากษัตริย์ ในขณะที่เดียวกันการต่อสู้กับภัยคอมมิวนิสต์ก็เป็นการเน้นย้ำถึงความเป็นชาย
 แบบไทยซึ่งเป็นนักรบที่รักในเอกราช พระพุทธศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังนั้นการ
 ต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ซึ่งมีความเป็นชายที่ผิดปกติ จึงไม่ใช่เพื่อให้มีความเป็นชายที่ปกติ (ในแบบ
 ตะวันตก) เท่านั้น แต่เพื่อให้มีความเป็นชายแบบไทยซึ่งตรงกันข้ามกับคอมมิวนิสต์ที่มีความเป็น
 ชายที่ผิดปกติและไม่เป็นไทยด้วย

นอกจากนี้ ยังเห็นได้อย่างชัดเจนว่าความเป็นชายแบบตะวันตกไม่ได้เป็นสิ่งที่ถูก
 ยอมรับ ยกย่อง ว่าเหนือกว่าความเป็นชายแบบไทยเสมอไป ดังจะเห็นได้จากการพยายามปกป้อง
 รักษาอัตลักษณ์ความเป็นชายเอาไว้โดยยึดโยงและเน้นย้ำถึงคุณค่าความเป็นไทย ในระหว่างที่
 สร้างการยอมรับจากมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรีตะวันตก อีกทั้งยังมีการตอบโต้กลับของความเป็น
 ชายแบบไทยต่อความเป็นชายแบบตะวันตก ในกรณีความล้มเหลวของมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี
 ตะวันตกในการแก้ไขวิกฤตประเทศลาว โดยการแสดงออกถึงความเป็นชายแบบไทยอย่างเข้มข้น
 และลดระดับความเหนือกว่าของความเป็นชายแบบตะวันตกลงโดยเชื่อมโยงกับความเป็นหญิง

การปรากฏของความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของ
 จอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด จึงเป็นการยืนยันว่าความเป็นชายในการเมืองโลกนั้นมีความหลากหลาย
 ไม่ได้มีเพียงแต่ความเป็นชายแบบตะวันตกซึ่งถูกยอมรับว่าเป็นความเป็นชายแบบเป็นเจ้าเพียง
 รูปแบบเดียว และที่สำคัญคือไม่ได้หมายความว่าความเป็นชายแบบตะวันตกจะมีความเหนือกว่า
 หรือมีความเป็นเจ้าเสมอไป แต่สามารถถูกท้าทายและตอบโต้กลับด้วยความเป็นชายแบบอื่น ๆ
 ในการเมืองโลกได้

อย่างไรก็ตาม การที่ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด
 แสดงให้เห็นถึงความเป็นชายแบบไทย ในขณะที่เดียวกันก็ได้เป็นการเน้นย้ำถึงคุณค่าความเป็นไทย
 ที่มีความเป็นชายด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ความเป็นไทยไม่ว่าจะเป็นความเป็นนักรบของคนไทย การ
 มีเสรีภาพ การปกครองตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่เปี่ยมมรดกดั้งเดิมของคนไทย การมีเหตุผล มีวินัย กล่าวสู่

ไม่อ่อนแอ พึ่งตนเอง ตามหลักพระพุทธศาสนา และหลักการปกครองแบบพ่อปกครองลูก ต่างก็มีความเชื่อมโยงและให้คุณค่ากับความเป็นชายอย่างชัดเจน ซึ่งตามทฤษฎีสตรีนิยมหลังอาณานิคมกล่าวได้ว่าเป็นการสนับสนุนอำนาจของปีตาธิปไตยภายใต้ความเป็นชาตินิยมไทยอย่างเข้มข้น และอำนาจของปีตาธิปไตยภายใต้ความเป็นชาตินิยมไทยนี้ก็คือโครงสร้างอำนาจที่กดทับผู้หญิงไทยให้ต้องคอยทำตามคุณค่าของความเป็นไทยที่เต็มไปด้วยอำนาจของความเป็นชายซึ่งมีความเหนือกว่า ดังตัวอย่างสุนทรพจน์ของจอมพล สฤษดิ์ ความว่า

กุลสตรีไทยได้มีส่วนช่วยงานของชาติอันเป็นส่วนหนึ่งในนโยบายของรัฐบาล ปัจจุบันมิใช่น้อย... การที่สภาสตรีแห่งชาติกับสมาคมสตรี ได้ร่วมกันทำงานอาสาสมัคร ร่วมแรงร่วมใจ สนับสนุนให้การอบรมแม่บ้าน ครอบครัวยุ ให้เรียนรู้ด้านการบ้านการเรือน อันเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ครอบครัวในชนบทได้อยู่ดีกินดีมีความสุข เป็นการช่วยให้ท้องถิ่นเจริญได้ในด้านต่าง ๆ ด้วย... แม้ว่าจะมีรัฐบาลที่เข้มแข็ง และกอบประด้วยคณะรัฐมนตรีที่ปรึกษาสามารถล้ำเลิศสักเพียงใดก็ตาม ถ้าไม่ได้รับการร่วมมือจากประชาชน โดยเฉพาะสตรีผู้เป็นแม่บ้านแม่เรือนช่วยสนับสนุนดำเนินการตามนโยบายที่แถลงไว้แล้ว รัฐบาลนั้นจะไม่มีทางบริหารราชการบ้านเมืองให้ลุล่วงตามนโยบายที่ให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขทั่วประเทศได้เลย (สฤษดิ์ ธนะรัชต์, 2507ข, น. 750-751)

สุนทรพจน์ดังกล่าวเป็นตัวอย่างที่ดีของการกำหนดให้ผู้หญิงไทยต้องคอยปฏิบัติตัวหรือประพฤติตามคุณค่าของความเป็นไทยที่เต็มไปด้วยความเป็นชาย โดยรัฐที่มีความเป็นชายได้กำหนดให้ผู้หญิงต้องมีความเป็นกุลสตรีไทย เป็นแม่บ้านแม่เรือน เป็นผู้คอยทำหน้าที่สนับสนุนนโยบายของรัฐในพื้นที่ส่วนตัวหรือในครัวเรือน อันเป็นการตีกรอบบทบาท หน้าที และลักษณะของผู้หญิงไทยโดยชนชั้นนำชาย

จากการนำผลการศึกษาความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด มาอภิปรายโดยเชื่อมโยงกับทฤษฎีสตรีนิยมหลังอาณานิคมดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของความเป็นชายแบบไทยในการเมืองโลก ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้นโยบายต่างประเทศของรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ มีความสมเหตุสมผลและชอบธรรม อีกทั้งยังต่อรองและตอบโต้กลับความเป็นชายแบบตะวันตกในสงครามเย็น เป็นการยืนยันถึงความสำคัญและความจำเป็นในการนำเอาประสบการณ์ของผู้คนที่

ไม่ใช่ตะวันตกมาใช้ในการวิเคราะห์และทำความเข้าใจความเป็นชายในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ความเป็นชายกับนโยบายต่างประเทศ หรือความเป็นชายในความมั่นคงก็ตาม

ผลการศึกษาคือความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด พ.ศ. 2502-2506 ยังสามารถอธิบายโดยเชื่อมโยงกับการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา โดยผลการศึกษาของการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับวรรณกรรมในกลุ่มที่ 1 โดยสนับสนุนและแสดงให้เห็นว่าสงครามเย็นและสงครามเย็นในประเทศไทยนั้นมีมิติทางเพศภาวะที่มีความเชื่อมโยงกับความเป็นชายอย่างมาก ซึ่งเห็นได้จากถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัดที่มีความเป็นชายอย่างชัดเจน

ผลการศึกษามีความสอดคล้องบางส่วนกับวรรณกรรมในกลุ่มที่ 2 คือการที่ความเป็นชายและนโยบายต่างประเทศมีความเกี่ยวข้องกัน แต่ส่วนที่ไม่สอดคล้องคือความเป็นชายกับนโยบายต่างประเทศไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกันในเชิงสาเหตุ แต่มีความเกี่ยวข้องกันเพราะเป็นสิ่งที่ถูกผลิตสร้างและผลิตซ้ำไปพร้อมกัน จึงมีความหมายร่วมกัน และไม่สามารถแยกออกจากกันได้

ผลการศึกษามีข้อโต้แย้งกับวรรณกรรมในกลุ่มที่ 3 ที่สนับสนุนแนวคิดยุคสมัยอเมริกัน โดยผลการศึกษาชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนัด ไม่ได้เป็นไปตามความเป็นชายแบบตะวันตกทั้งหมด แต่เป็นความเป็นชายแบบไทยอย่างเข้มข้นที่พยายามปกป้องรักษาอัตลักษณ์เช่นนี้ไว้ อีกทั้งยังความเป็นชายแบบไทยนี้ยังตอบโต้กลับความเป็นชายแบบตะวันตกเมื่อเกิดความขัดแย้งกันในกรณีวิกฤตประเทศลาว และลดระดับความเหนือกว่าของความเป็นชายแบบตะวันตกลงโดยการเชื่อมโยงกับความเป็นหญิง อันเป็นการยืนยันว่านโยบายต่างประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวไม่ได้ถูกครอบงำโดยอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาอย่างสิ้นเชิงตามข้อเสนอของแนวคิดยุคสมัยอเมริกัน

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังยืนยันว่าทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะสามารถนำมาใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศไทยได้ ซึ่งจะทำให้เห็นว่านโยบายต่างประเทศไทยก็มีมิติทางเพศภาวะ และยังเป็นที่ยืนยันตามข้อเสนอของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะที่ว่าพื้นที่ส่วนตัวของปัจเจก โดยเฉพาะเรื่องเพศภาวะกับการเมืองระหว่างประเทศนั้นไม่ใช่เรื่องที่แยกขาดจากกัน อีกทั้งการนำทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะมาใช้ศึกษาและวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศในกรณีของประเทศไทย ยังเป็นการส่งเสริมและขยายอาณาบริเวณของการศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสายสตรีนิยมและเพศภาวะให้มีความกว้างขวางมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

5.3 ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย

การวิจัยในเรื่องนี้เป็นงานวิจัยที่ต้องใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ทั้งหมด จึงมีความยากลำบากในการเข้าถึงข้อมูล รวมไปถึงจำเป็นต้องมีการจัดการและบันทึกข้อมูลที่เป็นระบบ เนื่องจากข้อมูลซึ่งเป็นถ้อยแถลงนั้นมีจำนวนมาก นอกจากนี้ การวิจัยในเรื่องนี้ซึ่งต้องการค้นหาความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต นั้นต้องใช้ความพยายาม ความเอาใจใส่ ความละเอียด ระยะเวลาในการอ่าน ทำความเข้าใจ และวิเคราะห์ถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศจำนวนมากและหลายครั้ง เพื่อค้นหาและพัฒนาคำตอบของการวิจัย เช่นเดียวกับที่ Enloe (2014, pp. XIV, XV) กล่าวว่า การจะศึกษาเรื่องเพศภาวะในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จำเป็นต้องอาศัยความอยากรู้อยากเห็นในการศึกษาอย่างมากจึงจะค้นพบคำตอบของการศึกษา

5.4 ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต 2 ประการ ได้แก่

5.4.1 การวิจัยครั้งนี้จำกัดช่วงเวลาในการศึกษาถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต เฉพาะระหว่าง ปี พ.ศ. 2502 ถึง พ.ศ. 2506 อันเป็นช่วงของรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ การวิจัยในอนาคตจึงสามารถพิจารณาศึกษาวิจัยความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงเวลาอื่น ๆ เพิ่มเติมต่อไปได้ หรืออาจเป็นการศึกษาพัฒนาการของความเป็นชายในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงเวลาต่าง ๆ ก็ได้

5.4.2 การวิจัยครั้งนี้ให้ความสนใจศึกษาความเป็นชายแบบไทยในถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของไทยของจอมพล สฤษดิ์ และ ถนิต ในช่วงสงครามเย็น จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาวิจัยต่อไปว่าถ้อยแถลงนโยบายต่างประเทศของประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นภูมิภาคหนึ่งที่มีความสำคัญในการแข่งขันของสงครามเย็น มีและแสดงให้เห็นถึงความเป็นชายในการเมืองโลกอย่างไร

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กาญจนา วิสุทธิวัฒน์. (2550). *แนวคิดและบทบาททางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่มีต่อการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. Digital Research Information Center ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital "วช.". <https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/212748>
- กุลนันท์ คันธิก. (2560). *ดร. สุธะเกียรติ์ เสถียรไทย กับการดำเนินนโยบายต่างประเทศ พ.ศ. 2544-2548* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Theses and Dissertations. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/1674/>
- กุลลดา เกษบุญชู มีด. (2550). *การเมืองไทยในยุคสฤษดิ์-ถนอม ภายใต้โครงสร้างอำนาจโลก*. ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตติภัทร พูนขำ. (2559). *วิเทศพาณิชย์สัมพันธ์สู่สงครามเย็น: ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับรัสเซีย (ค.ศ. 1897-1991)*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุลชีพ ชินวรโรจน์. (2567). *โลกในศตวรรษที่ 21 : กรอบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- दनัย ทองใหญ่. (2518). *ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยสมัย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ. 2501-2506)* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. คลังปัญญาจุฬาฯ. <https://digiverse.chula.ac.th/Info/item/dc:75021>
- ตามไท ดิลกวิทยรัตน์. (2544). *"คอมมิวนิสต์" ในการเมืองไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. คลังปัญญาจุฬาฯ. <https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2001.811>
- ถนัด คอมันตร์. (2504). *ประมวลสุนทรพจน์ ของนายถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ*. บริษัทชุมนุมช่าง จำกัด (แผนกการพิมพ์).
- ถนัด คอมันตร์. (2513). *พจนสาร*. แพรวพิทยา.
- ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. (2548). *การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธนาสฤษฏี สตะเวทิน. (ม.ป.ป.). *นโยบายต่างประเทศไทย*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เบเนดิกท์ แอนเดอร์สัน. (2553). *ในกระจก วรรณกรรมและการเมืองสยามยุคอเมริกัน*. อ่าน.

- ประภัสสร เทพชาติวี. (2562). *นโยบายต่างประเทศไทย. เสมาธรรม.*
- ปฤถุ เทพนรินทร์. (2556). การก่อตัวของอุดมการณ์ราชาชาตินิยม, 2490-2510. *วารสาร
ธรรมศาสตร์*, 32(1), 1-34.
<http://tujournals.tu.ac.th/thammasatjournal/detailart.aspx?ArticleID=27>
- พรภิรมณ์ เขียงกุล. (2546). การเมืองไทยสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (2501-2506): ประชาธิปไตย
แบบไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 29(2).
https://kukr.lib.ku.ac.th/kukr_es/index.php?/BKN/search_detail/result/362723
- พวงทอง ภาวัชรพันธุ์. (2564). *การต่างประเทศไทยในยุคสงครามเย็น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระพีภรณ์ เลิศวงศ์วีรัชย์. (2545). *บทบาทของถนัด คอมันตร์กับการต่างประเทศของไทย ระหว่างปี
ค.ศ. 1958-1971* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. คลัง
ปัญญาจุฬาฯ. <https://digiverse.chula.ac.th/Info/item/dc:33398>
- รุ่งฉาย เย็นสบาย. (2564). *เพศภาวะและสงครามเย็นในประเทศไทย: การเผยแพร่และการตอบโต้
ความเป็นชายแบบจักรวรรดิของอเมริกาในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์. การประชุม
วิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยพายัพ พ.ศ. 2564 ครั้งที่ 11, เชียงใหม่.*
- ศิวพล ชมภูพันธ์. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทฤษฎี และกรณีศึกษาในโลกร่วมสมัย. โรง
พิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.*
- สรวิศ ชัยนาม. (2552). *จักรวรรดิอเมริกา: ประวัติศาสตร์แบบทวนกระแส อัตลักษณ์ ชีวอำนาจ.
ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สฤษดิ์ ธนะรัชต์. (2507ก). *ประมวลสุนทรพจน์ของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ. ๒๕๐๒ - ๒๕๐๔.
โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี.*
- สฤษดิ์ ธนะรัชต์. (2507ข). *ประมวลสุนทรพจน์ของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ. ๒๕๐๕ - ๒๕๐๖.
โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี.*
- สุรัชย์ ศิริไกร. (2562). *นโยบายต่างประเทศไทยต่อลาว: วิฤตการณ์ซีโต้ และแถลงการณ์ร่วมรัศ-
ถนัด มีนาคม 1962. ใน พินิตพันธ์ บริพัตร (บ.ก.), การต่างประเทศไทยร่วมสมัย: พหุมิติ
ผลประโยชน์แห่งชาติ. ศูนย์วิจัย ดิเรกชัชยาม.*
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2502ข). *กต.87/97 การสนทนากับนาย Robert Fénaux เอกอัครราชทูต
เบลเยียมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา. ม.ป.พ.*
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2502ค). *กต. 87/98 บันทึกการสนทนาระหว่างรัฐมนตรีว่าการ ฯ กับนาย*

- Laurent Giovangrandi อุปทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย. ม.ป.พ.
 หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2502ง). สบ5.27/137 คำแถลงนโยบายรัฐบาลยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
 14 กุมภาพันธ์ 2502. ม.ป.พ.
 หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2503). กต. 87/109 ขอความสับสนุนในปัญหา ALTO ADigE. ม.ป.พ.
 หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). สบ. 5.1.1.2/59 บันทึกการสนทนาระหว่างนายถนัด คอมันตร์
 กับบุคคลต่าง ๆ [2505 – 2509] ปีที่ 1 ในจำนวนสองปีก หน้าที 1-138. ม.ป.พ.

ภาษาอังกฤษ

- Amos, V., & Parmar, P. (1984). Challenging imperial feminism. *Feminist review*, 17(1), 3-19.
- Arkan, Z., & Kinacioğlu, M. (2016). Enabling 'ambitious activism': Davutoğlu's vision of a new foreign policy identity for Turkey. *Turkish Studies*, 17(3), 381-405.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1080/14683849.2016.1185943>
- Aydin-Düzgüt, S. (2014). Critical discourse analysis in analysing European Union foreign policy: Prospects and challenges. *Cooperation and Conflict*, 49(3), 354-367.
- Blanchard, E. M. (2003). Gender, international relations, and the development of feminist security theory. *Signs: Journal of women in culture and society*, 28(4), 1289-1312.
- Bola, J. (2019). *Mask Off: Masculinity Redefined*. Pluto Press.
- Carby, H. V. (1997). White woman listen! Black feminism and the boundaries of sisterhood. In H. S. Mirza (Ed.), *Black British Feminism: A reader* (pp. 45-53). Routledge.
- Carta, C., & Morin, J.-F. (2014). *EU Foreign Policy through the Lens of Discourse Analysis Making Sense of Diversity*. Routledge.
- Cockburn, C. (2010). Militarism and War. In L. J. Shepherd (Ed.), *Gender Matters in Global Politics A Feminist Introduction to International Relations* (pp. 105-114). Routledge.
- Cohn, C. (1987). Sex and death in the rational world of defense intellectuals. *Signs: Journal of women in culture and society*, 12(4), 687-718.
- Cohn, C. (2013). Women and Wars: Toward a Conceptual Framework. In *Women and Wars* (pp. 1-35). Polity Press.
- Connell, R. (2016). Masculinities in global perspective: Hegemony, contestation, and changing structures of power. *Theory and Society*, 45, 303-318.

- Connell, R. W. (2005). *Masculinities* (2nd ed.). Routledge.
- Cowan, B. A. (2014). Rules of Disengagement: Masculinity, Violence, and the Cold War Remakings of Counterinsurgency in Brazil. *American Quarterly*, 66(3), 691-714.
- Cuordileone, K. A. (2000). " Politics in an age of anxiety": Cold War political culture and the crisis in American masculinity, 1949-1960. *The Journal of American History*, 87(2), 515-545.
- Dean, R. D. (2001). *IMPERIAL BROTHERHOOD: GENDER AND THE MAKING OF COLD WAR FOREIGN POLICY*. University of Massachusetts Press.
- Diez, T. (2014). Setting the limits: Discourse and EU foreign policy. *Cooperation and Conflict*, 49(3), 319-333.
- Enloe, C. (1993). *THE MORNING AFTER: Sexual Politics at the End of the Cold War*. University of California Press.
- Enloe, C. (2005, October 11). *Masculinity As Foreign Policy Issue U.S. military policies today marginalize women and entrench the masculinization of political life at home and abroad*. FOREIGN POLICY IN FOCUS.
https://fpif.org/masculinity_as_foreign_policy_issue/
- Enloe, C. (2014). *Bananas, beaches and bases: Making feminist sense of international politics*. Univ of California Press.
- Fawn, R. (2004). *Ideology and National Identity in Post-communist Foreign Policy*. FRANK CASS.
- Feangfu, J. (2011). *(Ir)resistibly modern : the construction of modern Thai identities in Thai literature during the Cold War era, 1958-1976* [Doctoral dissertation, University of London]. School of Oriental and African Studies. <https://soas-repository.worktribe.com/output/403098>
- Gabriel, K. (2013). Close encounters of an imperial kind: Gandhi, gender, and anti-colonialism. *Gender, Sexuality & Feminism*, 1(1), 53-65.
- Gill, L. (1997). Creating citizens, making men: The military and masculinity in Bolivia. *Cultural anthropology*, 12(4), 527-550.
- Hansen, L. (2006). *Security as Practice Discourse analysis and the Bosnian war*.

Routledge.

Harvey, D. (2005). *A Brief History of Neoliberalism* Get access Arrow. Oxford University Press.

Hooper, C. (2001). *manly states: Masculinities, International Relations, and Gender Politics*. Columbia University Press.

Kirby, P. (2022). Chapter 17 Gender. In J. Baylis, S. Smith, & P. Owens (Eds.), *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations* (9th ed.). Oxford University Press.

Kirkland, W. M. (2009). *The Impact of the Cold War on the Representation of White Masculinity in Hollywood Film* [Doctoral dissertation, Florida State University]. FSU Digital Repository University Libraries.

<https://repository.lib.fsu.edu/islandora/object/fsu:181114>

Küçük, M. N. (2021). Postcolonial Approaches in International Relations. In *Critical Approaches to International Relations* (pp. 157-174). Brill.

Lannon, G. P. (2011). Russia's New Look Army Reforms and Russian Foreign Policy. *The Journal of Slavic Military Studies*, 24(1), 26-54.

<https://doi.org/https://doi.org/10.1080/13518046.2011.549037>

Leatherman, J. (2005). Gender and US Foreign Policy: Hegemonic Masculinity, the War in Iraq, and the UN-Doing of World Order. In S. Tolleson-Rinehart & J. J. Josephson (Eds.), *Gender and American Politics WOMEN, MEN and the POLITICAL PROCESS* (2nd ed., pp. 103-125). Routledge.

Light, M. (2015). Russian Foreign Policy Themes in Official Documents and Speeches: Tracing Continuity and Change. In D. Cadier & M. Light (Eds.), *Russia's Foreign Policy. Palgrave Studies in International Relations Series*. Palgrave Macmillan.

https://doi.org/https://doi.org/10.1057/9781137468888_2

Mama, A. (1997). Heroines and Villains: Conceptualizing Colonial and Contemporary Violence against Women in Africa. In M. J. Alexander & C. T. Mohanty (Eds.), *Feminist Genealogies, Colonial Legacies, Democratic Futures* (pp. 46-62).

Routledge.

- Maruska, J. (2009). When are states hypermasculine? In L. Sjoberg (Ed.), *GENDER AND INTERNATIONAL SECURITY FEMINIST PERSPECTIVES* (pp. 235-255). Routledge.
- McDonald, M. G. (2012). "Miraculous" masculinity meets militarization: Narrating the 1980 USSR-US men's Olympic ice hockey match and Cold War politics. In *East Plays West* (pp. 222-234). Routledge.
- McEwan, C. (2001). Postcolonialism, feminism and development: intersections and dilemmas. *Progress in development studies*, 1(2), 93-111.
- McPhail, D. (2009). What to do with the "tubby hubby"? "Obesity," the crisis of masculinity, and the nuclear family in early cold war Canada. *Antipode*, 41(5), 1021-1050.
- Mies, M., & Federici, S. (2014). *Patriarchy and accumulation on a world scale: Women in the international division of labour* (3 ed.). Zed Books.
- Morrell, R., & Swart, S. (2005). Men in the third world. In M. Kimmel, J. Hearn, & R. W. Connell (Eds.), *Handbook of studies on MEN & MASCULINITIES* (pp. 90-113).
- Nair, S. (2017). Introducing postcolonialism in international relations theory. *E-International Relations*, 8(12), 2017.
- Narayan, U. (1998). Essence of Culture and a Sense of History: A Feminist Critique of Cultural Essentialism. *Hypatia*, 13(2), 86-106.
- Peterson, V. S. (1999). Political identities/nationalism as heterosexism. *International Feminist Journal of Politics*, 1(1), 34-65.
- Rees, M. T. (2020). A discursive institutionalist approach to American foreign policy – principled and cognitive interpretations of Bosnia. *Contemporary Politics*, 26(2), 226-243. <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/13569775.2020.1715579>
- Ripley, C. G. (2017). Discourse in Foreign Policy. *Oxford Research Encyclopedia of Politics*. <https://doi.org/https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.411>
- Said, E. W. (1979). *Orientalism*. Vintage Books.
- Shome, R. (1998). Caught in the term "post-colonial": Why the "post-colonial" still matters. *Critical Studies in Mass Communication*, 15(2), 203-212.
- Spivak, G. C. (2023). Can the subaltern speak? In C. Nelson & L. Grossberg (Eds.), *Marxism and the Interpretation of Culture* (pp. 66-111). McMillan Education.

- Tickner, J. A. (1992). *GENDER IN INTERNATIONAL RELATIONS: FEMINIST PERSPECTIVES ON ACHIEVING GLOBAL SECURITY*. Columbia University Press.
- Tickner, J. A. (1997). You Just Don't Understand: Troubled Engagements between Feminists and IR Theorists. *International Studies Quarterly*, 41(4), 611-632.
- Tickner, J. A. (2014). *A feminist voyage through international relations*. Oxford University Press.
- Tongkhampao, W. (2019). *Representing nakleng: modernity, media and masculinities in Thailand (1948-2018)* [Doctoral dissertation, Monash University]. figshare. https://figshare.com/articles/thesis/Representing_nakleng_modernity_media_and_masculinities_in_Thailand_1948-2018_/8104958?file=15118607
- Townsend, R. (2017). *Cold Fire: Gender, Development, and the Film Industry in Cold War Thailand* [Doctoral dissertation, Cornell University]. Cornell Theses and Dissertations. <https://ecommons.cornell.edu/items/7cb6cb00-dc32-43f7-bfc8-46a4af388c02>
- Tyagi, R. (2014). Understanding postcolonial feminism in relation with postcolonial and feminist theories. *International Journal of Language and Linguistics*, 1(2), 45-50.
- Wæver, O. (2002). Identity, communities and foreign policy Discourse analysis as foreign policy theory. In Lene Hansen & O. Wæver (Eds.), *European Integration and National Identity The Challenge of the Nordic States*. Routledge.
- Yensabai, R. (2019). *Competing narratives in Cold War Thailand: Identity politics and the construction of foreign others* [Doctoral dissertation, University of Leeds]. White Rose eTheses Online. <https://etheses.whiterose.ac.uk/id/eprint/25278/>

ภาษารัสเซีย

- Riabova, T. B. (2022). Stereotyping as a Weapon of Cold War Propaganda: Military Masculinity in Soviet Songs. *СОЦИАЛЬНАЯ ПСИХОЛОГИЯ И ОБЩЕСТВО SOCIAL PSYCHOLOGY AND SOCIETY*, 13(4), 91-106.

ประวัติผู้เขียน

